МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ

„ГАВРИЛО РОМАНОВИЧ ДЕРЖАВИН“

Свети Николе – Битола – Република Северна Македонија

Факултет за правни науки

Магистерски труд на тема:

Кривични дела против животот и телото

Изработил:

Александра Митевска

Бр. Индекс: М217013

Ментор:

Доц. Д-р. Марија Гроздановска

Битола, 2023

Содржина

Вовед 7

1 Казнено право и поврзаноста на кривичните дела против животот и телото 10

1.1 Историски преглед на посебниот дел на казненото право (кривичните дела против животот и телото) 12

1.2 Посебен дел на казненото право (Кривичен законик на Република Северна Македонија) 14

2 Формулација на проблемот 15

2.1 Предмет на истражувањето 17

2.2 Цел на истражувањето 19

2.3 Хипотези на истражувањето 20

2.3.1 Генерална хипотеза 21

2.4 Методи на истражување 21

3 Криминалитет 22

3.1 Поим на криминалитетот 22

3.2 Феноменологија и етиологија на криминалитетот 22

3.2.1 Феноменологија на криминалитетот 23

3.2.2 Етиологија на криминалитетот 27

4 Криминолошки аспекти на криминалитетот на насилство 30

4.1 Типологија на криминалитет на насилство 32

4.2 Типологија на жртви на криминалитетот на насилство 33

4.3 Темна бројка на криминалитетот на насилство 35

5 Општи карактеристики на кривичните дела против животот и телото 37

5.1 Систематика на кривични дела против животот 38

6 Крвни деликти 39

6.1 Поим на крвни деликти 40
6.1.1 Видови крвни деликти во криминолошка смисла 42
6.1.2 Анализа за вкупниот криминал по области и сектори во периодот од 2010 до 2019 година во Република Северна Македонија- Крвни деликти 43
7 Кривични дела против животот и телото во Република Северна Македонија 45
7.1 Поим, видови и општи карактеристики на кривични дела против животот и телото 45
7.1.1 Убиство 46
7.1.2 Убиство на свиреп начин 48
7.1.3 Убиство на подмолен начин 49
7.1.4 Убиство при вршење на семејно насилство 49
7.1.5 Лишување на друг од живот и притоа со умисла доведување во опасност на животот на уште некое лице 50
7.1.6 Лишување од живот од користољубие, заради извршување или прикривање на друго кривично дело, од безобѕирна одмазда или од други ниски побуди 51
7.1.7 Лишување од живот по порачка 52
7.1.8 Убиство на судија, јавен обвинител или адвокат, при вршењето на нивната функција, односно дејност или службено или воено лице при вршењето на работите на јавната или државната безбедност или на должноста чување на јавниот ред, фаќање на сторител на кривино дело или чување на лице лишено од слобода 53
7.1.9 Лишување од живот на женско лице за кое сторителот знае дека е бремено или малолетно лице 55
7.2 Убиство од благородни побуди 56
7.3 Убиство на миг 57
7.4 Убиство од небрежност 58
7.5 Убиство на дете при пораѓање 59

7.5.1 Убиство на дете при пораѓање - во кривичниот закон на Македонија и во земјите на поранешна Југославија 60
7.6 Наведување на самоубиство и помагање во самоубиство 62
7.7 Противправно прекинување на бременост 64
7.8 Телесна повреда 65
7.9 Тешки телесни повреди 67
7.10 Учество во тепачка 68
7.10.1 Поим на делото 68
7.10.2 Дејство и последици од делото 68
7.11 Загрозување со опасно орудие при течачка или каранице 69
7.12 Излагање на опасност 70
7.13 Напуштање немоќно лице 71
7.14 Неукажување помош 72
8 Компаративни искуства за кривичните дела против животот и телото (убиство и тешка телесна повреда) 72
8.1 Компаративно казнено право 72
8.2 Компаративни искуства за кривичното дело “Убиство” 72
8.2.1 Руска Федерација 73
8.2.2 Германија 80
8.2.3 Италија 88
8.3 Компаративни искуства за кривичното дело “Тешка телесна повреда” 96
8.3.1 Германија 96
8.3.2 Руска Федерација 99
8.3.3 Италија 102
9 Статистички податоци 104
Заклучок 111

Користена литература 114

Абстракт

Поимот кривични дела против животот и телото подразбира кривични дела кои што се насочени против физичкиот интегритет на едно лице, кривични дела кои што се извршени со употреба на сила и насилство, напад на основната човечка вредност, а тоа е животот и телесниот интегритет на секој човек. Во оваа област се опфаќаат сите форми на кривични дела кои завршуваат со опасни последици т.е. смрт или тешки телесни повреди, но исто така опфаќаат и некои дела од имотна природа извршени со насилни дејствија. Како најтешки облици на крвните деликти се сметаат тешките телесни повреди и убиствата и таквите дејствија можат да се извршат со следните средства: директни и индиректни, физички и психолошки.

Предмет на овој магистерски труд се кривичните дела против животот и телото во Република Северна Македонија, односно кои кривични дела постојат во нашиот Закон, какви санкции предлага нашиот Законодавец и кои видови на кривични дела против животот и телото најчесто се случуваат во нашата држава.

Во Кривичниот Законик на Република Северна Македонија се инкриминирани "Кривични дела против животот и телото" во посебниот дел во четиринаесеттата глава. Целта на ова истражување ќе бидат видовите и општите карактеристики на кривични дела против животот и телото.

Вовед

Под поимот кривични дела против животот и телото, односно како што во криминологијата се нарекуваат крвни деликти, се подразбираат кривични дела насочени против физичкиот интегритет на една личност, кривични дела извршени со употреба на сила и насилство, напад на основната вредност - животот и физичкиот интегритет на една личност.

Оваа област ги опфаќа сите форми на дела кои резултираат со смрт и телесни повреди, како и некои дела од имотна природа извршени со насилни дејствија. Најтешки облици на крвни прекршоци се убиството и тешките телесни повреди. Ваквите дејствија може да се извршат со различни средства: физички и психолошки, директни и индиректни. Основните дела вклучуваат: убиство, убиство на миг, убиство од небрежност, убиство на дете при пораѓање, наведување на самоубиство и помагање во самоубиство, противправно прекинување на бременост, телесна повреда, тешка телесна повреда, учество во тепачка, загрозување со опасно орудие при тепачка или каранница, излагање на опасност, напуштање немоќно лице и неукажување помош.

Човечкиот живот и тело како објект на заштита не е само објект на заштита на кривичните дела против животот и телото. Напротив, тие се јавуваат како заштитено добро или вредност во други групи на кривични дела, како што се кривичните дела против: општа безбедност на луѓето и имотот, безбедноста на јавниот сообраќај, здравјето на луѓето, животната средина и други вредности заштитени со меѓународното право. Но, овде овие општествени вредности се заштитени само на супсидијарен начин, додека примарна заштита уживаат оние вредности и добра според кои се сторени конкретни кривични дела и затоа се систематизирани во такви групи на кривични дела.

Меѓу кривичните дела кои го повредуваат и загрозуваат животот и физичкиот интегритет на едно лице, се издвојуваат кривичните дела на насилство (криминал на насилство или насилен криминал). Станува збор за различни форми и видови незаконски активности на поединци или групи кои се насочени против животот и (или) телесниот интегритет на друго лице. Овие активности се преземаат со различни, честопати „опасни“ средства (ладно или огнено оружје, опасни алатки и други средства способни

сериозно да го повредат човечкото тело или сериозно да го нарушат здравјето) или на опасен начин (со употреба на физички или психолошки, директни или индиректни сили и закани).

Целта на овој труд е детална теоретска анализа на крвните деликти, кривичните дела против животот и телото и нивните основни феноменолошки и етиолошки карактеристики, а потоа и емпириско истражување за обемот, динамиката и структурата на поврзаните кривични дела, како и индивидуалните карактеристики на сторителите со статистички податоци од заводот за статистика во нашата земја, што би било од исклучителна важност за согледување на реалната состојба на овој вид криминал кај нас и предлагање можни методи за сузбивање и спречување на овој најопасен вид криминал. При изработката на теоретскиот дел на трудот, за анализа на одредбите од законот ќе се користи правно-догматскиот метод, додека за емпириското истражување ќе се примени статистичкиот метод.

Во првиот дел на овој магистерски труд ќе се запознаеме со казненото право со тоа која е поврзаноста на кривичните дела против животот и телото со казненото право.

Во вториот дел ќе го разледаме историскиот преглед на посебниот дел на кривичното право. Во третата, четвртата и петтата глава ќе се запознаеме со формулацијата на проблемот, неговиот предмет на истражување, потоа ќе видеме која е целта на ова истражување. Како најбитна точка на едно научно истражување се хипотезите и методите на истражувањето кои се споменати во четвртата и петтата глава во овој труд. Потоа шестата глава се однесува на криминалитетот како негативен општествен феномен и во седмата и осмата глава ќе ги спомениме феноменологијата и етиологијата на криминалот. Во деветтата глава прикажани се криминолошките аспекти на криминалитетот на насилство и неговата типологија. Десеттата глава се однесува на општите карактеристики на кривичните дела против животот и телото, потоа во единаесеттата глава ќе ја разгледаме систематиката на кривичните дела против животот и телото. Во дванаесеттата глава се запознаваме со крвните деликти, каде што имаме и анализи за вкупниот криминал по области и сектори во период од 2010 година до 2019 година во Република Северна Македонија. Во тринаесеттата глава која е најбитна глава во овој магистерски труд ги анализираме сите поединечно кривични дела против животот и

телото во Република Северна Македонија. Потоа во четиринаесеттата глава имаме компаративни искуства за кривичните дела убиство и тешка телесна повреда во Руската Федерација, Германија и Италија. И последна глава во овој магистерски труд ни е петнаесеттата глава во која имаме статистички податоци од Заводот за Статистика на Република Северна Македонија, каде што ги имаме анализирано сите кривични дела против животот и телото во период од 10 години, од 2012 година до 2021 година.

1 Казнено право и поврзаноста на кривичните дела против животот и телото

Бидејќи во овој труд најмногу внимание ќе посветиме на кривичните дела против против животот и телото, мора да го споменеме и самиот наставен предмет казнено право, кој ја проучува кривично правната област, потоа концептот и основните елементи на кривичното дело, како и историски опис на посебниот дел од казненото право, чиј систем вклучува кривични дела против животот и телото.

За секое кривично дело против животот и телото, посебно, ќе ги истакнеме карактеристиките и предметот на заштита на кривичното дело против животот и телото како и делото на извршување на овие кривични дела.

Во посебниот дел од Кривичниот законик на Република Северна Македонија, како и државите во регионот, на прво место се систематизирани кривичните дела против животот и телото затоа што животот и телото се најважните човечки и општествени вредности.

Казненото право може да се дефинира како систем на правни прописи со кои се определуваат казнените дела и кривичните санкции како и основите и условите за примена на кривичните санкции според сторителите на кривични дела заради заштита на личните слободи и човекови права и други права и општествени вредности гарантирани со Уставот на Република Северна Македонија.

Како самостојна правна гранка под казнено право се подразбира систем на правни прописи со кои се предвидуваат кривични дела и кривични санкции за сторителите на тие дела. Казненото право како посебна правна дисциплина се дели на Општ и Посебен дел.[1]

Додека Општиот дел на казненото право содржи прописи со кои се уредуваат основните проблеми на кривичното дело и кривичните одговорности, како и прашањето за

[1] B. Čejović, Krivično pravo, Beograd, 2006. godine, str. 443

казнените санкции, посебниот дел содржи прописи кои ги регулираат поединечните кривични дела, како и казнените санкции предвидени за тие дела.[2]

Општиот и посебниот дел од казненото право се нераскинливо поврзани и меѓусебно условени, тие претставуваат единствена единица на правниот систем и основата на владеењето на правото. Концептите и институтите на општиот дел не можат да се применуваат самостојно сами по себе, туку само преку одредбите од посебниот дел, во случај на извршување на конкретно кривично дело.

Нормите на посебниот дел не можат да се применуваат во конкретен случај од страна на кривичните органи на судството доколку не се исполнети условите содржани во нормите од Општиот дел. Систематиката на посебниот дел од казненото право ја следи систематиката предвидена во Кривичниот законик на Република Северна Македонија каде што поединечните кривични дела се класифицирани во посебни глави врз основа на заеднички карактеристики, при што видот на предметот на заштита се јавува како критериум за тоа групирање. Покрај правната систематика, во правната теорија, кривичните дела се систематизираат и според различни критериуми: акт на извршување, начин и средство на извршување, време на извршување, место на извршување, вид на делото, времетраење на последицата, карактеристики на сторителот, карактеристики на пасивниот субјект, облик или форма на вината, вид и висина на казната итн.

Кривично дело е противправно дело што со закон е определено како кривично дело и чии обележја се определени со закон.[3] Не е кривично дело она дело што, иако содржи обележја на кривично дело, претставува дело од мало значење поради отсуството или незначителноста на штетните последици и нискиот степен на кривична одговорност на сторителот.[4] Најчесто, кривичното дело е свесен чин на човекот, но може да биде и акт на непромисленост и чин на проектирана болна имагинација или халуцинација т.е резултат на ментална болест или нарушена психичка состојба. [5]

---

[2] B. Čejović, Krivično pravo, Beograd, 2006. godine, str. 443
[3] "Службен весник на Република Македонија",Понеделник, 29 јули 1996 Скопје, Глава втора, член 7.
[4] "Службен весник на Република Македонија",Понеделник, 29 јули 1996 Скопје, Глава втора, член 8.
[5] B. Petrović, D. Jovašević, Krivično/Kazneno pravo Bosne i Hercegovine, Opći dio, Sarajevo, 2005. godine, str. 113

Заштитната функција на казненото право најнепосредно се остварува преку одредбите на посебниот дел со кој се определува кои однесувања на човекот претставуваат кривични дела и се пропишува видот и мерката на казнените санкции за тие дела. Со оглед на тоа што казненото право располага со присилни мерки, кои се најтешки санкции на правниот поредок, тоа треба да се применува само кога заштитата на одредени вредности не може да се обезбеди со други правни и вонправни средства.

Казнено-правната заштита на правото на животот и телесниот интегритет претставува најзначаен сегмент од кривичната заштита во целото современо кривично законодавство. Затоа, правото на живот е означено како врховно човеково право или како најфундаментално од сите човекови права. Правото на живот спаѓа во групата на апсолутно заштитени права, т.е. оние права на државата кои не можат да се укинат или ограничат под никакви услови, без оглед на видот на вонредните околности во кои може да се најде државата.

Доминантното место на правото на живот во системот на основните права и слободи на човекот и граѓанинот е обезбедено со уставните одредби на сите современи држави, вклучително и уставот на Република Северна Македонија (кои го штитат животот и физичкиот интегритет на едно лице, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени и се забранува секој облик на мачење, нечовечко или понижувачко однесување и казнување).[6]

1.1 Историски преглед на посебниот дел на казненото право (кривичните дела против животот и телото)

Историски гледано, посебниот дел на казненото право е создаден многу пред општиот дел т.е обликуван постепено и многу бавно со генерализирање на правилата кои важат за сите кривични дела.[7] Посебниот дел е создаден порано, уште во периодот на појавата на државата и правото воопшто, кога со формирањето на државата, владетелот

[6] Уставот на Република Македонија, 17 ноември 1991 година, Број 08-4642/1, член 11
[7] M. Babić, I. Marković, Krivično pravo, Posebni dio, Banja Luka, 2013. godine, str. 19

определи казниви, забранети и незаконски однесувања на поединци и групи кои ги сметал за „опасни“ за општеството со тоа што пропишува казни за нивните сторители.[8] Изградбата на посебниот дел од казненото право претходеше на изградбата на општиот дел во процесот на развој на казненото право. Добро се познати времињата кога животот на луѓето, т.е животот на одредени класи на луѓе, не уживаше речиси никаква кривично-правна заштита, или беше незначителен.[9] Поделбата на казненото право на општ и посебен дел егзистира дури во последните два и пол века. Се појави дури на почетокот на втората половина на 18 век, прво во казнено-правната теорија а потоа и во кривичното законодавство. Првиот законик во историјата кој јасно ги раздвојува одредбите на Општ и Посебен дел е Кривичниот законик на Баварија од 1751 година, но сепак содржеше одредби за процесно право, а по примерот на него тоа го прави и the Constitutio Criminalis Theresiana од 1768.[10] Меѓутоа, првиот законик кој материјалното казнено право целосно го одвојува од процесното право и го уредува со јасна поделба на општи и посебен дел е Constit utio Criminalis Josephina (1787), и Code Napoleon (1810), и подоцна следуваат и кривични законодавства на други земји.[11] Според одредбите од посебниот дел најнепосредно се спроведува заштитната функција на кривичното право во кое се утврдува кои однесувања на човекот претставуваат криминални дејствија и се пропишува видот и мерките на кривичните санкции за тие дела. Утврдувајќи кои однесувања заслужуваат да бидат казнети од државата, преку посебен дел од своите одредби ги определува границите и мерките на кривичната заштита, го определува обемот на казнувањето и обемот на казненото право како санкционерски поредок на правните норми кој располага со најтешки правни санкции со кои државата реагира на повредата на заштитените вредности. [12]

Регистарот на инкриминации во посебен дел е всушност регистар на вредности и добра неопходни за одржување и развој на општеството, добра кои треба да се заштитат според казненото право. Затоа посебниот дел треба да се димензионира и да се постави на

[8] V. Ikanović, D. Jovašević, Krivično pravo, Posebni deo, Apeiron –Banja Luka, 2012. godine, str. 17
[9] B. Čejović, Krivično pravo, Beograd, 2006. godine, str. 445
[10] M.Babić, I. Marković, Krivično pravo, Posebni dio, Banja Luka, 2013. godine, str. 19
[11] M. Babić, I. Marković, Krivično pravo, Posebni dio, Banja Luka, 2013. godine, str. 19
[12] M. Babić, I. Marković, Krivično pravo, Posebni dio, Banja Luka, 2013. godine, str. 20

тој начин што во неговите одредби ќе бидат опфатени само оние негативни човечки однесувања кои заслужуваат казна.

Во кривичните дела против животот и телото иако станува збор за повеќе различни кривични дела сепак на пример тешката телесна повреда со кривичното дело телесна повреда и кривичното дело учество во тепачка се скоро слични дела, но за да ги разграничиме делата едно од друго најбитен е субјективниот елемент исто така битен е и бројот на учесниците во настанот, настанувањето на противправноста и тежината и последиците од делото.

1.2 Посебен дел на казненото право (Кривичен законик на Република Северна Македонија)

Посебниот дел на казненото право е систем на правни прописи со кои се определува поимот, карактеристиките и обележјата на одделни кривични дела и видот и висината на казната што се применува за нивните сторители под условите предвидени во прописите од општиот дел на казненото право.

Во материјална, социолошка смисла посебниот дел на казненото право е правно институционализиран облик на општествената одбрана на определени вредности и добра што се остварува преку поставување правни норми чијашто присилна природа е потпрена врз најтешките санкции со кои располага правниот поредок.[13] Предметот на посебниот дел е да се определи кои поведенија на човекот ќе се сметаат за казнени дела, исто така, и каков ќе биде обемот и обликот на казнено правната реакција за нивното вршење спротивно на поставените забрани.[14]

Во посебниот дел на казненото право се спомнати и кривичните дела против животот и телото, кои се наша тема за изработка на овај труд. Тие дела се споменати во првата глава во посебниот дел. Делата против животот и телото се најелементарен облик

[13] Казнено право- посебен дел, петто изменето и дополнето издание, Камбовски Владо, Тупанчески Никола, Скопје, 2011 година, стр.7
[14] Казнено право- посебен дел, петто изменето и дополнето издание, Камбовски Владо, Тупанчески Никола, Скопје, 2011 година, стр.7

на криминалитет во општата социолошка и криминолошка смисла и исто така тие се јадро и образец на делата на насилство како неуништлив дел на казненото право т.е како нешто без кое тоа речиси и не би постоело.

2 Формулација на проблемот

Кривичните дела против животот и телото постоеле од секогаш. Тие се стари, архаични кривични дела присутни од најстарите времиња во пишаната правна историја. Исто така кривичните дела против животот и телото се пропишани на прво место во сите современи кривични закони. Тоа е и прифатливо бидејќи се работи за кривични дела во кои се повредува или се загрозува животот, односно физичкиот интегритет на еден човек.

Секое општество е обележано со постоење на негативни и штетни појави кои произведуваат негативни дејства и резултираат со штетни последици како по него така и по неговите членови. Зборувајќи за постоечките негативни појави, нивното влијание можеме да го поделиме во две сфери, и тоа влијание што го имаат врз општеството во целина, предизвикувајќи негова дезорганизација и се разбира влијанието што таа дезорганизација ја има врз поединецот предизвикувајќи негова лична (персонална) дезорганизација.[15] Имено криминалитетот е сепак една од тие општествено негативни појави. Кривичните дела против животот и телото се дела на кои им е предвидена најголема казна.

Под кривични дела против животот и телото спаѓаат:

- Убиство - ова кривично дело претставува едно од најсложените и најтешките општествено негативни појави и за тоа дело во нашиот Кривичен Законик е пропишана најголема казна. Исто така во Кривичниот Законик на Република Северна Македонија, во делот на кривични дела против животот и телото, прво е спомнато убиството, а потоа и некои видови убиства како што се убиство од

[15] (Milan Milutinovic. Kriminologija sa osnovama kriminalne politike i penologije. (Beograd: Savremena Administracija,1973) стр.219)

благородни побуди, убиство на миг, убиство од небрежност, убиство на дете при пораѓање.

- Наведување на самоубиство и помагање во самоубиство- и ова кривично дело е едно од потешките кривични дела при што едно лице го наведува другото лице на самоубиство или му помага при извршувањето на самоубиството.
- Противправно прекинување на бременост- кога некое лице спротивно на прописите за прекинување на бременост, на бремената жена ќе изврши или ќе му помогни да изврши прекинување на бременост или тоа го стори без согласност на бремената жена, ќе се казни со казна затвор.
- Телесна повреда - кога некое лице телесно ќе повреди или му го наруши здравјето на тоа лице ќе се казни или со казна затвор или со парична казна во зависност од јачината на делото кое го извршил.
- Тешка телесна повреда - кога некое лице тешко телесно ќе повреди друго лице или ќе му го наруши тешко здравјето или му го доведи животот во опасност или му повреди или уништи некој важен орган ќе се казни со казна затвор.
- Учество во тепачка - кога некој учествува во тепачка каде некој е лишен од живот или му е на некој друг нанесена тешка телесна повреда ќе се казни со казна затвор.
- Загрозување со опасно орудие при тепачка или караница- Ако некој при тепачка или караница посегне по опасно орудие или оружје или некое средство со кое може некој да повреди или да му го наруши здравјето ќе се казни или со затвор или со парична казна во зависност од тежината на извршеното дело.
- Излагање на опасност - Ако некој поради излагање на опасност која сам ја предизвикал ќе остави друг без помош во состојба на опасност која е опасна по живот ќе се казни со казна затвор.
- Напуштање немоќно лице - ако некој остави без помош во моменти опасни по живот, немоќно лице кое му е доверено или е должен да се грижи за тоа немоќно лице ќе се казни со казна затвор.
- Неукажување помош - кога некој нема да му пружи помош на некое лице кое се наоѓа во опасност за живот, а можело да го стори тоа без никакви последици за себе ќе се казни со казна затвор.

Овие кривични дела против животот и телото имаат различна тежина во однос на казните, но сепак за сите овие дела сторени со умисла или без умисла, се сметаат за казниви дела.

Во нашиот кривичен Законик на Република Северна Македонија точно и прецизно е објаснато поединечно секое кривично дело против животот и телото, во зависност од настанувањето на делото и последиците кои можат да се јават.

Во нашето истражување ќе бидат детално објаснати сите кривични дела против животот и телото, а најголем фокус т.е. најмногу ќе се задржеме на кривичното дело „Убиство“ како едно од најтешките кривични дела и кривичните дела телесна повреда и тешка телесна повреда како дела кои се најчести во нашето секојдневие.

2.1 Предмет на истражувањето

Предмет на ова истражување ќе ни бидат сите кривични дела против животот и телото во Република Северна Македонија, односно кои кривични дела против животот и телото постојат во нашата држава, какви казни постојат за извршување на тие дела и тн. Исто така ќе споменеме и за криминолошките аспекти и општо за криминалитетот на насилство. Од кривичните дела против животот и телото ќе ги анализираме: убиство, убиство, убиство на миг, убиство од небрежност, убиство на дете при пораѓање, наведување на самоубиство и помагање во самоубиство, противправно прекинување на бременост, телесна повреда, тешка телесна повреда, учество во тепачка, загрозување со опасно орудие при тепачка или караница, излагање на опасност, напуштање немоќно лице и неукажување помош.

Потоа, во Државниот завод за статистика на годишно ниво постојат податоци кои ни овозможуваат да видиме колку пријавени, обвинети и осудени полнолетни лица има на годишно ниво за погоре споменатите кривични дела против животот и телото.

Во нашиот кривичен законик дефинирани се сите кривични дела против животот и телото, и сите тие кривични дела започнуваат со „тој што“ и тоа значи дека тука станува збор за општи кривични дела кои секој може да ги стори, освен во кривичното дело „убиство на дете при пораѓање“ каде што единствен сторител на ова кривично дело е мајката која што ќе го лиши од живот своето дете за време на пораѓањето или по пораѓањето.

Познавањето на овие кривични дела како негативна појава, потребна е за запознавање на криминалитетот, вклучувајќи ги и неговите етиолошки и феноменолошки карактеристики. Факт е дека секој сторител на било кое кривично дело настојува на тоа да не биде откриен, пробува да ги сокрие трагите од како ќе го изврши кривичното дело и тука доаѓа до таа „темна бројка“ која поради какви било причини сторителот останат неоткриен и случајот нерасчистен. Во овој труд поимот темна бројка нема да ни биде предмет на истражување, туку само на кратко ќе ја спомениме, за да имаме во иднина една претстава што тоа всушност значи и како е возможно некое кривично дело да биде сторено, а да не биде расчистен случајот.

Во овој труд ќе ги спомениме и криминолошките аспекти на криминалитетот на насилство, типологијата на криминалитетот на насилство која е битен фактор за детектирање на феноменологијата на криминалитетот и за откривање на негови појавни форми, типологијата на жртви на криминалитетот на насилство каде што под жртва спаѓа секое физичко и правно лице на кое правата, интересите и вредностите му се загрозени или уништени со криминално поведение и темната бројка на криминалитетот на насилство како што напоменавме важи за секое кривично дело кое е сторено, а останало неоткриено и непознато за надлежните органи.

Покрај насилниот криминалитет, ќе зборуваме и општо за криминалитетот, за неговата етиологија и феноменологија.

Ќе ги споменеме и крвните деликти кои се кривични дела насочени против физичкиот интегритет на личноста, дела кои се извршени со употреба на насилство и сила. Во овој дел ќе направиме и анализа на вкупниот криминал по области и сектори по години во Република Северна Македонија.

И за крај, во последната глава ќе ги видиме компаративните искуства за кривичните дела убиство и тешка телесна повреда во Германија, Исталија и Руската Федерација.

2.2 Цел на истражувањето

Научна цел на ова истражување се состои од тоа да се добие претстава за кривичните дела против животот и телото во Република Северна Македонија, со што ќе ги забележиме и сличностите и разликите на кривичните дела против животот и телото, исто така и формата и степенот на насилство и бруталност. Со истражувањата кои ги направивме може да се дојде до прецизни податоци за крвните деликти и за најчесто извршените кривични дела против животот и телото.

Во борбата со овие кривични дела, голема и многу важна улога играат реформите во правосудството, јавното обвринителство и полицијата. Главната цел во овој магистерски труд ќе ни биде да ги анализираме сите дела кои спаѓаат под групата кривични дела против животот и телото, да видеме од каде и како и врз која причина настануваат тие дела, како се санкционирани во нашиот Кривичен Законик, која е причината за нивна појава, како може да се намали појавата на тие дела, исто така ќе разгледаме и статистички податоци во период од 10 години, и спрема тие статистички податоци ќе заклучиме дали оваа негативна појава со текот на годините расте или се намалува.

Општествена цел на ова истражување т.е на овој магистерски труд е да се добијат сознанија за кривичните дела против животот и телото, посебно за кривичното дело убиство каде што сторителот лиши од живот друго лице, што според мене тоа е едно од најгозоморните кривични дела, стапката на смртни случаи и особено стапката на телесни и тешки телесни повреди е голема и како општа цел на ова истражување вклучувајќи ги

сите кривични дела против животот и телото, не само овие горе наведените, е да се зголеми превенцијата, а исто така да се зголемат и казните за овие кривични дела, бидејќи според мене тој што еднаш пробал или направил некое од кривичните дела против животот и телото, повторно ќе проба и повторно ќе направи.

2.3 Хипотези на истражувањето

Поставувањето на хипотези за секое научно истражувње е најбитната точка на истражувањето. Па така во ова истражување се дефинираат следните хипотези:

- Крвните деликти заземаат значителен дел од вкупниот криминалитет;
- Убиствата завземаат помал удел и во групата на кривични дела против животот и телото и во општиот криминалитет, а телесните повреди се најзастапени во групата кривични дела против животот и телото;
- Процентуално, мажите се позастапени во извршувањето на крвните деликти отколку жените;
- Процентуално, возрасните се повеќе застапени во извршувањето на кривичните дела против животот и телото отколку малолетниците;
- Помал број на сторители на овие кривични дела остануваат непознати.
- Сторителите на кривични дела против животот и телото најчесто се полнолетни лица од машки пол.
- Сторителите на кривичните дела против животот и телото најчесто се осудени на казна затвор.
- Начинот на извршување на кривичните дела против животот и телото најчесто е резултат на непланирано сторување на кривичното дело. Најчести средства за извршување на делото се примена на физичка сила или примена на тврди предмети, или користење на огнено оружје.

Имајќи ги во предвид последиците од извршувањето на кривичните дела против животот и телото, јасно е дека примарна задача во секоја држава па така и во Република Северна Македонија е нивното сузбивање.

2.3.1 Генерална хипотеза

Кривичните дела против животот и телото се кривични дела кои го повредуваат или загрозуваат животот, односно физичкиот или психолошкиот интегритет на една личност и се класифицирани како кривични дела на насилство. Овие кривични дела имаат за цел да го зачуваат и заштитат животот и телото како најважни човечки и општествени вредности.

Имајќи ги во предвид последиците од извршувањето на кривичните дела против животот и телото, јасно е дека примарна задача на секоја држава, исто така и во нашата држава е нивното сузбивање. Предуслов за реализација на оваа задача се рефлектира во поглед на нивниот криминолошки аспект со цел да се создадат ефективни превентивни мерки преку разбирање на причините за оваа појава и преку сеопфатен пристап.

2.4 Методи на истражување

Во ова истражување ќе бидат користени следните методи: компаративен метод, историски метод, анализа, статистички метод и правно-догматски метод.

Историскиот метод ќе се користи за да се дојде до сознание како настанале кривичните дела и како настанал посебниот дел на кривичното право во минатото.

Со статистичкиот метод добиваме сознанија за тоа колку се застапени Кривичните дела против животот и телото, колку полнолетни лица се пријавени, обвинети и осудени

во територијата на Република Северна Македонија и анализа за вкупниот криминал по области и сектори на крвните деликти.

Компаративниот метод го користев за да ја видиме и направиме споредбата на некои кривични дела против животот и телото во другите земји.

Анализата ја користев за да ги анализираме сите кривични дела кои спаѓаат во кривични дела против животот и телото поединечно и да ги анализираме сите точки кои ги имам наведено во содржината.

3 Криминалитет

3.1 Поим на криминалитетот

Криминалитетот е негативен општествен феномен, кој поради својата распространетост и општествена опасност е предмет на континуиран интерес на науката и практиката. Од почетоците на своето создавање, човечкото општество има познати начини на однесување наречени криминалитет или криминал. Со развојот на општеството и културата се промени и бројот и содржината на казнивото однесување. Криминалот не е статичен и фиксиран, тој постојано се менува. Така се разликува криминалитетот во одредено време и во одреден простор во зависнност од општествениот систем и државната организација. Дали некое однесување ќе стане криминално зависи од политичарите кои го создаваат законот, од судиите кои го толкуваат и од одговорните за спроведување на законот. Меѓутоа, од теоретска гледна точка, сеуште не постои унифицирано разбирање за тоа што е криминалност, одннсно криминал и дали воопшто е соодветно научно да се проучува оваа појава.

3.2 Феноменологија и етиологија на криминалитетот

3.2.1 Феноменологија на криминалитетот

Терминот феноменологија потекнува од грчкиот збор feinomen (она што се гледа, она што се појавува) и латинскиот збор logos (наука).

Најважно пордрачје на криминологијата е всушност криминалната феноменологија. Таа е дел од криминологијата која се занимава со изучување на појавни облици на сторителите на кривични дела, нивната распространетост, нивниот обем, времето и тенденциите на движење. Криминалната феноменологија ги проучува и општествените и индивидуалните својства на нивните сторители, нивните навики, начинот на живот, исто така и според мислењата на некои автори ги проучува и нивните посебни празноверија, жаргони, симулирања и сл. На тој начин криминалната феноменологија придонесува за покомплексно познавање на криминалниот феномен.[16]

Различното манифестирање на насилниот криминалитет врз основа на неговите квалитативни и квантитативни карактеристики кои се лоцирани во одредено време и одреден простор, меѓу себе се разликуваат по нивниот интензитет и нивното остварување на дејствувњето на одредени општествени процеси кои што сепак упатуват на поврзаноста на општествените појави и процеси на криминалитетот во целост и заради тоа можат да се објаснат на ист начин различните феноменолошки карактеристики на насилниот криминалитет на еден простор во различно време т.е. во различен временки период.

Криминалната феноменологија се дефинира главно како „наука за манифестацијата на криминалитетот“, која се состои во проучување на појавата на кривичните дела, начинот на извршување на кривичните дела, начинот на живот на деликвентите, нивното однесување и типологија.

Криминалната феноменологија како дел од криминологијата ги разгледува и проучува следните прашања:

- Степенот на криминалитетот како масовна општествена појава, која се следи врз основа на статистички податоци од статистичката евиденција на криминалитетот, а

[16] Сулејманов Зоран, Криминологија- второ издание, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2003, стр. 39

се однесува на вкупниот број на кривични дела извршени во одредена област и во одредено време, како и на бројот на извршени поединечни видови на кривични дела (на пример против животот и телото, имотот, стопанството итн.), број на лица кои сториле кривично дело, полнолетни и малолетни лица кои сториле кривично дело итн. При утврдувањето на точниот обем на криминалитетот, како несовладлива пречка во криминалитетот се јавува „темната бројка" на криминалитетот, тоа значи непознат, неевидентиран број кривични дела и сторители,

- Појавните облици на криминалитетот и криминално однесување или облици во кои криминалитетот се јавува на одредеден простор и одредено време, можат да се гледаат од различни аспекти: според видовите на казниво однесување, предметот на нападот или предметот на кривично правна заштита (кривично дело насилство, имотен криминал, политички криминал, професионален криминал итн.), пол на сторителите (криминалитет на мажите и криминалност на жени), возраст на сторителите (криминалност на полнолетни лица и криминалност на малолетници), број на извршени кривични дела (примарен криминалитет, рецидивизам), метод, време, средства и место на извршување.
- Структурата и структурните промени на криминалитетот ги покажуваат врстите и карактеристиките на севкупниот криминалитет и одредени казниви однесувања во рамките на одредени форми на криминал. На пример, структурата на вкупниот криминалитет може да се набљудува според видот на кривичните дела и други казниви однесувања во зависност од позитивните законски прописи на една земја (кривични дела против животот и телото, кривични дела против имотот, кривични дела против личното достоинство и морал, прекршоци против јавниот ред и мир, сообраќајни прекршоци и сл.).
- Структурата на криминалитетот во одредени облици: насилниот криминал вклучува кривични дела убиства, телесни повреди, принуда, имотен криминал вклучува кражба, измама, затајување; структурата на криминалитетот според полот на сторителите, забележана преку односот на бројот на кривични дела извршени од мажи и кривични дела извршени од жени итн.

- Структурните промени се однесуваат на промени во облиците на криминалитетот во зависност од промените на општествените услови и демографските карактеристики, како и на процесот на создавање нови кривични дела или проширување на старите, постоечките (криминализација) и укинување или изменување на одреден кривичен закон, со што се откажува понатамошната казнено-правна репресија во однос на тоа однесување (декриминализација), што е многу динамичен процес во одредени временски и просторни рамки.
- Динамиката на криминалитетот се однесува на промени во обемот на криминалиретот како масовна општествена појава во одреден временски период и во одредена област. На пример, со помош на статистички податоци се забележува дали криминалитетот во периодот од 2012 до 2021 година во Република Северна Македонија опаднал, стагнирал или бил во пораст. Покрај динамиката на севкупниот криминалитет можно е да се набљудува и статистички да се следи динамиката на поединечните облици на криминал- кривични дела против животот и телото, кривични дела против политиката, против имотот, против малолетничката деликвенција или динамиката на кримналитетот според регионални и временски карактеристики, пол, возраст итн. Проучувањето на обемот, структурата и динамиката на криминалитетот има повеќекратно значење: овозможува да се согледа потребата од одредена општествена реакција и да се разбере постоечката општествена реакција; укажува на тоа дека специфичниот опсег, структура и динамика на криминалитетот во одредена тесна и поширока општествена средина може негативно и неповолно да влијае на состојбата и развојот на помалите или поголемите општествени групи и поединци; покажува како се менува криминалитетот во зависност од местото, времето, како се прилагодува на животните услови и стекнува нови облици на манифестација. Иако повеќето автори истакнуваат дека криминалната етиологија е „централно подрачје“ на криминологијата, криминалната феноменологија не е ништо помалку важнно поле за проучување. Во рамките на истражувачките студии за криминалитетот или применетата криминологија, неопходно е да се посвети посебно внимание на феноменологијата на криминалитетот. Формите, обемот, струкутрата, структурните

промени и динамиката на криминалитетот и криминалното однесување формираат нераскинлива и единствена целина со криминална етиологија.

Проучувањето на структурата, обемот и динамиката на криминалитет има повеќекратно значење и таквото проучување во основа ја покажува промената на криминалитетот во зависност од времето, местото, околностите општествени прилики и исто така начинот на прилагодување на условите на животот и на кој начин добива нови облици на остварување. Освен тоа, таквото проучување го укажува негативното значење на појавата на определена структура, определен обем и определена динамика на криминалитетот во определена поширока и потесна општествена средина. И за крај тоа проучување овозможува да се сфати постоечката и да се увиди потребата за поефикасна општествена реакција на криминалитетот.[17]

Анализата на најзначајните феноменолошки карактеристики на кривичните дела против животот и телото како составни делови од насилниот криминалитет е направена врз основа на официјални податоци превземени од страната на Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија.

Дефиницијата што ја дал професорот Арнаудовски за обемот на криминалитетот гласи дека тоа е *„вкупниот број на сторени кривични дела и други деликти опфатени со поимот на криминалитет и деликвенција во одредено време и на одреден простор"*[18] и од таа дефиниција се согледува дека прво важно подрачје на криминологијата е криминалната феноменологија.

Тоа сепак спаѓа во дел од криминологијата кој што се занимава со изучување на појавните облици на сторители на кривични дела, распространетост, временска дистрибуција, нивни обем и тенденции на движење. Исто така криминалната феноменологија во исто време ги проучува и индивидуалните и општествените својства на нивните извршитрели и нивни навики, начинот на живот, а според неколку мислења на

[17] Сулејманов Зоран, Криминологија- второ издание, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2003, стр.461
[18] Арнаудовски. Љупчо. Киминологија, скопје 2007 година, стр. 245

некои автори нивни посебни жаргони, симулирање и сл. На тој начин криминалната феноменологија придонесува покомплексно познавање на криминалниот феномен.[19]

3.2.2 Етиологија на криминалитетот

Насилниот криминал е еден од најстарите форми на криминал и отсекогаш бил присутен во општеството. Криминалитетот, како негативен општествен феномен, отсекогаш го окупирал вниманието на научниците, а како што криминалот стана масовна појава во општеството, истражувањето на причините што доведуваат до криминално однесување стана главно прашање на криминологијата. Криминалната етиологија треба да ги пронајде, истражи и проучува причините што доведуваат до криминално однесување. Задачата на криминалната етиологија не е воопшто лесна, имајќи во предвид дека бројни општествени и индивидуални фактори можат да придонесат за појава и ширење на криминалитетот. Со откривање на вистинските причини и состојби кои доведуваат до одредено криминално однесување, се отвора можноста за изнаоѓање ефективни методи за спречување и сузбивање на криминалитетот. Кога се разгледуваат сите криминални манифестации, насилниот криминал предизвикува најостра реакција и најостра осуда на општеството, бидејќи го загрозува човечкиот живот како најважна човечка и општествена вредност, како и имотот или другите вредности и добра на жртвата или општеството. Во современото општество тој е присутен насекаде околу нас: во семејството, училиштето, работата, улицата, игрите и разни други настани. За разлика од другите форми на криминал, во оваа форма на криминал доаѓа до израз склоноста на позначајниот сторител кон тортура, како и неговата дрскост и немилосрдност при принудувањето на друг да трпи такво однесување. Последиците од насилниот криминал можат да бидат крајно деструктивни и се рефлектираат врз поединецот во форма на психолошки, социјални и сексуални проблеми, но и врз неговата непосредна околина и општеството во целина преку влошување на квалитетот на животот. Затоа сузбивањето на насилниот криминал е една од примарните задачи на секоја држава, а предуслов за реализација на оваа задача е

[19] Сулејманов Зоран, Криминологија, Скопје,2003 година, стр.39

да се согледаат неговите етиолошки аспекти за да се создадат ефективни превентивни мерки.

Со оглед на проблемот за условите и причините на криминалитетот кој несомнено претставува централно прашање на криминологијата, се поставува прашањето за непосредната научна и практична корист од нивно проучување исто така во одговорот на ова прашање на ова место треба да се има во предвид основната задача и цел на криминологијата, а таа е научно организирана борба против криминалитетот и конечно не е без значење и тоа дека врз основа на сфаќањата за причините на криминалитетот се формираат и различни криминолошки школи и правци.[20] Прашањето на етиологијата (корените, генезата и причините) на криминалното однесување е централно прашање на криминологијата како наука и исто така доаѓањето до некакви сознанија за причината на криминалитетот ни овозможува и не насочува на општествената реакција кон вистинските фактори кои биле или се причина и го склопиле криминалитетот како индивидуална и масовна (општествена) негативна појава.[21] Кога сме кај етиологијата на насилниот криминалитет можеме да кажеме дека криминологијата на овој поим не и придава посебно значење, но тоа не значи и не ја намалува потребата од посистематско и поинтензивно следење на оваа појава. [22]

Целта на овој труд е да се укаже на важноста од креирање на превентивни мерки врз основа на овие фактори, како и на деструктивноста на последиците кои произлегуваат од овој облик на криминал, преку анализа и систематизација на сознанијата во однос на причините за насилен криминал.

Криминалната етиологија е дел од криминологијата која ги проучува општите причини за криминалот како масовна општествена појава и индивидуални, посебни, непосредни причини, услови и причини за појава на криминално однесување (криминогени фактори). Каузалноста на криминалот и криминалното однесување, условите кои придонесуваат за нивно настанување и причините кои водат до тоа, се основните прашања на криминологијата како теоретска и емпириска наука. Сепак, многу прашања во оваа област остануваат нерешени. За причините за криминалот постојат голем

[20] Сулејманов, Зоран, Криминологија (Скопје, 2003 година) стр.40
[21] Велкова, Татјана, Вовед во криминологијата (авторизирани предавања), ФОН, Скопје, 2008, стр.74
[22] Арнаудовски, Љупчп, Криминологија, Скопје,2007 година, стр.326

број теории и сфаќања, бројни се и практичните истражувања, а сето тоа укажува на недоволно разјаснување на општите причини за криминалот како масовна општествена појава и специфичните причини за криминалното однесување.

Криминалната етиологија најчесто се дели според природата на факторите кои влијаат на појавата на криминалитетот, на две области: егзогена етиологија и ендогена етиологија.

Егзогената етиологија се однесува на проучување на причините за криминалот кои произлегуваат од одредена општествена култура и структура, услови за живеење, дејство на различни криминогени фактори поврзани со семејството, училиштето, групата, средствата за масовна комуникација, културните конфликти, различните сфаќања за вредности, други девијантни однесување итн. Во рамките на ендогената етиологија, потребно е да се разјасни како се одвива процесот на „лична криминализација“, зошто одредени лица вршат кривични дела во одредени општествени услови, а други лица во тие исти услови не вршат крицични дела, какво влијание имаат психолошките процеси врз криминалитетот (лични интелектуални процеси: размислување, учење, интелегенција, перцепција, емоционални процеси или чувства и волеви процеси- мотивација) и психолошки особини (способности, навики, темперамент, потреби, интереси). Основните прашања што ги разгледува криминалната етиологија се поврзани со определувањето на општите причини (корени на криминалитетот) и криминогените фактори - непосредни чинители на криминалното однесување.

Криминалот како масовна општествена појава има општи причини во различни области од општественото живеење - политички, правни, економски, морални, културни.

Како индивидуална појава, криминалитетот може да биде предизвикан од повеќе различни криминогени фактори или од објективни и субјективни околности што доведуваат до негова појава. Меѓу криминогените фактори може да се издвојат причините (дејствуваат со поголем интензитет на појавата на криминалитетот, често одлучно и директно предизвикуваат криминално однесување), состојби (придонесуваат појава на криминално однесување) и причини (надворешни влијанија и околности кои се поврзани со самата ситуација на извршување на кривично дело и придонесуваат за донесување одлука за извршување на делото).

Општи причини за криминалот кои произлегуваат од одредена општествена структура, социо-економскиот систем и односите во сите сфери на општественото живеење, се поврзани со посебни и индивидуални фактори кои дејствуваат во семејството, училиштето, професионалниот, класниот, социјалниот статус, во рамките на одредени поширoки и потесни општествени групи.

Причината на индивидуалното криминално однесување не може да се набљудува и проучува надвор од општата каузалност, ниту пак посебните и индивидуалните влијанија да се занемарат во општата каузалност.

4 Криминолошки аспекти на криминалитетот на насилство

Насилниот криминал или како што се нарекува и криминал на насилство претставува значаен дел, сегмент од современиот општ криминалитет (или вообичаен, конвенционален криминал).[23] Насилството е феномен кој се забележува во секое општество и во сите фази од неговиот развој. Се променија и формите и методите на насилство, како и начинот на индивидуална и општествена реакција на оваа појава, но од почетокот, па се до денес, луѓето употребуваа сила врз другите.[24]

Иако понекогаш и нужно, насилството е негативен и неприфатлив општествен феномен на кој општеството мора на одреден начин да реагира. Таа реакција може да биде некаков облик на заштита, самоодбрана од насилство, но може да значи и казнување на оние кои вршат насилство, односно кога на насилство се реагира со насилство, кога на сторителот кој го врши насилнството му се нанесува одредена штета во облик на повреда на некои негови основни слободи или права.

Во литературата е наведено дека кривичното дело насилство првенствено треба да вклучува криминални активности кои го напаѓаат животот и телото [25](крвни деликти,

[23] Г. Мешко, Б. Петровић, Криминологија, Сарајево, 2008. године, стр. 168-170
[24] Љ. Лазаревић, Деликти насиља - кривичноправни аспект, Београд, 2002. године, стр. 11.
[25] Ј. Бутуровић, Карактеристике кривичних дела против живота и тела, Правни живот, Београд, број 8-9/1979.

семејно насилство), сексуалната слобода и сексуалниот морал (сексуални злосторства), но и други криминални однесувања извршени од личен интерес со употреба на сила (разбојништво и изнуда), потоа оние против слободата и правата на граѓаните (противправно лишување од слобода, изнуда на сведочење, злоупотреба и тортура), против јавниот ред (спречување службено лице во вршење на својата должност) и насилничко однесување на јавно место, односно на спортски натпревар.

Во современата правна литература постојат различни пристапи во определувањето на концептот и карактеристиките на насилниот криминал, иако меѓу нив нема значајни разлики. Постојат одредени разлики кога станува збор за класификацијата на кривичните дела кои се вклучени во содржината на насилниот криминал. Кривичните дела на насилство според Љ. Лазаревиќ се секои инкриминирани човечки однесувања кои со употреба на сила или сериозни закани ги повредува или загрозува законски заштитените добра, т.е. деликт на насилство со незаконска употреба на сила или закани против друг.[26]

Во делот на традиционалниот насилен криминалитет, пред се, спаѓаат убиствата и телесните повреди, како и кривичното дело силување. Конечно, во оваа група можат да се класифицираат и две конкретни кривични дела кои имаат елементи на насилен и имотен криминалитет. Првата е разбојништво, а втората е разбојничка кражба, кои во целото законодавство се сметаат за посериозни и сложени кривични дела.[27]

Денешната криминологија е особено заинтересирана за некои нови форми на насилство кои се случуваат во семејството, особено оние чии жртви се децата. Во секој случај, тука пред се спаѓа семејното насилство. Семејното насилство, за жал, во денешно време се повеќе и повеќе е актуелно, особено во периодот додека траеше пандемијата.

Односите меѓу нејзините членови, како што покажуваат бројни студии, често се карактеризираат со секаков вид на злоупотреба и насилство. Жртви се: деца, сопружници,

---

године, стр. 1-22; Б. Краус, Кривична дела против живота и тијела, Приручник, Загреб, број 4/1958. године, стр.
322-336; З. Стојановић, Право на живот и кривично право, Југословенска ревија за криминологију и кривично
право, Београд, број 1/1998. године, стр. 3-15; Ш. Вуковић, Крвни деликти у Србији, Београд-Зајечар, 1984. године, стр.17-23.

[26] Љ. Лазаревић, Деликти насиља - кривичноправни аспект, оп.цит. стр. 13.

[27] Б. Петровић, Могући узроци и увјети настанка неких облика организираног криминала у Босни и Херцеговини, Полиција и сигурност, Загреб, број 3/2000. године, стр. 240-246.

поранешни сопружници, постари родители, како и други лица кои живеат заедно и не се поврзани (т.е. по крв или брак).[28] Казненоправното значење на насилството се изразува на два начина: од една страна насилството се криминализира како кривично дело, затоа се работи за таканаречени деликти на насилство, а од друга страна, насилството е важно за кривичната одговорност (вината) на сторителот кога делото го извршил под дејство на сила или закана.[29]

4.1 Типологија на криминалитет на насилство

Типологијата на криминалитетот се смета за научен сложен проблем за кој криминолозите треба повеќе да се ангажираат. Во криминологијата постојат различни класификации и типологии на криминалитетот. Типологијата која спаѓа во рамките на криминологијата пред се претставува битен фактор за детектирање на феноменологијата на криминалитетот и за откривањето на неговите појавни форми.

Во овој магистерски труд типологијата на криминалитетот на насилство всушност ни помага да го одредиме предметот на тоа што го истражуваме и ни помага да поставиме цел во кој правец ќе се движат нашите анализи и размислувања. Ако не го определиме правилно предметот на криминалитетот на насилство нема да можеме да дадеме научна елаборација на истиот. Кога зборуваме за криминалитет на насилство можеме да дојдиме до фактот дека скоро и не постои криминалитет кој не содржи елементи на насилство. Додека разгледував за оваа проблематика заклучив дека криминалитетот на насилство на различен начин го гледаат различни автори. Така некои автори всушност сметаат дека криминалитетот на насилство ги опфаќа умислените убиства, разбојништвото, телесните повреди, чедоморствата, сексуалните деликти, изнудата, лишување од слобода, абортусите и сл. Шепаровиќ во рамките на овој вид криминалитет ги вбројува кривичните дела против животот и телото и сексуалните деликти, злоупотребата на положбата, противправното лишување од слобода, разбојништвото, спречувањето на службено лице

[28] Ђ. Игњатовић, Криминологија, оп.цит., стр. 205.
[29] Д. Радовановић, Деликти насиља, Београд, 2002. године, стр. 16

во вршење на должност, насилно однесување на јавни места.[30] Со својот став за криминалитетот на насилство, Шепаровиќ можеме да кажеме дека е многу блиску до определување на предметот на овој вид криминалитет, затоа што тој со своите размислувања ги поведува и однесувањата кои се насилни на јавни места, поточно кажано прекршоците против јавниот ред и мир со елементи на насилство кои треба да бидат предмет на обработка. Кога ќе ги земиме во предвид ставовите на Шепаровиќ и советските криминолози кои се изнесени претходно, доаѓаме до фактот дека при дефинирање на криминалитетот на насилство пред се се тргнува од кривично- правните норми т.е. конкретните кривични дела кои содржат насилство или настануваат со насилство исто така и прекршоците против јавниот ред и мир кои имаат елемент на насилство. Кон типологијата на криминалитетот на насилство се утврдуваат различни критериуми: криминолошки, психолошки, кривично- правни, и други критериуми кои ни помагаат да го одредиме предметот на насилниот криминалитет. Кога ќе ги разгледаме феноменолошките карактеристики и кои се нивни сторители се земаат во предвид кривично- правните и криминолошките критериуми.

Врз овие критериуми можеме да кажеме дека според Кривичниот Законик на Република Северна Македонија следните групи најблиску ја отсликуваат суштината на овој криминалитет кај нас:

- Кривични дела против животот и телото;
- Кривични дела против имотот;
- Кривични дела против слободите и правата на човекот и граѓанинот;
- Кривични дека против јавниот ред.[31]

Во овој магистерски труд истражуваме за кривичните дела против животот и телото кои се први на листата на насилниот криминалитет, бидејќи не постои ниту едно кривично дело против животот и телото во кое нема насилство.

4.2 Типологија на жртви на криминалитетот на насилство

[30] Звонимир, Шепаровиќ, Криминологија и социјална патологија, Загреб 1981, стр. 99

[31] Кривичен законик, Сл. весник/ година: 37/1996 и подоцнежните измени и дополнувања

Кога зборуваме за жртва всушност жртва претставува секое правно или физичко лице чии што права, добра, интереси и вредности биле загрозени, уништени или оштетени со криминално поведение. Како значајно прашање се јавува и типологијата на жртвите која се зафаќа во скоро сите истражувања кои се од област на виктимологијата. Тука треба да споменеме дека типологиите на жртвите е заснована врз истата постапка како што е и создавањето на типологиите на престапниците. Исто така со определен тип индивидуата не се опфаќа, а не се опфаќаат ниту групите на поединци, туку комплекс од карактеристики кои се заеднички за бројни поединци кои што секогаш се наоѓаат во корелација која што е определена со останатите нивни меѓусебни раслични карактеристики. Потоа секоја поединечна индивидуа е претставник на тој тип. Од тука доаѓаме до фактот дека карактеристиките на различните типови меѓусебно не мора да се исклучуваат, туку една индивидуа може сукцесивно или истовремено да им припаѓа на различни типови (мешовит тип). [32]

Во литературата присутни се повеќе класификации на жртвите на криминалитетот на насилство кои се засноваат според различни критериуми. Така, Хрватскиот автор Шепаровиќ, жртвите ги групира на: доброволни или волеви жртви (жртви кои бараат врз нив да се изврши кривичното дело како што е абортус, евтаназија и сл, исто така и некои видови на самоубиство), непознати жртви (тука се подразбира на жртви кои не го пријавуваат злосторството), симулирачки жртви (всушност тие и не се жртви туку поднесуваат лажни пријави од различни мотиви), небрежни жртви (тука спаѓаат жртвите кои не се однесуваат одговорно спрема сопствената сигурност) и жртви на кривично дело во обид (тоа се жртви кои не ја претрпеле планираната штета).[33]

Интересна е типологијата која во нашата држава ја дава Сулејманов, затоа што тој преферира поделба на жртвите кои се врзуваат за некое од конкретните насилнички дела. Според неговите истражувања најзначајни за откривањето на карактеристиките на жртвите е кривичното дело убиство и исто така тој при определување на жртвите оди според следните критериуми:

---

[32] Vesna, Nikolic – Ristanovic, Peti medjunarodni simpozijum viktimologija, Jugoslovenska revija na kriminologiju I krivino pravo, Beograd, 2000, стр. 144

[33] Zvonimir, Separovic, Viktimologija: studije o zrtvama, Zagreb, 2000, стр. 85-89

- Интерперсоналните односи меѓу жртвата и сторителот на убиство може да се посматраат од следните аспекти: критериумот на социјалната припадност, национална припадност, карактерот на поврзаноста, критериум општествен углед.
- Предиспозициите кои ги прават лицата поподложни да станат жртви на убиства, а тоа се полот, занимањето, возраста, алкохолизираноста.
- Интерперсоналните односи меѓу жртвата и сторителот, кои му претходат на извршеното дело и вектимогените предиспозиции на жртвата, се учесници во криминогенезата на убиствата и исто така создаваат различни три предкриминални ситуации и типови на жртви (предиспозиции кои жртвата ја прават попривлечна во очите на злосторникот- одбрана жртва, предиспозиции кои го смалуваат отпорот на жртвата- случајна жртва и предиспозиции за кои сторителот го поттикнуваат на акција- определена жртва).[34]

Всушност, опредеувањето на типовите на жртви на криминалитетот на насилство е од значење за да се определат некои феноменолошки карактеристики на сторителите на насилнички дела. Ние преку однесувањата на жртвите можеме да заклучиме за определен сторител на насилничкото дело и затоа е битно да се воспостави соодветна методологија со која ќе се истражуваат жртвите на насилничките кривични дела која е повеќе од потребна. Но, вакви истражувања кај нас за жал не се прават, и сметам дека во иднина е потребно да се создадат инструменти и да се изгради методологија за истражување на оваа проблематика.

4.3 Темна бројка на криминалитетот на насилство

Заинтересираноста на современото општество за борбата против криминалитетот од сите видови, настојувањата за неговото осознавање преку причините кои доведуваат до пораст на криминалитетот и феноменологијата, продирањето во сферата на криминалитетот кој всушност останал неоткриен и неговите сторители не се казнети или продирањето на така наречената „темна бројка“ на криминалитетот има се поголемо

[34] Сулејманов, Убиствата во Македонија, стр. 149

значење од аспект успешно спречување и успешно сузбиваре на овој вид криминалитет. „Под поимот темна бројка на криминалитетот се подразбираат кривичните дела кои воопшто не му се познати на јавните власти, бројот на оние кои се познати, но од различни причини не е покренатa кривична постапка и бројот на оние каде е покренатa кривична постапка но не дошло до пресудување"(Љ.Арнаудовски, Криминологија, Скопје, 2007, стр.139). [35]

Прва дефиниција за темната бројка на криминалитетот се состои од кривични дела кои останаа неоткриени и непознати за надлежните органи и затоа не можат да се запишат ниту во официјалната статистика. Втората дефиниција ја објаснува темната бројка во поширока смисла и не ги нагласува неоткриените кривични дела, што значи дека темната бројка може да вклучува и кривични дела познати на полицијата. Авторите кои ја користат оваа дефиниција остават простор за заклучоци за причините поради кои некои кривични дела можеби им се познати на надлежните органи, но сепак можат да останат неевидентирани во официјалната статистика. „Темната бројка" е само креативно име за долгогодишен проблем што „ја прогонува" криминолошката дисциплина уште од нејзините почетоци.[36] За да се утврди темната бројка на криминалитетот тоа значи да се дојде до целосни сознанија за реланиот криминалитет. Секојдневната појава и забележувањето на насилство предизвикува една нова ранливост и чуствителност во нашето општество кон суровото насилство. За разлика од порано, насилството сега се јавува како феноменолошка карактеристика на многу видови криминалитет, што го прави потежок, многу потешко се открива и е потежок за проучување.[37] Како главни причини кои што прават темната бројка на криминалитетот на насилство кај нас да биде висока се: договорите кои жртвите и сторителите кои ги постигнуваат, стравот и страмот од етикетирање и сигматизирање од заедницата да се пријави кривичното дело кое е сторено, непрофесионалноста и неангажирањето на органите на прогонот, способноста на сторителите да го прикријат делото кое го извршиле и др. Кај нас неможноста на правосудните органи да излезат на крај и да се справат со тоа е високата темна бројка на криминалитетот на насилство, и со постоењето на оваа темна бројка не води до тоа

[35] Љупчо, Арнаудовски, Криминологија, Скопје, 2007, стр.139
[36] Coleman i Moynihan, 1996; prema De Castelbajac, 2014
[37] Слаѓана, Тасева, Криминологија: авториирани предавања, Европски универзитет, Скопје, 2009, стр. 95

нашите грѓани да се чуствуваат несигурно и небезбедно, и исто така колку е поголема темната бројка на криминалитетот на насилство толку е помала довербата на граѓаните во органите кои се должни да им гарантираат сигурност и безбедност.

5 Општи карактеристики на кривичните дела против животот и телото

Во кривичниот законик на Република Северна Македонија во посебен дел прво се систематизирани делата против животот и телото. Така, животот и телото се детермирани како најважни човечки и општествени вредности. Од името на ова подглавје произлегува дека предметот на заштита на овие кривични дела е дефиниран како двоен збир на вредности. Тие се: животот (или право на живот) и телесен интегритет (физичката и психолошката конституција на една личост, т.е. правото на негова неповредливост). Еден од најзначајните природни, фундаментални, општо цивилизациски, на универзалните човекови права е правото на живот. Тоа е основа и услов за постоење на сите други човекови права и слободи и припаѓа на најважните, не само лични туку и општи општествени добра.

Животот и телесниот интегритет всушност биле предмет на кривично-правна заштита уште од античко време, но оваа заштита не била целосна, ниту еднаква за сите членови на општеството. Кривичните дела на повреда или нарушувањето на животот и телото се викаат природни или општи кривични дела за разлика од општествените или политичките кривични дела кои се разликуваат по начинот на казнување и карактеристиките меѓу поединечните земји и во одредени историски периоди.

Предмет на заштита во овие кривични дела е човекот како живо човечко суштество, т.е. неговиот живот.[38] Заштитата за животот започнува од моментот на раѓање на човекот и трае до моментот на неговата смрт. Во однос на тоа кога се раѓа човекот, односно кога започнува заштитата на животот во правната теорија се разликуваат три сфаќања. Спрема првото сфаќање, заштитата на животот започнува со почетокот на процесот на раѓање на детето, што значи со процесот на негово одвојување од телото на мајката. Според друго разбирање човечкиот живот започнува со делумно или целосно излегување на детето од

[38] J. Ćirić, Javno mnenje i krivična dela protiv života i tela, Pravni život, Beograd, broj 9/2001. godine, str. 25-43.

телото на мајката, додека според третото сфаќање, самостојниот живот на детето започнува со престанок на плацентарното дишење и почетокот на пулмоналното дишење. Нашето законодавство го прифаќа првото сфаќање. Тоа е случај со убиство (уништување) на човечки фетус во телото на мајката пред да започне процесот на раѓање – со кривичното дело противправно прекинување на бременост, каде што покрај плодот се заштитува и телесниот интегритет, здравјето и животот на бремената жена. Во однос на моментот на смртта, односно моментот до кој трае казнено-правната заштита на животот, во правната теорија постојат и три различни сфаќања. Според првото сфаќање, смртта настанува со престанок на дишењето и работата на срцето и белите дробови. Според друго сфаќање, човечкиот живот трае до почетокот на билошка смрт, а тоа е моментот кога ниту еден орган не покажува знаци на живот и не се одвива витална функција. Според третото разбирање кое е прифатено во нашиот закон, смртта на човекот настанува со почетокот на церебрална или мозочна смрт (престанок на мозокот), која се состои во исклчување на сите мозочни функции.

5.1 Систематика на кривични дела против животот

Нашето казнено право во посебен дел предвидува повеќе кривични дела против животот. Нивниот заеднички именител е:

- дека се насочени кон повреда или загрозување на животот на друго лице - затоа, нивната последица настанува во форма на повреда или загрозување на физичката (телесна) конституција на човекот, односно неговото физичко или ментално здравје, и
- во случајот на овие кривични дела, било како единствен (основен) или како алтернативен (дополнителен) предмет на заштита се јавува животот на едно лице, односно физичкиот (телесниот) интегритет на друго лице и неговото физичко и ментално здравје.

Така, сите кривични дела против животот можат да се систематизираат во две основни групи. Тоа се стварни или основни кривични дела против животот и овие дела имаат цел на заштита само и исклучиво животот, односно физичкиот интегритет или

физичката или психолошката конституција на личноста. Овие дела се нарекуваат и вистински, општи или природни кривични дела. Кривичните дела од овој тип спаѓаат во општиот криминалитет, во подгрупата наречена: „насилен криминалитет“. За нив често се користи името „крвни деликти “.

Овие кривични дела во нашиот закон се предвидени во глава четиринаесетта, со наслов: „Кривични дела против животот и телото“. Според објектот на заштита и обликот на напад т.е. загрозување или повреда во националното казнено законодавство делата од оваа глава се делат на:

- Дела на лишување од живот член 123-127 (тука влегува и делото од член 128- Наведување на самоубиство и помагање во самоубиство
- Дела на уништување на идниот живот (плодот) член 129
- Дела на загрозување член 132 и 133
- Дела на телесно повредување член 130 и 131
- Дела на напуштање (отфрлање) член 134-136.[39]

6 Крвни деликти

Под поимот крвни деликти спаѓаат кривични дела насочени против физичкиот интегритет на една личност, кривични дела извршени со употреба на сила и насилство, напад на основната вредност - животот и физичкиот интегритет на една личност. Оваа област ги вклучува сите форми на дела што резултираат со смрт или телесни повреди, како и некои дела поврзани со имотот извршени со насилни дејствија. Најтешки облици на крвни деликти се убиството и тешките телесни повреди. Таквите дела можат да се извршат со различни средства: физички и психолошки, директни или индиректни. Секако, најтешкиот деликт од оваа група кривични дела е убиството.[40] Животот и телото на човекот како заштитен предмет припаѓаат на добрата на поединецот и во вредносната скала на добрата заштитени со кривичното право завземаат највисоко место. Ова е

[39] Владо, Камбовски. Казнено право-посебен дел, Просветно дело АД, Скопје, 2003, стр. 29
[40] Milo Bošković, „Kriminologija“, Novi Sad, 2006, Pravni fakultet „Univerzitetski udzbenik“ str 269

особено точно во однос на животот на човекот кој е неприкосновен. Начелото на неповредливост на човечкиот живот кај нас е предвидено како уставно начело.

6.1 Поим на крвни деликти

При дефинирањето на овој поим треба да се тргне од фактот дека тој не е признат од позитивното законодавство и дека ниту кривичното право, ниту криминолошката литература конкретно не се занимаваа со неговото дефинирање.

Кривичниот законик на Република Северна Македонија, определувајќи групи на кривични дела, според групни заштитни предмети, систематизира кривични дела против животот и телото. Во практиката не се ретки случаите кога се користи терминот „крвни деликти“, било како синоним за кривични дела против животот и телото, или како заедничко име само за некои од нив, пред се за убиства и телесни повреди. Овој термин е присутен во практиката во иста мера како што се присутни и други слични поими, кои означуваат одредени групи на кривични дела, како што се: „сексуални деликти“, „економски криминал“, „политички криминал“ и слично. Непрецизноста во однос на содржината на крвните прекршоци е карактеристична и за содржината на сите овие поими. Така, економскиот криминал понекогаш се подразбира како сите кривични дела извршени против имотот на правните лица, без разлика дали тие според системот на кривичните закони се класифицирани во групите кривични дела против стопанството или против службените должности, па дури и во други групи, на пример, против имотот, кога делото е извршено на штета на социјалната сопственост итн. Не се ретки случаите кога истиот концепт опфаќа само кривични дела кои според заедничкиот групен заштитен објект се класифицирани во групата кривични дела против стопанството. Во други случаи, овој поим, покрај горенаведените дела, вклучува и кривични дела против човештвото и

меѓународното право. Без разлика на непрецизноста на терминот „крвни деликти“ во неговата практична примена, теоријата не го заобиколила. Напротив, се користи во многу дела, но на тој начин што и во овие случаи остава дилема за неговото вистинско значење.

Покрај дефинирањето на поимот, потребно е да се одговори и на прашањето: дали има разлика во содржината, која се става под ист опфат како и делата против животот и телото содржани во кривичниот закон? И ако постои таа разлика, во што се рефлектира и која е основата за разграничувањето. Веднаш да кажам дека има разлика. Крвните деликти се дел и тоа најгоем дел од делата против животот и телото. Значи, без оглед на групната заштита, објектот на сите кривични дела против животот и телото е ист, дури и меѓу овие дела може да се врши натамошна систематика, според одредени критериуми што го оправдуваат. Еден од критериумите за разграничување во оваа смисла е целта кон чие остварување е насочено дејствието на извршување на одредено кривично дело со оглед на тоа дека „со секое дејствие човекот се стреми кон некоја цел“. Според истиот критериум, крвните деликти се разликуваат од сите други кривични дела содржани во кривичниот закон. Значи, она што претставува заедничка карактеристика на сите крвни деликти и што ги прави, како група кривични дела, различни од другите казнени дела, е целта што ја следи сторителот на делото, преземањето на дејствието на извршувањето. Така, одредени кривични дела се карактеризираат со задоволување на сексуалната желба (сексуални деликти) како заедничка цел на извршувањето, други со стекнување противправна имотна корист (имотни деликти) итн. Кога станува збор за крвни деликти, чинот на извршување секогаш, без разлика за кое кривично дело станува збор, доведува до нарушување на физичкиот интегритет на една личност. Но, треба да се има во предвид дека кај овие деликти повредата на физичкиот интегритет е единствена цел и дека целосно ги согледува последиците од делото, за разлика од некои други кривични дела, каде што целта вклучува и повреда на физички интегритет, но не како целосна содржина туку како дел од неа. На пример, делото извршување на кривичното дело тешка кражба е насочено кон остварување повреда на физичкиот интегритет, но и кон одземање на туѓ подвижен имот со намера со присвојување да се прибави противправна имотна корист. Повредувањето не е единствената цел, и не само тоа, туку се јавува како цел подредена на главната цел, а тоа е одземање на туѓ подвижен имот со намера да се прибави противправна имотна корист. Значи, кај крвните деликти, повредата на физичкиот интегритет, која може да се

манифестира како лишување од живот, физичка повреда или нарушување на здравјето, претставува единствена последица на делото како суштински елемент на неговото битие.

Имајќи го во предвид сето погоре кажано, крвните деликти може да се дефинираат како група на кривични дела чија заедничка карактеристика е што секое од нив со чинот на извршување настојува да постигне повреда на физичкиот интегритет на друго лице, како единствената цел која целосно ги исполнува последиците од делото во неговото битие. Тргнувајќи од оваа дефиниција, лесно може да се види дека не сите кривични дела против животот и телото можат да се подведат под концептот на крвни деликти. Овие кривични дела не го добиваат овој третман: неовластено прекинување на бременоста, учество во тепачка, загрозување со опасно орудие при расправија или тепачка, изложување на опасност, напуштање на беспомошно лице и неукажување помош, бидејќи тоа се кривични дела чии последици се манифестираат со загрозување, а не со повреда на физичкиот интегритет. Истото е случај и со другите кривични дела, надвор од групата кривични дела против животот и телото, кога се оквалификувани со потешка последица во вид на повреда на физичкиот интегритет. Во оваа состојба, барањата од дефиницијата што ја посочивме погоре ги исполнуваат само кривичните дела: убиство, убиство на миг, убиство од небрежност, убиство на дете при пораѓање, наведување на самоубиство и помагање во самоубиство, тешка телесна повреда и телесна повреда и тие се подложени на концептот на крвни прекршоци.

Секое кривично дело во рамките на крвните деликти не претставува еднаква општествена опасност од проста причина што нивните последици се нееднакво штетни за физичкиот интегритет на човекот, како заштитено добро. Смртта е најсериозна и најтешка последица, а тешкото повредување на телото или нарушување на здравјето е многу посериозна од полесните на телесните повреди.

6.1.1 Видови крвни деликти во криминолошка смисла

Според Д-р М. Бошковиќ, терминот „крвни деликти“ се однесува на кривични дела насочени против физичкиот интегритет на една личност, кривични дела извршени со употреба на сила или насилство, напад на основната вредност - животот и телесниот

интегритет на една личност, а во оваа област спаѓаат сите форми на дејствија што резултираат со смрт или физички повреди.[41]

Д-р Ш. Вуковиќ под поимот крвни деликти смета дека се однесува на група кривични дела кои се состојат од: убиство, убиство од небрежност, убиство на дете при пораѓање, предизвикување самоубиство и помагање во самоубиство, тешка телесна повреда и полесна телесна повреда.[42] Од друга страна, не е редок случај имотните деликти извршени со насилни средства да се класифицираат како крвни деликти - разбојништво и разбојничка кражба, и сите оние кривични дела кои одземаат живот, повредуваат или го загрозуваат животот, телото и здравјето.[43]

6.1.2 Анализа за вкупниот криминал по области и сектори во периодот од 2010 до 2019 година во Република Северна Македонија- Крвни деликти

Состојби во областа на крвните деликти										
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Кривични дела убиства	40	28	28	20	26	22	17	27	19	22
Регистрирани сторители	48	32	27	18	27	24	20	25	34	21
Жртви на убиства	45	31	29	22	34	25	18	32	22	23

[41] Др М. Бошковић, *Криминологија*, Нови Сад, 2015, Правни факултет у Новом Саду, стр. 159.
[42] Др Шпиро С. Вуковић, Крвни деликти у Србији, Зајечар, Ро за графичко-издравачку делатност, стр. 14.
[43] С. Константиновић-Вилић, В. Николић-Ристановић, *Криминологија*, Ниш, 2000, Студентски културни центар, стр. 117.

Кривично дело тешка телесна повреда	248	239	211	216	213	154	173	148	156	161
Сторители	333	293	251	242	243	191	209	164	182	178

Табела бр. 1

Извор: https://mvr.gov.mk/analiza/kriminal/31

Кривично дело убиство по сектори										
Оранизациони единици	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
СВР Скопје	14	12	8	8	8	6	4	11	7	9
СВР Битола	3	/	3	1	2	/	3	5	3	1
СВР Велес	/	2	4	2	6	1	1	2	/	1
СВР Куманово	7	4	2	3	1	2	4	1	1	2
СВР Охрид	5	3	3	/	2	4	1	3	3	2
СВР Струмица	3	3	2	1	/	1	2	1	1	2
СВР Тетово	4	4	4	3	3	7	2	3	2	3
СВР Штип	4	/	2	2	4	1	/	1	2	2

Табала бр. 2

Извор: https://mvr.gov.mk/analiza/kriminal/31

Кривично дело тешка телесна повреда по сектори										
Оранизациони единици	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
СВР Скопје	53	56	61	75	68	56	45	51	48	47
СВР Битола	33	39	33	35	28	21	22	22	15	21
СВР Велес	36	25	10	15	13	9	8	8	5	15

СВР Куманово	20	28	21	23	12	5	10	9	14	14
СВР Охрид	27	27	15	20	22	16	17	9	24	19
СВР Струмица	20	22	19	16	16	15	25	14	18	16
СВР Тетово	27	20	21	15	24	16	21	18	9	14
СВР Штип	32	22	31	17	30	16	25	14	23	15

Табела бр.3

Извор: https://mvr.gov.mk/analiza/kriminal/31

7 Кривични дела против животот и телото во Република Северна Македонија

7.1 Поим, видови и општи карактеристики на кривични дела против животот и телото

Терминот кривични дела против животот и телото, односно како што се нарекуваат крвни деликти во криминологијата, се однесува на кривични дела насочени против физичкиот интегритет на една личност, кривични дела извршени со употреба на сила и насилство, напад на основната вредност - животот и физичкиот интегритет на една личност. Оваа област ги вклучува сите форми на дејствија што резултираат со смрт или физичка повреда на некое лице. Таквите дејствија можат да се извршат со различни средства: физички, психолошки, директни или индиректни. Секако, најтешкиот деликт од кривичните дела е убиството. Убиството всушност претставува едно од најтешките и најсложените негативни појави во општеството. Тоа претставува најтешка форма на кривично дело, познато низ историјата на човештвото како деликт спротивен на обичаите, моралот и правните норми, санкциониран со најстроги кривични санкции. Во групата на кривични дела каде што предмет на заштита е човечкиот живот како најголем израз во системот на вредности според Кривичниот Законик на Република Северна Македонија спаѓаат:

- Убиство (член 123),
- Убиство од благородни побуди (Член 124),
- Убиство на миг (член 125),

- Убиство од небрежност(член 126),
- Убиство на дете при пораѓање (член 127),
- Наведување на самоубиство и помагање во самоубиство (член 128),
- Противправно прекинување на бременост (член 129),
- Телесна повреда (член 130),
- Тешка телесна повреда (член 131),
- Учество во тепачка (член 132),
- Загрозување со опасно орудие при тепачка или каранница (член 133),
- Излагање на опасност (134),
- Напуштање немоќно лице (член 135),
- Неукажување помош (член 136).

7.1.1 Убиство

Убиство е кога едно човечко суштество предизвикува смрт на друго човечко суштество.[44] Убиството, по својата природа, неспорно е најтешката и најопасната форма на криминална активност. Убиството го уништува човечкиот живот, а во повеќето современи правни системи се дефинира како одземање живот на друго лице. Според тоа, според општо прифатената семантика, тоа е „смрт на еден човек предизвикана од друг човек“ (hominis caedes ab homine).[45] Постојат различни теоретски дефиниции за убиството. Една од присутните е дефиницијата дадена од Драгољуб Атаначковиќ е дека кривичното дело убиство се состои во лишување од живот на некое лице. [46]

Убиството претставува самосвесен акт на еден човек кој резултира во смрт на друго лице т.е убиството има и случајни дејства, дејства од невнимание или негрижа, дури

[44] https://web.archive.org/web/20140607010815/http://www.law.cornell.edu/wex/homicide, "Homicide definition". Cornell University Law School. 30 June 2009 "Homicide definition". Cornell University Law School. 30 June 2009
[45] Д. Коларић, *Кривично дело убиства*, Београд, 2008, ЈП „Службени гласник“, стр. 151.
[46] Ibid, стр. 152.

и во ситуации кога извршителот на кривичното дело немал намера да ја предизвика смртта.[47]

Современото законодавство, како и законодавството на Република Северна Македонија, прават разлика помеѓу обично, тешко (квалифицирано) и лесно (привилигирано) убиство. Кривичниот закон на Република Северна Македонија пропишува: Убиство од благородни побуди, убиство на миг, убиство од небрежност, убиство на дете при пораѓање. Законската дефиниција на Кривичното дело обично убиство гласи: "Тој што друг ќе лиши од живот ќе се казни со затвор најмалку пет години"[48], а другата законска дефиниција за квалифицираните убиства гласи : "Со затвор најмалку десет години или со доживотен затвор ќе се казни тој што: друг ќе лиши од живот на свиреп или подмолен начин,друг ќе лиши од живот при вршење на семејно насилство, друг ќе лиши од живот и притоа со умисла ќе го доведе во опасност животот на уште некое лице, друг ќе лиши од живот од користољубие, заради извршување или прикривање на друго кривично дело, од безобѕирна одмазда или од други ниски побуди, друг ќе лиши од живот по порачка, ќе лиши од живот женско лице за кое знае дека е бремено или малолетно лице и ќе лиши од живот судија, јавен обвинител или адвокат, при вршењето на неговата функција, односно дејност или службено или воено лице при вршењето на работите на јавната или државната безбедност или на должноста чување на јавниот ред, фаќање на сторител на кривично дело или чување на лице лишено од слобода.[49] Заштитата на човечкиот живот е основно правило, а противправното лишување од живот е кривично дело. Според тоа, овој термин ги исклучува случаите на незаконитост, односно исклучок се делата извршени во нужна одбрана и крајна нужда. Дејството на делото во општа смисла е лишување на човечки живот, додека дејство на извршување е секое дејствие способно да предизвика смрт на друго лице. Тоа може да биде конкретно било кое директно или индиректно дејство каде што последица на делото е насилна смрт на друго лице предизвикана на незаконски начин.

[47] Melenik, Juey (9 септември 2015). „7 Common Mistakes Regarding Autopsy Reports". Advantage Business Media. Forensic News Daily.
[48] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година
[49] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година

Предмет на заштита кај кривичното дело убиство е човекот како човечко суштество и исто така предмет на дејството може да биде само жив човек. Услов е дека детето е родено живо, а способноста за живеење, односно фактот на менталната состојба на здрацјето е неважна. За одговорноста на сторителот доволни се два вида на умисла. Умислата во кривичното дело убиство се третира со објективните критериуми на делото и неговите последици, околностите во кои е сторено делото, а кои се утврдени врз основа на сите околности на конкретниот настан. На субјективен план, не е потребен друг елемент, како што е на пример прашањето за мотивот. Но, иако тоа не е важно за постоењето на ова кривично дело, мотивот може да биде основа во која убиството е оквалификувано како тешко убиство. Меѓутоа во судската пракса, проблеми при утврдување на умисла се јавуваат во случај на обид за извршување на кривичното дело убиство и кога се прави разлика помеѓу кривичното дело убиство и кривичното дело тешка телесна повреда кое како последица имало смрт на некое лице. Бидејќи во случајот на обид за убиство, намерата на сторителот вклучува и намера да одземе живот како последица на преземеното дејствие, тешко е да се направи граница меѓу овие две кривични дела, поради отсуство на последици.

Најсигурен критериум за разграничување би бил фактот дали сторителот при извршувањето на делото, можел да го лиши од живот па од тоа свесно се откажал, додека лицето било сеуште живо, или бил спречен да го стори тоа поради некои непредвидени околности. Во првиот случај се работи за нанесување тешка телесна повреда со последица на смрт од небрежност, а во другиот случај обид за убиство. За кривично дело убиство е пропишана казна затвор од најмалку пет години

7.1.2 Убиство на свиреп начин

Убиство на свиреп начин постои кога сторителот му нанесува болка, мачење и страдање на жртвата кои се несвојствени за обично убиство, односно за самиот акт на лишување од живот. Се работи за тешко убиство со оглед на начинот на кој е извршено делото. Делото може да биде извршено на свиреп или подмолен начин.

Кај кривичното дело убиство на свиреп начин потребно е да се утврди објективната и субјективната компонента. Целта се состои со тоа што на жртвата му се нанесува болка страдање и мачење, кои во однос на времетраењето и интензитетот ги надминуваат болките, страдањата и маките кои вообичаено го продолжуваат убиството. Субјективната компонента на свирепоста се состои во свесноста на обвинетиот за можноста на жртвата да и нанесе такви особено силни болки, страдања и мачења, и тој сакал или барем се согласувал на таквото однесување.

7.1.3 Убиство на подмолен начин

Убиство на подмолен начин исто како и убиство на свиреп начин има своја субјективна и објективна страна. Објективната страна се состои од прикриено и тајно однесување на сторителот. Субјективната страна главно се оснесува на искористување на беспомошноста или довербата на жртвата кон сторителот, искористувајќи ја невиноста на жртвата, со измама, со нечесно и злонамерно однесување . Кривичното дело се врши тајно, подмолно, лукаво и со измама. Подмолноста во објективна смисла многу го олеснува извршувањето и прикривањето на делото, а во субјективна смисла укажува на крајно негативните карактеристики на сторителот. Дополнителна карактеристика на оваа квалификациска карактеристика е искористувањето на беспомошноста на жртвата.

Меѓутоа, сите горенаведени карактеристики нема да бидат доволни за да се квалификува убиството како подмолно, доколку сторителот во конкретниот случај не ја злоупотребил или не ја искористил довербата на жртвата. Односот на доверба всушност постои измеѓу членовите во семејството, брачните сопружници, пријателите итн. Постои можност без оглед на врската меѓу сторителот и жртвата да нема доверба помеѓу нив.

7.1.4 Убиство при вршење на семејно насилство

Убиство при вршење на семејно насилство - Овој облик на тешко убиство е воведен со Новелата на КЗ од 2004 година, за да се обезбеди засилена заштита на жртвите

од семејно насилство. Околностите што на ова убиство му даваат потежок вид се: прво, што тоа (по правило) се извршува по претходно подолготрајно, повторувано (систематско) малтретирање, грубо навредување, загрозување на сигурноста, телесно повредување, полово или друго психичко или физичко насилство спрема жртвата, што кај неа предизвикувало чувство на несигурност, загрозување или страв[50] и второ, што сторител и пасивен субјект се лица кои се наоѓаат во семејни или други блиски лични односи (брачен другар, родителите или децата или други лица кои живеат во брачна или вонбрачна заедница или заедничко домаќинство, како и поранешен брачен другар или лица кои имаат заедничко дете или се наоѓаат во блиски лични односи).[51] Затоа е, во најмала рака, проблематична една одлука на Врховниот суд на Република Северна Македонија (Квп. Бр. 176/09), според која, не е исклучено овој облик на убиство да биде извршено и во еден наврат на насилничко однесување кон член на семејна или друга слична заедница или однос, кое ескалира до лишување од живот на жртвата поранешен брачен другар или лица кои имаат заедничко дете или се наоѓаат во блиски лични односи).[52]

Убиството на насилникот од страна жртвата, во случај на т.н. акумулиран ефект, во нашиот КЗ се третира како привилегиран облик на убиство (убиство на миг - чл. 125).[53]

7.1.5 Лишување на друг од живот и притоа со умисла доведување во опасност на животот на уште некое лице

Начинот на извршување на ова дело е на пример во случај ако некој пука на мајка која во рацете држи дете или во човек кој седи веднаш до друго лице. Најчесто тоа се прави со употреба на опасно средство како што е бомбата, пластична мина или огнено оружје на места каде што има можност да бидат убиени и други лица. Така, доколку овие

---

[50] Затоа е, во најмала рака, проблематична една одлука на Врховниот суд на Република Македонија (Квп. Бр. 176/09), според која, не е исклучено овој облик на убиство да биде извршено и во еден наврат на насилничко однесување кон член на семејна или друга слична заедница или однос, кое ескалира до лишување од живот на жртвата

[51] КВАЛИФИЦИРАНИ (ТЕШКИ) УБИСТВА, Д-р Методија Каневчев, редовен професор,1.02 Прегледна научна статија, УДК: 343.611:340.13(497.7), стр. 4

[52] Кривичен закон на Република Северна Македонија, Службен весник, Скопје, 1996 година

[53] КВАЛИФИЦИРАНИ (ТЕШКИ) УБИСТВА, Д-р Методија Каневчев, редовен професор,1.02 Прегледна научна статија, УДК: 343.611:340.13(497.7), стр. 5

средста со цел за да лишат од живот одредено лице, се стават во стан, работно место, службен автомобил, вагон или просторија каде што треба да се одржи состанок со цел да се одземе животот на одредено лице, секогаш постои можност и некој друг да биде повреден покрај тоа лице. Фактот дека животот на други лица ќе биде загрозен со начинот или средствата за извршување на убиството, мора да му биде познат на сторителот за да се согласи да го изврши планираното дело под тие околности.

Тоа значи дека сторителот на убиството тоа го прави со директна умисла, а последица е загрозување на животот на едно или повеќе лица со евентуална умисла. Тука има две последици: убиство и загрозување на животот на едно или повеќе лица и два вида на умисла: директна и евентуална.

7.1.6 Лишување од живот од користољубие, заради извршување или прикривање на друго кривично дело, од безобѕирна одмазда или од други ниски побуди

Користољубие е интересна страст за стекнување или зачувување на имотна или неимотна корист, како што се примање надомест за убиство, убиство на доверител, убиство на лице кое е пречка за остварување на придобивките итн. Притоа, за реализација на оваа форма не е важно дали сторителот ја реализирал намерата или не.

Убиство заради извршување или прикривање на друго кривично дело е одземање на живот на друго лице со цел да се овозможи или олесни извршување на друго кривично дело или да се прикрие претходно сторено кривично дело со отстранување на лице како сведок, соучесник или жртва. Ова дело има два аспекти. Првиот тип на оваа форма на тешко убиство постои кога едно лице е убиено за да се отстрани како пречка, пречка за извршување на планирано кривично дело. Ова второ дело не мора да се изврши во конкретен случај, туку неговото остварување мора да претставува поттик за извршување на убиство што постои од страна на сторителот во моментот на одземање на животот на друго лице. Доколку е извршено или е обид за планирано кривично дело, а за обидот се казнува , тогаш постои поврзаност меѓу убиството и тоа друго кривично дело.

Друг вид на тешко убиство во оваа форма постои кога друго лице (сведок, жртва или соучесник) е лишено од живот за да се отстрани како сведок на претходно извршено кривично дело. За постоење на кривично дело небитно е дали претходното стореното кривично дело е откриено или не, како и во кое својство сторителот на ова кривично дело учествувал во претходното кривично дело: како сторител или соучесник, дали делото е извршено во нашата земја или во странство.

Убиство од безобзирна одмазда е лишување од живот друго лице од егоистички и себични побуди кои го карактеризираат сторителот како безчуствитвителна и асоцијална личност. Во ова кривично дело сторителот лишува од живот друго лице затоа што претходно му нанело штета него или на негово блиско лице, што по карактер, обем, природа и тежина е значително помало од убиството со кое сторителот возвраќа.

Убиство од други ниски побуди е облик на убиство кое опфаќа случаи на убиства кои се извршени од неморални побуди, а не се работи за користољубие, безобзирна одмазда или убиство со цел извршување или прикривање на друго кривично дело. На овој начин Кривичниот законик предвидува општа клаузула за други случаи на убиства кои можат да бидат извршени од ниски побуди. Законот експлицитно не пропишува кои мотиви може да се сметаат за ниски, но судот го утврдува тоа во секој конкретен случај. Во судската практика се искажува мислење дека под ниски мотиви се подразбираат сите мотиви кои не се достојни за човекот и не се во согласност со моралното сфаќање на општеството. Такви се на пример: омраза, завист, злоба, алчност, нетрпеливост итн. Во голем број случаи како мотив за убиство се јавува љубомората. Меѓутоа, во судската практика преовладува разбирањето дека љубомората сама по себе не претставува ниска побуда доколку не произлезе од некоја побуда која се смета за ниска, како на пример омразата, одмаздата и слично.

7.1.7 Лишување од живот по порачка

Во овај облик на кривично дело најчест облик е платеното убиство. За да се изврши тоа убиство мора да има најмалку две лица, лице кое ќе го нарача (плати) убиството и лице кое непосредно го извршува.

Ова кривично дело за разлика од крицичното дело убиство од користољубие, може да биде извршено и од други мотиви кои не мора да бидат од имотна корист. Тука се работи за организирано убиство. Неправото на делото го подига на повисоко рамниште во споредба со обичното убиство токму фактот дека извршителот постапува како ладнокрвен инструмент за остварување на нечија порачка, т.е дека самото убиство се сведува речиси на извршувањето на некаква трговска зделка и исто така покрај платеното убиство во каков што вид најчесто се појавува, зад оваа квалификационо убиство можат да стојат и други врски и мотиви на извршителот и нарачателот т.е политички мотиви, деловни мотиви и слично и со ова можеме да заклучиме дека нарачателот одговара како поттикнувач на тешко убиство. [54]

7.1.8 Убиство на судија, јавен обвинител или адвокат, при вршењето на нивната функција, односно дејност или службено или воено лице при вршењето на работите на јавната или државната безбедност или на должноста чување на јавниот ред, фаќање на сторител на кривично дело или чување на лице лишено од слобода

Ова кривично дело се состои во умислено одземање на животот на лице кое има посебно службено својство - својство на судија, јавен обвинител, заменик јавен обвинител, адвокат или полициски службеник.[55] Квалификациона околност за овој облик на убиство е својство на пасивен субјект и поврзаноста на убиството со извршувањето на неговата службена должност.

Законот за судовите, член 1, предвидува дека судовите се независни во постапувањето и одлучувањето. Во следниот член се наведува дека судовите судат врз основа на Уставот, законот и други општи акти, меѓународни договори ратификувани во согласност со Уставот и судиите во примената на правото ги заштитуваат човековите слободи и права.[56]

---

[54] Казнено право, посебен дел, В. Камбовски, Н. Тупанчески, Скопје, 2011. Стр.42
[55] Д. Јовашевиќ, op.cit.p. 29.
[56] Закон за судовите, Бр. 07-1912/1, Скопје, 2006 година

Законот за јавно обвинителство,[57] член 2, предвидува дека Јавното обвинителство е државен орган кој ги гони сторителите на кривични дела и други казниви дела и презема мерки за заштита на уставноста и законитоста. Во членот 5 се вели дека „јавна обвинителска функција“ е функција на јавниот обвинител и јавните обвинители.[58]

Според одредбите на Законот за полиција, член 2 став 2 “Полициски службеник е овластено службено лице согласно со одредбите од Законот за внатрешни работи, униформиран и неуниформиран припадник на Полицијата со полициски овластувања, кој ги врши полициските работи во согласност со закон.”[59]

Со пропишувањето на ова кривично дело како облик на тешко убиство, се обезбедува зголемена кривична заштита на носителите на правосудните функции. Треба да се истакне дека убиството на носител на судски функции или полициски службеник при вршење на службена должност треба да се оквалификува како тешко убиство, имајќи во предвид дека наведените лица имаат и статус на службено лице. Тоа значи дека кривичната заштита на споменатите лица се проширува, бидејќи тешко убиство ќе постои без разлика дали лишувањето од живот е извршено за време или во врска со вршење на службена должност.[60]

Ова дело се состои со намерно лишување од живот на лице кое е од јавно значење во врска со работата што ја работи. И овде својство на пасивен субјект е лице кое врши работи од јавно значење и преземање на дејствието на одземање живот во врска со извршувањето на овие задачи се квалификациони околности. За работа од јавно значење, во смисла на одредбите од Кривичниот законик, се смета вршење на професија или должност што има зголемен ризик за безбедноста на лицето што ја врши, а истата се однесува на професии кои се од значење за јавно информирање, здравјето на луѓето, образованието, јавниот транспорт, правната и стручната помош пред судовите и другите државни органи.

Суштината на квалификацискатa околност е природата, односно важноста на дејноста што ја вршат овие лица. За постоење на делото не е потребно лишувањето од

[57]ЗАКОН ЗА ЈАВНОТО ОБВИНИТЕЛСТВО, Службен весник на РСМ, бр. 42 од 16.2.2020 година
[58] ЗАКОН ЗА ЈАВНОТО ОБВИНИТЕЛСТВО, Службен весник на РСМ, бр. 42 од 16.2.2020 година
[59] Закон за полиција – пречистен текст- Скопје, март 2015 година
[60] З. Стојановић, Коментар Кривичног законика, 2012, Београд, стр. 400.

живот да се изврши со цел за да се спречи извршувањето на тие задачи, туку потребно е да постои одредена каузалност, на пр. убиството е поттикнато од некоја активност на овие лица или од природата на работата што ја вршат.[61]

Сите тешки убиства се убиства со умисла. Намерата на сторителот мора да ги содржи и карактеристиките на основниот облик на убиство и квалификациската околност, така што намерата различно се појавува во одредени облици на овие дела. На пример, во случај на убиство на дете, сторителот мора да знае дека го презема дејствието на одземање на животот на малолетно лице. Но, со овој дел може да настанат одредени потешкотии при утврдувањето на содржината на намерата. Таков проблем може да настане кога телесниот интегритет или интелектуалната способност објективно создаваат впечаток дека личноста е полнолетна. Во таква ситуација, доколку сторителот има погрешна претстава за возраста на пасивниот субјект, тогаш не би имало одговорност за тешко убиство, туку за обично убиство. Слична е ситуацијата и кога се зборува за убиство на бремена жена. Имено, ако бременоста на жената е во таква фаза што не може да се види, а сторителот нема други сознанија за тоа, тогаш не може да се зборува за убиство на бремена жена, како форма на тешко убиство, туку за обично убиство, бидејќи оваа квалификациска околност не е опфатена со умислата на сторителот.

7.1.9 Лишување од живот на женско лице за кое сторителот знае дека е бремено или малолетно лице

Убиството на бремена жена е противправно лишување од живот на трудница, што мора да му биде познато на сторителот во моментот на чинот на извршувањето. Овде, чинот на извршување има двоен ефект. Тоа се: смрт на бремената жена и смрт на плод во телото на трудница, пред да започне процесот на раѓање.[62]

Кривичниот законик на Република Северна Македонија се заснова на фактот дека убиството се квалификува кога со убиството на мајката истовремено се уништува фетусот, но и животот на идното дете. Всушност, овде уништувањето на плодот претставува

[61] Љ. Лазаревић, op.cit.p. 446.
[62] Јовашевиќ, Д. „Кривични дела на убиство“, Белград, 2017, стр. 58.

дополнителна последица што следи по загубата на животот на мајката. Станува збор за нова форма на убиство пропишана во Кривичниот законик на Република Северна Македонија, член 123, став 6.

Квалификациона околност е бременоста, како и фактот дека одземањето на животот на трудницата го уништува и нејзиниот плод. Затоа на индиректен начин законодавецот со оваа одредба обезбедува заштита и право на живот на детето кое сè уште не е родено.

За трудница, во смисла на ова кривично дело, се смета жена која во моментот кога била лишена од живот имала неродено дете во нејзината утроба, кое било оплодено. Сторителот кој ќе го изврши ова дело е свесен дека лицето е бремено и со неговата намера вклучува свесност за бременоста, а со тоа свесен е и дека со одземање на животот на бремената жена се уништува и нејзиниот плод. Ако сторителот не знае за бременоста на жената, тогаш има обично убиство.

Децата (до 14 години) се особено чувствителна категорија на лица за кои зголемената заштита е целосно оправдана, бидејќи тие се слаби личности кои не можат да ги разберат намерите на возрасните, лековерни се, лесно е да ги измамат и поради тоа тие се во неповолна положба од другите, па полесно е да се лишат од животот. Злосторствата против децата имаат подалекосежни последици за општеството отколку злосторствата против возрасните. Повредувањето или убиството на дете во поголем степен ја изразува несовесноста и нечувствителноста на поединците кон жртвата на убиството. Намерата на сторителот мора да биде свесен дека тој лишува живот на дете (малолетник) и за ова е санкционирана казна од најмалку десет години или со доживотен затвор.

7.2 Убиство од благородни побуди

Делото го сторува тој што друг ќе лиши од живот од благородни побуди (член 124 од КЗ) - се казнува со затвор од шест месеци до пет години.[63] Се работи за инкриминирано дејствие за кое во казнено правната, медицинската и други науки има разни гледишта и

[63] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година

сериозни полемики и разидувањна по прашањето за евтаназијата и евгениката каде убиството се сторува од побуди на милосрдие, сожалување на страдањата на објектот на дејствието, при што секогаш дејствието се презема од благородни побуди, за идно нестрадање на убиениот.[64] Се користат различни термини за овој ист институт правната теорија и општо во секојдневието, кои сите имаат исто значење: евтаназија, убиство од благородни побуди, убиство од милосрдие и сл. Поимот на евтаназија потекнува од Бекон, и претставува помагање во умирањето, „благата смрт“, односно благата и лесна смрт.[65]

7.3 Убиство на миг

Ова е привилигирано (лесно) убиство од член 125 од Кривичниот Законик кое се состои од одземање на живот на друго лице на миг, од гледна точка на сторителот кој не по своја вина бил доведен до силен напад, злоупотреба или тешки навреди од страна на убиениот или како последица на семејно насилство. Делото се состои од три елементи, а тоа се: дека делото е извршено во моментот, дека сторителот бил во сосотојба на силна раздразнетост во моментот на делото и дека сторителот бил доведен во состојба на раздразнетост без своја вина. Делото е извршено после провокацијата од страна на убиениот, односно после неговиот напад, неговата злоупотреба или тешкото навредување.

Сторителот ја донесува својата одлука во истиот миг, веднаш, без долгорочно размислување. Во моментот на делото, сторителот бил во состојба на силна раздразнетост. Тоа е состојба на зголемена, силна возбуда што влијае на однесувањето, што доведува до афектна состојба на висок степен на дејството со што се доаѓа до ограничување или значително намалување на способноста за управување со своите постапки. Однесувањето на сторителот во оваа состојба е свесно, но не контролирано. Дали имало состојба на раздразденост, дали била од “силен” степен и интензитет е прашање на кое одговараат наодите и мислењето на форензичкиот прихијатриски вештак. Сторителот е доведен во состојба на силна раздразденост не по негова вина, со напад, злоупотреба или сериозни

[64] Камбовски Владо, Крстаноски Миладин, Казнено право, Универзитет "Св. Климент Охридски" - Битола, Правен факултет-Кичево, Охрид, 2009, стр. 364
[65] Котески Марјан, Николовски Марјан, Методика на истражување на општиот криминалитет, Факултет за безбедност, Скопје, 2008, стр. 180

навреди од страна на убиениот. Овде, всушност, се работи за испровоцирано убиство каде што убиениот со својата претходна постапка, допринесе да биди лишен од живот.

Сторителот мора да биде доведен до состојба на силна раздразденост доколку тајно не ја предизвикал ситуацијата што довела до напад, раздразнетост или сериозна навреда.

Сторителот бил доведен во таква состојба со сериозно навредување, силна раздразливост со напад или малтретирање на убиениот, без разлика дали овие дејствија биле насочени лично и директно кон сторителот на делото или кон лице блиско за него (член од семејството, близок роднина). Нападот е активност која непосредно, блиско и вистинито го доведува во опасност животот или телесниот интегритет на друго лице. Злоупотребата е активност која предизвикува физичка и психолошка непријатност, болка и страдање, додека тешката навреда е повреда на честа или угледот во поголем степен, со поголема јачина или подолго време. За да постои кривичното дело, од суштинско значење е да постои причинско- последична врска помеѓу нападот, злоупотребата или сериозната навреда од страна на убиеното лице и состојбата на силната раздразнетост од страна на жртвата.

7.4 Убиство од небрежност

Сторител на ова дело е тој што друг ќе лиши од живот од небрежност (член 126 од КЗ) - ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.[66] Всушност оваа одредба ги покрива сите случаи кои се вклучени на небрежно лишување од живот на друг. Ова дело се состои од одземање на живот на друго лице од небрежност. Овој привилигиран облик на убиство се карактеризира со поблаг степен на вина (неволево превземање на делото) од страна на сторителот во моментот на превземање на делото на извршување. Кривичното дело постои кога сторителот превзел дејствие со цел да постигне некоја друга цел или резултат, при што загубата на живот се јавува како случајна, споредна последица која сторителот не ја сакал, ниту се согласил на тоа, туку ја предвидел или можел и бил должен да го предвиди неговото настанување. Се работи за убиство поради невнимание,

[66]Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година

непромисленост, погрешно проценување на ситуацијата. Умислата се дефинира како свесна врска помеѓу сторителот и неговото извршено дело, а небрежноста е спротивно од тоа, несакано, неволево извршување на делото.

Свесна небрежност е кога сторителот е свесен за можноста за сторување на делото, односно да настапи последица, ама сепак му нефостига волја за остварување на делото, поради неговото мислење и верување дека ќе успее или ќе може да ја спречи штетната последица или дека последицата нема да настани.

Несвесна небрежност е кога кај сторителот не постоела никаква свест за можноста од настанување на штетна последица, иако можел и бил должен да биде свесен за тоа. Во однос со казнувањето, законот за двата видови облици пропишува казна. Разграничувањето меѓу овие дела се прави повеќе за да се разграничи евентуалната умисла од свесната небрежност, а пак несвесната небрежност од случајната.

7.5 Убиство на дете при пораѓање

Според нашиот закон убиство на дете при пораѓање значи тоа кога мајката своето дете го лиши од живот за време на пораѓањето или по пораѓањето во состојба на растројство предвидено со пораѓањето. [67]Специфичноста на ова дело се огледува во објектот, субјектот и времето во кое е извршено делото. Тоа што е очигледно и произлегува од изречната одредба на Кривичниот законик е дека сторител може да биде само женска особа, односно мајката на детето (жената која што само се породила), а дека предмет на дејствието може да биде само живо родено дете, односно новороденче. Мајката и кога е само соучесник има кривична одговорност за ова дело. Време на извршување на делото може да биде само за време на породувањето или време веднаш по породувањето додека трае нарушувањето предизвикано со породувањето. Времето на породувањето значи во моментот кога ќе започнат породилните болки до прекинувањето на телесната врска помеѓу мајката и детето со пресекувањето на папочната врска и кога новороденчето ќе започне да дише. Ова е и најзначајната карактеристика на убиство на

[67] Кривичен законик на Република Северна Македонија, член 127

дете при пораѓање, бидејќи привилегирачкиот карактер на овој чин се заснова токму на правната претпоставка дека за време на породувањето мајката е во посебна психолошка состојба.[68] Ако делото се изврши непосредно по породувањето, време кое што во законот не е определено и за неговото траење може да се јават полемики, ќе се утврдува во секој конкретен случај одделно по мислење и наод на стручно лице, вештак од областа на медицината и психијатријата.

Медицината допушта можност за траење на определени психосоматски пречки предизвикани со породувањето и еден до пет дена по породувањето[69]. Посебната состојба на психичкото растројство на мајката, по основот за привилигиран третман, не секогаш се докажува, и затоа се зема како законска несоборлива претпоставка.

Ваквото решение на нашиот закон не е единствено прифатено во различни временски периоди и во различни држави. Во некои држави ваквото убиство се третира како обично убиство т.е како убиство на близок сродник, па дури и како квалифицирано убиство. Тоа значи дека не се зема во предвид посебната психичката состојба на мајката, туку во потполност се почитува новиот живот. Во некои други законодавства на различни начини се третираат вонбрачните и брачните деца.

7.5.1 Убиство на дете при пораѓање - во кривичниот закон на Македонија и во земјите на поранешна Југославија

Чедоморството или, според нашето кривично законодавство "Убиство на дете при пораѓање", се состои во тоа што мајката го одзема животот на своето дете за време или веднаш по породувањето, додека мајката е во состојба на растројство предизвикано со пораѓањето. Специфичноста на ова дело се огледува во објектот, субјектот на делото и времето во кое е извршено. Она што е очигледно и произлегува од изречната одредба на Кривичниот законик е дека сторител може да биде само мајка на детето, а дека предмет на дејствието може да биде само живородено дете, односно новороденче. Време на

[68] Љ. Лазаревић, Коментар Кривичног законика, Београд, 2011, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, стр. 455.
[69] Камбовски Владимир, Кривично право, Студенски Збор, Скопје, 1982, стр.155

извршување на делото може да биде само време на породување или време веднаш по породувањето додека трае нарушувањето предизвикано од породувањето. Ова е и најзначајната карактеристика на чедоморството, бидејќи привилегирачкиот карактер на овој чин се заснова токму на правната претпоставка дека за време на породувањето мајката е во посебна психосоматска ситуација.[70]

Ова кривично дело, како облик на привилигирано убиство се пронајде како и во нашиот кривичен закон така и во кривичниот закон во земјите од поранешна Југославија. Имено, сите кривични законодавства на овие земји го третираат "убиство на дете при пораѓање" како посебен, полесен облик на убиство, му даваат привилигиран статус и обезбедуваат изрекување на помала казна во однос на другите дела на убиство.

Така, Кривичниот законик на Република Словенија (Службен весник на Република Словенија бр. 50/2012 од 26.06.2012 година) во својот чл. 119 го предвидува ова кривично дело, и вели дека мајката која ќе убие дете при породување или веднаш по породувањето, додека се уште е под дејство на породување, ќе се казни со затвор од 3 (три) години.[71] Словенскиот кривичен законик предвидува најниска казна за ова кривично дело во овие области.

Кривичниот законик на Република Хрватска (Службен весник бр. 125/11) кој стапи во сила на 1 Јануари 2013 година, во член 112 – "Убивање" третира повеќе облици на привилигирани убиства, па со својата втора позиција го вклучува и убиството на дете при пораѓање, а истакнува дека „мајката која го убива своето дете под дејство на силен ментален товар поради бременост или породување ќе се казни со затвор од 6 месеци до 5 години".[72]

Во Кривичниот Законик на Република Северна Македонија објавен во Службен весник на Република Северна Македонија , во член 127 е предвидено "убиство на дете при пораѓање", кој предвидува дека времето на извршување на кривичното дело мора да биде за време или веднаш по породувањето, но исто така се нагласува и дека тоа мора да

[70] Љ. Лазаревић, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2011, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, стр. 455.
[71] Казнени законик Републике Словеније Уредни лист РС 50/2012
[72] Казнени закон Републике Хрватске, Народне новине бр.125/11

биде ”во состојба на растројство” на мајката предизвикано од породувањето[73]. Пропишаната казна за ова кривично дело е затвор од три месеци до три години, што претставува и помала пропишана казна во однос на другите законодавства од оваа област. Македонското законодавство се карактеризира со тоа што и обидот се казнува.

Кривичниот законик на Федерацијата Босна и Херцеговина, објавен во Службен весник на ФБиХ бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 и 76/14 во својот член 169, за ова кривично дело наречено “Чедоморство” предвидува помал опсег на казна, а казната за ова кривично дело е затвор од една до пет години.[74] Како и другите закони, така и ова кривично законодавство предвидува дека делото е сторено за време или “непосредно” по породувањето, кога ова дело добива статус на привилигирано дело.

Кривичниот законик на Црна Гора, во својот член 146, го предвидува кривичното дело “Убиство на дете при пораѓање” како облик на привилигирано убиство, а за ова кривично дело, ако е сторено за време или веднаш по породувањето, додека мајката боледува од растројство предизвикано од породувањето, мајката ќе се казни со затвор од 6 (шест) месеци до 5 (пет) години.[75]

Од горе наведеното може да се заклучи дека сите овие законодавства го признаваат ова кривично дело како привилегирана форма и затоа пропишуваат помали казни во однос на другите кривични дела од оваа група на кривични дела, длабоко почитувајќи го фактот дека повредено психичко растројство на на мајката предизикана од породувањето може да доведе до убиство на дете при пораѓање , дури и во оние случаи кога мајката во ниту еден момент не сакала, ниту пак планирала такво нешто.

7.6 Наведување на самоубиство и помагање во самоубиство

[73] Кривичен законик Македоније, Службени весник на РМ бр. 37/96, 80/99, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 73/2006
[74] Кривични закон Федерације БИХ, Службене новине ФБИХ 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 и 76/14
[75] Службени лист Републике Црне Горе бр.70/2003

Самоубиството се смета за една од најтешките форми на социјално отстапување. Пред се затоа што во споредба со другите облици има најтрагични последици, бидејќи со овој чин се уништува една од основните општествени вредности- човековиот живот. Нашиот кривичен законик во член 128 “ наведување на самоубиство и помагање во самоубиство” наведува дека :

„Тој што друг ќе наведе на самоубиство или ќе му помогне во извршувањето на самоубиство и тоа ќе биде извршено ќе се казни со затвор од три месеци до три години, [76] ако делото е сторено спрема малолетник што наполнил 14 години или спрема лице кое се наоѓа во состојба на битно намалена пресметливост, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години, [77] исто така ако делото е сторено спрема малолетник кој не наполнил 14 години или спрема непресметливо лице сторителот ќе се казни со казна според член 123,[78] тој што сурово или нечовечно постапува со лице кое спрема него се наоѓа во однос на некоја подреденост или зависност, па тоа поради таквото постапување ќе изврши самоубиство кое може да се пропише на небрежност на сторителот, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години”.[79] Ако поради делата од ставовите од 1 до 4 самоубиството е само обид, судот може сторителот да го казни поблаго.“[80]

Во современото казнено право не е казниво кога некој се обидува да си го одземе животот, а врз основа на фактот дека човечкиот живот е најголема вредност заштитена со устав и закон, законодавецот обезбедува гонење и казнување на оние кои поттикнуваат други на самоубиство или му помагаат во извршување на тоа. Самоубиството мора да биде извршено или да има обид за извршување. Пропишувањето на овој закон за посебно кривично дело учество во самоубиство е потребен за заштита на човечкиот живот и во оние ситуации во кои лицето донело одлука да си го одземе животот. Со оглед на дополнителната природа на поттикнувањето и помагањето како форма на учество доаѓаме до фактот дека самоубиството не е казниво, без постоење на посебното кривично дело учество во самоубиство, поттикнување на друг и помагање на друг да си го одземи животот. Постојат два начини за извршување на делото, првиот е наведување на друг да

[76] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година
[77] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година
[78] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година
[79] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година
[80] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година

изврши самоубиство, а вториот е помагање во самоубиство каде чинот на помагање е мотивиран од ниските побуди на сторителот. Содржината на кривичното дело опфаќа елементи на двата облици на учество. Наведувањето, се состои во индиректно насочување на друго лице да изврши самоубиство. Постојат различни начини на наведување, убедување, поттикнување, провоцирање дека самоубиството е единствениот излез од постоечката ситуација.

Сторителот е свесен дека со чинот наведува друго лице на самоубиство и тој тоа го сака или со тоа се согласува. При помагањето, сторителот намерно придонесува за извршување на самоубиството на друго лице. Облиците за помагање се различни, ставање на располагање орудие или оружје прикладно за сторување на самоубиство, давање на совети или насоки. Не е доволно секое помагање туку се бара помош и од ниски побуди. Поттикот да се донесе одколку да се помогне и да се преземе дејството на помагање произлегува од подлоста, подмуклоста или нечесноста на сторителот. Намерата мора да ја вклучува свеста на сторителот дека друго лице се поттикнува да изврши самоубиство или дека му се помага во тоа. Намерата може да биде директна или индиректна, а исклучена е небрежноста. Оној кој помага во самоубиството не ја носи конечната одлука дали ќе се изврши самоубиството, туку тоа е автономната одлука на лицето кое извршува самоубиство, која на крајот произлегува од самиот поим на самоубиството.

7.7 Противправно прекинување на бременост

Прекинување на бременоста е секое исфрлање или одвојување на човечкиот плод од утробата на жената пред почетокот на природното размножување или, со други зборови, прекинување на бременоста е секоја интервенција во телото на жената што доведува до неприродно прекинување на бременоста. Прекинувањето на бременоста не е исто што и абортусот.[81] Спонтан абортус или абортус во потесна смисла е исфрлање или одвојување на оплодената јајце клетка до 28 недела од бременоста. За да биде кривично дело од член 129 од Кривичниот законик, прекинот на бременоста мора да биде

[81] Horvatić, Ž., Šeparović, Z., *op. cit*., (bilj. 80.), str. 77.

незаконски, односно да се изврши спротивно на прописите за прекинување на бременоста. Законодавецот, како и во случајот со некои други кривични дела, сакаше да нагласи дека не е незаконско секое прекинување на бременоста, туку само она што се врши спротивно на прописите за прекинување на бременоста. Во тој дел нашиот законодавец прифаќа т.н. термин систем кој го дефинира времето во кое е дозволено прекинување на бременоста. По исклучок, и по истекот на десет недели од зачнувањето, прекинување на бременоста може да се изврши само доколку се исполнети одредени законски пропишани услови, односно доколку постојат одредени индикации за тоа. Одредбата од чл.129 содржи повеќе облици: противправно прекинување на бременоста во согласност со бремената жена (ст.1); занимање со вршење на пометнување (ст.2); прекинување на бременост без согласност на бремената жена (ст.3); потешки облици (ст.4).

Основна форма е кога спротивно на прописите за прекинување на бременоста, бремената жена со нејзина дозвола изврши , започне или помага во прекинување на бременоста. Објект во кривичното дело е плодот во утробата на мајката, од зачнувањето до моментот на раѓање.

7.8 Телесна повреда

Од најраните времиња, па сè до денес, во сите кривични закони се обезбедува засилена казненоправна заштита на најважните општествени добра или вредности. Меѓу тие вредности, според нивната важност и природа, се издвојуваат животот и телесниот интегритет, односно правото на неповредливост на овие добра што му припаѓаат на човекот. Секоја противправна повреда или закана за телесниот (физички) интегритет на друго лице што може да се преземе на различни начини, со различни средства или со различни активности е кривично дело телесна повреда за кое се пропишани затворски казни. Во кривичниот законик во зависност од обемот и интензитетот на повредата се издвојуваат повеќе видови физички повреди. Така се разликуваат тешките и полесните телесни повреди. Кривичните дела против животот и телото се стари, архаични злосторства, присутни од најраните времиња во пишаната правна историја. Исто така,

овие кривични дела се пропишани на прво место, во сите современи кривични закони.[82] Ова е разбирливо бидејќи се занимава со криминални дејствија кои го повредуваат или загрозуваат животот, односно физичкиот интегритет на една личност, односно неговата физичка конституција, физичко или ментално здравје, па затоа општеството е особено заинтересирано за зачувување на овие лични и општествени вредности.[83]

Телесните повреди се едни од најчестите кривични дела. Телесните повреди се состојат во нарушување на физичкиот интегритет или здравјето на човекот. Тие можат да се манифестираат како тешки (чл. 131 КЗ, РСМ) и телесни повреди (чл. 130 КЗ, РСМ), во зависност од тежината на оштетениот телесен интегритет или здравје. Телесните повреди се состојат од противправна повреда на телото на друго лице или оштетување на неговото здравје.

Основната поделба на физичките повреди во нашето кривично законодавство е направена во однос на тежината на последиците по телесниот интегритет, односно со оглед на фактот дали во конкретен случај имало лесна или тешка физичка повреда на лице, лесно или тешко оштетување на неговото здравје.

Според Камбовски, телесна повреда не е само надворешна повреда на телото туку и физичка и душевна болка, повредата на животните фукнкции во физиолошко-психолошка смисла и намалување на здравствените капацитети, односно оштетување на здравјето, со целокупен одраз врз личноста.[84]

Според нашиот кривичен законик во член 130 е опишана телесната повреда. Во првиот став ни кажува дека ако некое лице телесно повреди друго лице или му го наруши здравјето ќе се казни или со парична казна или со затвор до три години, во вториот став се зборува за тоа дека ако ова дело некој го стори при вршење на семејно насилство, ќе се казни со казна затвор од шест месеци до три години, тоа е квалифициран облик , во третиот став ни укажува дека судот на сторителот на делото од став еден може да му изрече судска опомена во ситуација ако тој бил предизвикуваан со навредливо и грубо

[82] Ј. Бутуровић, Карактеристике кривичних дела против живота и тела у кривичним законима република и покрајина, Правни живот, Београд, број 8-9/1979. године, стр.1-22
[83] Б. Краус, Кривична дела против живота и тела, Приручник, Згреб, број 4/1958. године, стр. 322-336
[22] Службени гласник Републике Србије број 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.
[84] Ibid

однесување на оштетениот, ова се смета за привилигиран облик и четвртиот став ни кажува дека гонењето за делото од првиот став се превзема по приватна тужба, а гонењето за вториот став се превзема по предлог.[85]

7.9 Тешки телесни повреди

Од најраните времиња, па сè до денес, во сите кривични закони се обезбедува засилена казненоправна заштита на најважните општествени добра или вредности. Меѓу тие вредности, според нивната важност и природа, се издвојуваат животот и телесниот интегритет, односно правото на неповредливост на овие добра што му припаѓаат на човекот. Секоја незаконска повреда или закана за телесниот (физички) интегритет, односно (ментално) здравје на друго лице што може да се преземе на различни начини, со различни средства, односно различни делатности е кривично дело телесна повреда за кое се изречени и пропишани затворски казни. Зависно од обемот и интензитетот на повредата се издвојуваат повеќе видови физички повреди. Основната поделба на овие кривични дела е:

- тешки телесни повреди и
- лесни телесни повреди.

Домашното казнено законодавство, во посебен дел, во глава четиринаесет , на прво место предвидува: „Кривични дела против животот и телото“, со што укажува дека животот и телесниот интегритет се двете најважни човечки и општествени добра кои уживаат примарна заштита. Тоа е и логично бидејќи без ефикасна, навремена и квалитетна заштита на овие општествени добра, ниту едно друго добро или вредност не може да биде предмет на кривична заштита.

Во нашето законодавство, ова кривично дело со кое се повредува телесниот (физичкиот) интегритет на едно лице се нарекува: „Тешка телесна повреда“.[86] Ова дело е предвидено во одредбите на член 131. Делото се состои во повреда на физичкиот

[85] Кривичен законик на Република Северна Македонија,Службен весник, 1996 година
[86] С.Никшић, Повреда права на душевни интегритет, Загреб, 2006. године, стр. 205-236

интегритет или физичкото или психичкото здравје на друго лице, што се изразува во уништување или оштетување на дел од телото или органот, при предизвикување трајна или привремена неспособност за работа, при трајно или тешко нарушување на здравјето или предизвикување промени на видливи делови од телото кои го нарушуваат естетскиот изглед на лицето. Ова дело може да се изврши само против друго лице. Тоа значи дека самоповредувањето не е кривично дело (освен ако во конкретниот случај се работи за постигнување противправна цел или повреда на општи општествени интереси, па самоповредувањето се казнува со некое друго кривично дело кое е предвидено во посебен дел од кривичните закони).

7.10 Учество во тепачка

7.10.1 Поим на делото

Учество во тепачка претставува кривично дело во кое се загрозува животот и телото на друго лице, ова кривично дело е предвидено во член 132 од КЗ. Имено, се работи за дело кое содржи опасност некој од учесниците во тепачката или некое друго лице да биде телесно повредено или лишено од живот. Ова дело се состои од учество во тепачка во која некое лице е убиено или некое лице е тешко повредено.

Основата на оваа инкриминација се наоѓа во криминално-политичката оправданост според која секоја тепачка, како и физичката пресметка во која учествуваат повеќе лица, истовремено значи и загрозување на животот и телото, а уште повеќе кога се работи за таква тепачка во која едно лице е лишено од живот или на друго лице му се нанело тешка телесна повреда при што често не се знае кој е непосреден сторител за таквата тешка последица. За ова дело е предвидена казна затвор од три месеци до три години.

7.10.2 Дејство и последици од делото

Дејството на извршување на ова кривично дело се состиои од самото учествување во тепачката. Тепачка е физички напад помеѓу две или повеќе лица која се состои од меѓусебно удирање со раце, нозе или други делови од телото (рамено, колено, лакто) како и со употреба на разни предмети, оружје и орудие. Учесниците во тепачката меѓусебно се напаѓаат или едни напаѓаат други , а другите се бранат и возвраќаат. Во секој случај, тепачка постои во оној момент кога ќе дојде до загрозување на животот и телото на друго лице, бидејќи постои опасност дека некој друг од учесниците во тепачката или некој друг ќе биде телесно повреден или пак лишен од живот. Притоа, за постоење на самото дело е ирелативно дали учесникот во тепачката навистина директно превзел дејство насочено против животот и телото на друго лице. Самото кривично дело се врши со извршување, значи, активно дејство (со телесни движења со екстремитетите или со други делови од телото:колено, рамо, глава и сл.).

Последица на кривичното дело учество во тепачка е конкретна, непосредна, блиска, реална опасност од повреда на животот и телесниот интегритет на друго лице. Тоа значи дека како резултат на преземените дејствија за извршување, постои блиска и непосредна опасност од повреда или загрозување на животот или физичкиот интегритет на друго лице. А постоењето на ваква опасност најдобро се докажува токму со појава на тешки последици по животот или физичкиот интегритет на друго лице, што е објективен услов за инкриминација.

На оваа гледна точка се заснова и судската пракса, според која кривичното дело учество во тепачка постои само кога сторителот учествувал во тепачка во која е направен обид за убиство на лице.

Со овој чин често не се знае чие дејство предизвикало смрт или тешка телесна повреда. Тоа укажува дека е неопходно во тепачка да учествуваат најмалку три лица. Исклучок од ова правило постои во ситуација кога во тепачка меѓу две лица, трето лице (случаен минувач) е убиено или тешко повредено, а со расположливите докази не може да се утврди кој од двајцата учесници во тепачка предизвика таква последица.

7.11 Загрозување со опасно орудие при течачка или каранице

Кривичниот законик на Република Северна Македонија во глава четиринаесет од кривичниот законик, член 133 „Загрозување со опасно орудие при тепачка и караница“, го пропишува ова кривично дело. Кривичното дело постои кога при тепачка или караница некое лице замавнува со оружје, опасно орудие или друго средство кое е погодно за тешко да се повреди туѓо тело или тешко да му се наруши здравјето. Иако на прв поглед се чини дека содржината на ова кривично дело е прилично едноставна, сепак се работи за многу специфични карактеристики поради кои ова кривично дело може да се појави како самостојна инкриминација, но и како претходна фаза во извршувањето на друго кривично дело со елементи на насилство.[87] И кај ова кривично дело како објект на заштита се јавува телесната (физичката) и психичката (душевната) конституција (интегритет) на друго лице.

Најчесто се работи за лице кое е само директен учесник, учесник во тепачка или караницата, но тоа исто така може да биде и минувач, набљудувач итн. Во однос на вината, ова дело може да се изврши само со умисла, што вклучува свесност за сопственоста на опасниот предмет (средство) како предмет за напад, и за времето и условите - за време на тепачка и караницата - за преземање на чин на извршување. За ова кривично дело е пропишана парична казна или затвор до шест месеци.

Кривичното дело загрозување со опасно орудие при тепачка или караница може да се изврши со употреба на: оружје, опасно орудие и друго средство кое е погодно за тешко повредување на телото на друго лице или тешко повредување или нарушување на здравјето на тоа лице. Затоа, мора да се работи за „опасни средства“ чија употреба може да предизвика смрт или тешка телесна повреда на друго лице - учесник во тепачка или расправија или трето лице.

7.12 Излагање на опасност

[87] Лазаревић, 2005 година, стр. 396

Ова кривично дело е предвидено во четиринаесеттата глава во нашиот КЗ, во член 134. Исто така ова дело како и секое друго претходно дело се смета за кривично дело кое има некакви последици.

Значењето на ова кривично дело е ако некое лице го остави другото лице без помош, додека тоа лице е во состојба опасна за неговиот живот, а опасноста ја предизвикало истото лице кое не укажува помоп. Ова дело е во нашиот закон се смета за казниво дело со затвор од три месеци до три години.

Ако пак, лицето кое било изложено на опасност поради таа опасност го загуби својот живот или има тешки телесни повреди или пак му се наруши тешко здравјето, сторителот на делото ќе се казни со затвор од една до пет години.

7.13 Напуштање немоќно лице

Кривичното дело напуштање на немоќно лице спаѓа во член 135 од Кривичниот законик на Република Северна Македонија.

Значењето на ова кривично дело е ако некое немоќно лице на некому му е доверено или е должен да се грижи за тоа лице, а во спротивно од тоа тој го остави немоќното лице без помош во ситуации кои се опасни за неговиот живот или за неговото здравје. Ова дело во нашиот законик се казнува со казна затвор од три месеци до три години. Ако немоќното лице поради тоа го загуби својот живот или има тешки телесни повреди или неговото здравје е тешко нарушено, сторителот на делото се казнува со казна затвор од една до пет години.

Немоќно лице е особа која е оставена без помош. Немоќно лице значи лице кое останало без помош т.е. лице кое не е во состојба со свои сили или со помош на трети лица да ја избегне опасноста по животот или здравјето. За постоење на ова дело треба: напуштеното лице мора да било онеспособено пред сторителот да го напушти, опасноста мора да биде конкретна и да се однесува на животот и здравјето, постоењето на ова кривично дело не бара просторно одвојување од немоќното лице.

7.14 Неукажување помош

Човечки и совесно е да помогнеме ако некому треба било каква помош. Неукажување помош е казнено дело во нашето законодавство според член 136 од кривичниот законик. Ако некое лице не му укаже помош на друго лице кое се наоѓа во состојба на опасност за живот, а сепак можело да го направи тоа без никаква опасност за себе или за некој друг, ќе се казни со казна затвор до една година или со парична казна. Според мене нечовечки е да не помогнеш некому на кому му си потребен, да можеш да му го спасиш животот , а сепак да немаш опасност за тебе ако го сториш тоа.

8 Компаративни искуства за кривичните дела против животот и телото (убиство и тешка телесна повреда)

8.1 Компаративно казнено право

Целта на предметот е пренесување на научни сознанија и теоретски сознанија од областа на кривичното право преку компаративен правен пристап и проучување на основните казненоправни институти во два големи правни системи: европско-континентален и англосаксонски. Целта е разбирање и примена на различни компаративни правни теоретски и практични концепти на основните институти на казненото право и системот на казнени санкции, бидејќи се повеќе решенија од еден систем се пропишуваат и применуваат во националното кривично законодавство на друг систем, и во меѓународното казнено право.

8.2 Компаративни искуства за кривичното дело “Убиство”

Кривичните дела на убиството како стари, природни, архаични, класични кривични дела против животот и телото (крвни деликти) се присутни уште од периодот на најстарите пишани правни споменици. Сепак, овие дела и денес се составен дел на сите современи казненоправни системи. На тоа укажува и фактот што сите држави користат расположливи средства, мерки и процедури за да се спротистават на различни форми и видови на повреда на животот на друго лице или други лица.

За да имаме посеопфатен и поцелосен преглед на проблемот со кривичното дело убиство, кај нас не е доволно да се посветиме само на теоретска и практична анализа на облиците на манифестацијата, карактеристиките и симптомите на овие кривичн дела во основни, квалификувани или привилигирани форми во согласност со одредбите на нашето позитивно законодавство, туку потребно е да вниманието да го посветиме на компаративната анализа на овие кривични дела во современиот кривично правен систем. Затоа, во оваа глава ќе зборуваме за достапниот преглед на конкретните законски решенија кои ни стојат на располање за кривичното дело убиство, со тоа што ова дело се јавува со различни имиња, различна содржина и различни пропишани казни во другите законодавства. Ќе ги обработиме оние законодавства кои содржат карактеристични решенија или законодавства на државите во нашата средина кои силно влијаат и на нашето законодавство.

Во оваа смисла ќе ги анализираме законодавствата на следните држави:

- Германија
- Руска Федерација
- Италија

8.2.1 Руска Федерација

Во Кривичниот законик на Руската федерација [88]од 13.06.1996 година (кој стапи на сила на 1 Јануари 1997 година, кој го замени претходното советско кривично

[88] Россијскаја газета број: 63/1996. Više: Т. Дегтјарева, А. Дружинец, Уголовниј кодекс Россијској федерации, текст с измененијами и дополнненијами на 1. сентјабрја 2014. года, Москва, 2014. godine, str. 78-81

законодавство од шеесеттите години на минатиот век), во посебен дел, во седмиот дел со наслов: “Кривични дела против личноста” во шеснаесеттата глава под наслов: “Кривични дела против животот и здравјето ” се прецизно систематизирани кривичните дела кои како објект на заштита се животот и здравјето (физичка и психолошка конституција) на друго лице или право на живот и неповредливост на туѓото здравје како предмет на заштита. [89]Дејство на извршување на кривичното дело убиство може да се преземе само против друго лице, но не и против себе, самоубиството и самоповредувањето не се криминализирани.

Самоповредувањето може да биде правно релевантно само во случаи изречно предвидени со закон (член 110 од КЗ- кривично дело наведување на самоубиство за кое е предвидена казаната ограничување на слободата до три години или казна затвор до пет години).

Сторител на овие кривични дела може да биде секое лице, а во смисла на вина, овие дела можат да се извршат со умисла или од небрежност.

Кривичниот закон на Руската Федерација во подглавје шеснаесет под наслов “Кривични дела против животот и здравјето” разликува шест форми на кривичното дело убиство. Тие се:[90] убиство (обично убиство) – член 105 став 1 од КЗ, тешко (квалификувано) убиство- член 105 став 2 и лесни (привилигирани) убиства, кои се прецизирани во повеќе законски одредби. Тука спаѓаат: убиство на новороденче од мајката – член 106 од КЗ, убиство во состојба на афект- член 107 од КЗ, убиство при пречекорување на границите на потребната одбрана или пречекорување на мерките неопходни за приведување на лице кое сторило кривично дело- член 108 од КЗ и предизвикување смрт од небрежност- член 109 од КЗ. Обично убиство или како што Законот го нарекува “убиство” е предвидено во одредбите од член 105 став 1 од КЗ. Ова дело е дефинирано на наједноставен начин, т.н. последователна диспозиција. Тоа е умислено предизвикување на смрт на друго лице.[91]

---

[89] И. Федосова, Т. Скуратова, Уголовниј кодекс Россијској федерации, Москва, 2005. godine, str. 76-78.
[90] Т. Дегтјарева, А. Дружинец, Уголовниј кодекс Россијској федерации, op. cit., str. 46-47.
[91] Т. В. Кондрашова, Проблеми уголовној ответственности за преступленија против жизни, здорови, половој свободи и половој неприкосновенности, Екатеринбург, 2000. godine, str. 8-11.

Според тоа чинот на извршување е секоја активност на вршење, неправење, физички или психички преземена што е соодветна, доволна за да доведе до последица- лишување од живот или предизвикување смрт на друго лице. [92] Начинот на предизвикување на смртта не е важен за постоење на основната форма на ова кривично дело. Ова дело се состои од два елементи, а тоа се : Намерно предизвикување смрт, со свесност за сите карактеристики на објективната структура на кривичното дело, и другиот елемент е отсуство на околности што ја исклучуваат противправноста или вината (според одредбите од општиот дел од Кривичниот законик)[93]. За обично убиство, законот пропишува затворска казна од шест до петнаесет години. Но, во посебната законска одредба од член 119 е пропишана кривична одговорност и казна за закана со убиство.[94] Овде, имено, станува збор за самостојна инкриминација под името : " Закана за убиство или нанесување сериозна штета на здравјето". Ова кривично дело се состои во закана дека ќе убие (или ќе предизвика сериозна штета на здравјето) на друго лице доколку е можно да се изврпи таква закана. Закана е изјава на волјата на сторителот (дадена усно, писмено, со умплицитни дејствија) која јасно и недвосмислено објаснува, става во перспектива, манифестира волја за предизвикување последици од смрт на друго лице. Оваа закана мора да биде упатена до индивидуално назначено лице или лица кои треба сериозно да ја сфатат оваа закана. Освен тоа, заканата мора да биде: непосредна, реална, можна и неповратна. За закана за убиство, Законот ги пропишува следните алтернативни казни : ограничување на слободата до две години, изолација од четири до шест месеци или затвор до две години. Тешкото убиство не претставува семостојна инкриминација, туку е предвидено заедно со обичното убиство во една заедничка законска одредба- член 105 став 2. Законот го дефинира ова кривично дело како убиство што е извршено под одредени околности, на одреден начин, од одредени прилини (цели), или од одредена личност. За тешко убиство како алтернатива е пропишана казна затвор од осум до дваесет години, доживотен затвор или смртна казна.[95] Од правниот опис на ова кривично дело (член 105 ст.2 од КЗ) произлегуваат два негови основни елементи. Тоа се : објективен и

---

[92] М. Д. Шаргородскиј, Курс советского уголовного права, Част особеннаја, Ленинград, 1973. godine, str. 480-483.
[93] А. И. Рарог, Уголовное право России, Обшаја част, Москва, 2008. godine, str. 123-154
[94] Н. И. Загородников, Преступленија против жизни по советскому уголовному праву, Москва, 2000 godine, str. 35-39.
[95] А. И. Рарог, Г. А. Есаков, А. И. Чучаев, В. П. Степалин, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја, Курс лекциј, Проспект, Москва, 2007. godine, str. 207-214.

субјективен елемент. Во објективните елементи на кривичното дело тешко убиство спаѓаат: предметот на дејствието животот или првото на живот на друго лице, дејствието на извршување во смисла на преземање или пропуштање на телесното движење, последиците на дејствието преземено во вид на предизвикување смрт на друго лице и противправност, противзаконитост, противправно дејствување на сторителот. Во повеќе облици се јавуваат и субјективните елементи на ова кривично дело,[96] а тое се: имагинација (како највисок облик на свесност и волја на сторителот со чинот на извршување да ги предизвика последиците од кривичното дело) и вина (кривица), во која спаѓа и рационалноста. [97]

Во член 105 став 2 од КЗ поблиску се дефинирани облиците и видовите на манифестирње на тешко убиство: [98]

- кога со дејствието на извршување е предизвикана смрт на две или повеќе лица. Ова е повеќекратно убиство. Две или повеќе лица можат да бидат лишени од живот во едно дејство (идеален судир) или со повеќе дејствија (вистински судир), на исто или на различно место, во исто или различно време. За постоење на делото од суштинско значење е умислата на сторителот да предизвика смрт на две или повеќе лица,[99] кога службено лице е лишено од живот во врска со вршење на службената должност или исполнување на ошшествената обврска или лице кое него му е блиско. Овде квалифицираната околност е претставена со својството на пасивниот субјект. Тоа е секое лице кое врши службена должност или друга општествена обврска во врска со чие вршење е лишено од живот лице кое е блиско за него ,[100]
- кога лишениот од живот е во беспомошна остојба (што во тоа време преземањето на дејствието на извршување е во состојба на физичка или ментална слабост, неможност да се спротивстави на дејствијата на сторителот) или кога лишувањето од живот е изврпено заедно , во врска , директно со киднапирање на друго лице или со преземање на заложници, без разлика дали смртта на овие лица настапила како

[96] О. Д. Ситковскаја, Психологическиј комментариј к Уголовному кодексу РФ, Москва, 2000 godine, str. 39-45.
[97] Л. Л. Кругликов, Уголовное право России, Обшаја част, Москва, 2000. godine, str. 319-322
[98] А. И. Рарог, Г. А. Есаков, А. И. Чучаев, В. П. Степалин, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја, op. cit., str. 207-213.
[99] Л. Л. Кругликов, Уголовное право России, Част особеннаја, Москва, 2004. godine, str. 22-23.
[100] Г. А. Есаков, Судебнаја практика по уголовним делам, Москва, 2005. godine, str. 136-139

резултат на употреба на сила како средство за извршување на киднапирањето или при надминување на отпорот на киднапираните лица или за време на нивниот обид за спасување или бегство

- кога бремена жена е лишена од живот при што сторителот во моментот на преземање на дејствието на извршувањето треба да се знае дека знае дека го презема своето дејствие кон бремената жена и дека на тој начин предизвикува двојна последица- смрт на бремената жена и смрт на човечки плод во нејзината утроба,
- кога лишувањето од живот е извршено на особено суров начин. Тоа е убиство кое е извршено на особено суров , свиреп начин. Станува збор за лишување од живот на друго лице на начин што на жртвата и предизвикува прекумерно и непотребно физичко и психичко страдање, страв и болка во голем интензитет. Бидејќи секое лишување од живот е придружено со нанесување болка и страв, во овој случај болката и страдањата се нанесуваат со цел жртвата да страда што повеќе. За постоење на ова кривично дело потребно е активностите кои се преземаат да бидат објективно сурови и ужасни, а жртвата да биде во свесна состојба така што ја доживува и трпи нивната суровост со голема болка, страв и страдање,
- кога лишувањето од живот е извршено на општо опасен начин. Станува збор за преземање на чинот на извршување на општо опасен начин или начин на извршување. Дејството на извршување се превзема со општо опасна активност или со општо опасно средство на место или под околности каде што постои објективна можност, опасност од смрт на поголем број лица (употреба на експлозив, запалив гас и слични материи). Свеста дека пременото дејствие ќе предизвика опасност по животот на други лица со користениот метод или средство, мора да постои кај сторителот, па тој се согласува и иако тој е свесен сепак го презема дејствието.[101]
- Кога лишување од живот друго лице го извршила група лица, група лица по претходен договор или организирана група.[102] Станува збор за групно, организирано убиство, кое на делото му дава поголем степен на социјална опасност.

[101] А. И. Рарог, Уголовное право России, Част особеннаја, Москва, 2008. godine, str. 39-40.
[102] Н. С. Таганцев, Русское уголовное право, Част обшаја, Москва, 1994. godine, str. 329-337.

Во членот 35 од Кривилниот законик се дефинирани поимите : [103]група на лица, група на лица со претходен договор и организирана група. [104]

Според овие законски решенија, група на лица постои доколку во дејствието на извршување на кривичното дело без претходен договор учествуваат двајца и повеќе сторители. Група на лица со претходен договор се состои од две или повеќе лица кои однапред се договориле за заедничко извршување на едно или повеќе кривични дела. И на крај, организирана група постои кога делото на извршување на кривичното дело го презема солидна група на лица кои се обединиле и однапред се договориле да извршат едно или повеќе кривични дела, кога убиството е извршено од личен интерес(користољубие) на наем или е извршено заедно со разбојништво, изнуда или бандитизам. Тука, всушност станува збор за три типа на манифестација на овој облик на тешко убиство. Првиот тип на дејствие постои ако лишувањето од живот на друго лице настанало од користољубие.[105] Тоа е посебен вид мотивација во форма на страст, желба на сторителот за непотребно, прекумерно зголемување на сопствениот имот или за спречување на неговото намалување. Овој тип на мотив е поттикнувач на сторителот да го преземе делото на извршување на убиство, тој мора да постои во моментот на извршување на самото дело, но таквата побуда не мора да биди остварена во секој конкретен случај.

Другиот вид на ова кривично дело постои доколку сторителот на убиството бил ангажиран да го изврши ова кривично дело заради одредена финансиска корист. И тука всушност намерата за добивање имотна корист претставува водечки мотив на сторителот да го преземе извршувањето. И последното кривично дело постои и кога намерното лишување од живот на друго лице се случило во врска со други тешки насилни имотни деликти како што се: разбојништво, изнуда или бандитизам при што се применува сила врз друго лице со намера да се прибави противправна парична добивка, доведува до намерно лишување од живот на друго лице- лице на кое му е одземено определено нешто или лице кое спречува или сторителот на дело смета дека го спречува извршувањето на ова кривично дело кога убиството е извршено од хулигански побуди. Тука е насилното, силеџиското однесување кое напаѓа (го загрозува животот или телесниот интегритет на

[103] А. И. Рарог, Уголовное право России, Обшаја част, op. cit., str. 220-226.
[104] Р. Р. Галикабаров, Борба с групповими преступленијами, Краснодар, 2000. godine, str. 16-24.
[105] А. И. Рарог, Уголовеное право России, Част особеннаја, op. cit., str. 40-41.

друго лице) на јавно место се јавува како поттик, внатрешен двигател на сторителот да се преземе дејство за одземање на животот на друго лице – било лице кон кое сторителот претходно се однесувал хулигански или проднајдено друго лице кое случајно се пронашло таму (набљудувач, случаен минувач) или лица кои се обиделе да го спречат сторителот од хулиганско однесување.

Кога убиството е извршено со намера да прикрие друго кривично дело или да го олесни неговото извршување или е извршено заедно со силување или насилни дејсвија од полова природа. И тука станува збор за три типа на манифестација на ова кривично дело. Првиот вид на кривично дело постои кога лишувањето од живот на друго лице (соучесник, жртва, сведок) се јавува како начин, средство за прикривање на претходно сторено кривично дело од секаков вид во кое сторителот претходно учествувал во кое било својство (како сторител или соучесник). [106] Вториот вид на ова кривично дело постои кога убиството, всушност е неопходен услов за да се отстрани пречка и со тоа да се овозможи или олесни извршувањето на кривичното дело, без разлика дали второто, последователно, кривично дело е навистина извршено или е обид. Но, неговото изврпшување мора да биде мотив, причина поради која сторителот пристапува кон извршување на убиството. И на крај, ова дело постои и кога намерното лишување од живот на друго лице е извршено во идеална или вистинска средба со сулување или други насилни дејствија од сексуална природа, при што всушност се употребува сила врз друго лице со цел да го надмине неговиот отпор и да го присили на самоубиство или друг сексуален чин е начин на одземање на животот на тоа лице или одземање на живот настанало со цел да се спречи бегството на жртвата или при самото бегство кога убиството е извршено поради мотив на национална, расна или верска нетрпеливост или омраза или крвна омраза. И тука мотивот на сторителот е квалификациска околност за која законот пропишува построга казна за сторителот на убиството. Овој мотив во форма на нациионална, расна или верска нетрпеливост или омраза или крвна одмазда мора да биде мотив на сторителот да му го одземе животот на друго лице. Тоа мора да постои во моментот на преземањето акти на убиството кога убиството е извршено со намера да се употребат органи или ткива на жртвата. И овде мотивацијата на сторителот е квалификациска околност. Овој мотив се манифестира во форма на намера да се лиши од живот друго лице со цел да се користат

[106] Г. А. Есаков, Судебнаја практика по уголовним делам, Москва, 2005. godine, str. 115-119.

неговите органи или ткива за трансплатација спротивно на законските прописи, без разлика дали овие органи и ткива се користат за себе или за друг, со или без имотна или друга корист и кога убиството е извршено повеќекратно(точка л) . [107] Во смисла на член 16 од КЗ, под повеќе кривични дела се подразбира извршување на две или повеќе исти кривилни дела, под услов сторителот да не е ослободен од кривична одговорност за претходното кривично дело во постапка пропишана со закон или дека претходната осуда не е згасната (преку застареност, амнестија или поминување) или избришана. Тоа значи дека се работи за посебна реституција како квалификациска околност бидејќи сторителот претходно најмалку два пати бил осудуван за намерно одземање на живот на друго лице, па повторно сторил исто кривично дело.[108] Во современото Руско казнено право, постојат четири привилигирани(лесни) убиства, кои се дефинирани во неколку законски одредби. Тоа се : [109] убиство на новороденче од мајаката- член 106 од КЗ, убиство во состојба на афект член 107 од КЗ, убиство при пречекорување на границите на потребната одбрана или во пречекорување мерки неопходни за лишење од слобода на лице кое сторило кривично дело- член 108 од КЗ, и предизвикување смрт од небрежност- член 109 од КЗ.

8.2.2 Германија

Во Кривичниот законик на Сојувна Република Германија во посебен дел, во шеснаесеттата глава под наслов: "Кривични дела против животот" се прецизно систематизирани кривичните дела кои како објект на заштита го имаат животот на друго лице или правото на живот на едно лице.[110] Така животот на едно лице се дефинира како една од најважните човечки и општествени вредности. Од името на оваа глава на Законот, произлегува дека предметот на заштита на овие кривични дела е дефиниран како збир на вредности што го сочинуваат животот или правото на живот на друго лице. [111]Дејството

[107] М. П. Журавлев, А. В. Наумов, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја, Москва, 2003. godine, str. 73-75.
[108] Ф. Р. Сундурова, Уголовное право России, Обшаја част, Казањ, 2003. godine, str. 176-179.
[109] А. И. Рарог, Г. А. Есаков, А. И. Чучаев, В. П. Степалин, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја, оп. цит., стр. 211-215.
[110] Strafgesetzbuch – StGB je donet 1871. godine (RGBL. S. 127) od kada je više puta noveliran (Strafgesetzbuch – StGB, Deutcher Taschenbuch Verlag, Munchen, 2012. godine, str. 113-116).
[111] Neubekanntmachung des StGB idF der Bek. v. 10. 3. 1987. (BGBI. I. S. 945,1160 in der seit 1. 1. 2000

на извршување на кривичното дело убиство може да се преземе само против друго лице, но не и против себе.

Самоубиството и самоповредувањето не се криминализирани. Самоповредувањето може да биде правно релевантно само во случаи изречно предвидени со закон. Извршител на овие кривични дела може да биде секое лице, а во смисла на вина овие дела можа да се извршат со умисла (обично убиство- чл.212 КЗ и тешко убиство- чл.211 КЗ) или од небрежност (привилигирано убиство- член 222 од КЗ). Германското казнено право во шеснаесеттата глава под наслов: " Кривични дела против животот " (Straftaten gegen das Leben) разликува три облици на кривичното дело убиство, а тоа се : тешко убиство или Mord – член 211 од КЗ, убиство (обично убиство) или Totschlag- член 212 од КЗ и привилигирани убиства кои се наведени во повеќе законски одредби.[112] Тие вклучуваат: помали случаи на убиство или Minder schwerer Falls des Totschlags - член 213 од КЗ, лишување од живот на барање или Totung auf Verlangen - член 216 од КЗ и 3) лишување од живот од небрежност или Fahrlassige Totung - член 222 од КЗ. Претходно во членот 217 од КЗ било пропишано уште едно привилигирано убиство- одземање на живот на дете (за кое имаше затворска казна од најмалку три години) во случај кога мајка го одзема животот на своето вонбрачно дете при породување или веднаш по породувањето. Доколку се работи за полесен случај од ова кривично дело, тогаш е пропишана казна затвор од шест месеци до пет години.

Тешкото убиство или Mord , како што го нарекува законодавецот во член 211, се состои, иако не е изречно пропишано во Законикот , во противправно одземање на туѓ живот со умисла. Воедно, Законот го дефинира ова дело на следниов начин: "Убиецот ќе се казни со доживотен затвор" без прецизно да се прецизираат (опишуваат) обележјата и карактеристиките на постоењето на ова дело.[113] Според тоа, во правната теорија делото убиство се утврдува според последицата, бидејќи тоа е последователна диспозиција. Така, секоја активност направење или неправење, психолошка или физичка, која директно или индиректно предизвикува последица- смрт на друго лице- се смета за дејство. Во однос на

---

geltenden Fassung).
[112] Више: К. Curtius, H. Keysers Curtius, Rechtslexikon fur alle, Heidelberg, 1955. godine.
[113] E. Schmidhaeuser, Strafrecht, Besonderer teil, 2. Auflage, Tuebingen, 2000. godine, str. 325-327.

вината, ова дело се прави само со умисла. За ова дело е пропишана казна доживотен затвор.

Од правниот опис на ова кривично дело (член 211 став 1 од КЗ) произлегуваат два негови основни елементи. Тоа се : објективен и субјективен елемент.

Во објективните елементи на кривичното дело убиство спаѓаат: предметот на дејството- животот или правото на живот на едно лице, дејствие во смисла на преземање или пропишување телесното движење, последица од дејствието преземено во вид на предизвикување смрт на друго лице и незаконитост, противправност, неовластување на дејствијата на сторителот.

Во повеќе облици се јавуваат и субјективните елементи на ова кривично дело. Тоа се : умисла (како највисок облик на свесна и доброволна намера на сторителот со дејствието на извршување да ги предизвика последиците од кривичното дело) и вина.

Во член 211, став 2 од КЗ, законот подетално дефинира кој може да се смета за убиец, односно сторител на кривичното дело тешко убиство. Така, убиецот се јавува во следните случаи како лице:[114]

- кое му го одзема животот на човекот затоа што му дава задовослство што претставува посебен вид низок, неморален, безобзирна побуда (Mordlus)
- лице кое му го одзема животот со задоволување на сексусалните потреби, односно ниски страсти (Geschlechttrieb)
- лице што го лишува човекот од живот пореди личен интерес (aus Habgier) или други ниски мотиви (aus niedrigen Beweggründen).

Убиство од личен интерес е одземање на животот на друго лице со намера да прибави прекумерна и непотребна финансиска корист за себе или за друго физичко или правно лице.

Поттикот што го мотивира сторителот да го преземе дејствието на извршување се јавува во вид на алчност, страст за прекумерно и непотребно стекнување и зголемување на матријалната корист, односно спречување на нејзино намалување. Овде не станува збор за

[114] G. Arzt, U. Weber, Strafrecht, Besonderer teil, Lehrbuch, Bielefeld, Gieseking, 2000. godine, str. 378-394

убивање за да се задоволат основните егзистенцијални потреби. За постоење на делото од суштинско начење е дејствието на извршување да се преземе во наведениот мотив, без разлика дали е извршено во конкретниот случај. Убиство од пониски побуди е лишување од живот на кое сторителот пристапува мотивиран од посебен вид на побуди- други пониски побуди , без разлика дали тие мотиви се реализирани во конкретниот случај. Ова убиство постои кога се пристапува кон лишување од туѓ живот со цел да се задоволат аморални аспирации, ниски побуди и екцеси, како што се убиство од љубомора, омраза, злоба, национална, сексуална,етничка или расна нетрпеливост.

Лице кое лишува од живот друго лице со подмолни или сурови или општо опасни средства. Овој облик на криминал се карактеризира со три начини напреземање на дејствието: на подмолен начин, на свиреп начин и на општо опасен начин со општо опасно средство, што укажува на постоење на три вида појави на ова кривични дело. Првиот тип на овој чин е убиството на подмолен начин. Тоа е одземање на животот на друго лице на прикриен, таен или лукав начин. Нападот врз животот на жртвата се презема во време кога таа не го очекува тоа, па затоа не е подготвена да се брани. За извршување на делото се користи довербата на жртвата кон сторителот, која се заснова на сродство, пријателство, љубов, почит, углед. Подмолноста се појавува преку објективни (делото се презема тајно и прикриено) и субјективни (злобни намери на сторителот) елементи. Друг вид на криминал е убиството на суров начин. Тоа е лишување од живот друго лице на начин кој предизвикува прекумерно и непотребно физичко и психичко страдање и болка со голем интензитет на жртвата. Со оглед на тоа што секое лишување од животот е проследено со нанесување болка и предизвикување страв, во ова кривично дело болката и страдањето се нанесуваат со цел жртвата да страда колку што е можно повеќе. За постоење на ова кривично дело потребно е активностите кои се презеаат да бидат објективно сурови, а жртвата да биде во свесна состојба за да ја доживее и трпи нивната суровост со голема болка, страдање и страв. Исто така, неопходно е сторителот да биде свесен за суровите и нечовечките дејствија што доброволно ги превзема. И во случајот со ова дело, судската пракса ги поставила конкретните услови потребни за нејзино правно квалификување: доколку сторителот бил свесен дека дејствијата што ги превзел, на жртвата и нанеле опасно повреди со средство погодно за лишување од живот иако знаел дека долго време ја мачел жртвата и дека таа страда, тоа е убиство извршено на свиреп

начин. Третиот вид на ова кривично дело е лишување од живот на друго лице на општо опасен начин. Дејството на извршување се презема со општо опасна активност или општо опасно средство на место и под околности каде што постои објективна можност, опасност од смрт на поголем број на лица (употреба на експолозив, запаливи супстанции и слично). Сторителот мора да биде свесен дека преземеното дејствие ќе предизвика опасност по животот на други лица со користениот метод или средства, па тој се согласува, и иако бил свесен тој сепак го превзел дејството и да овозможи извршување на друго кривично дело или да го сокрие неговото извршување. Убиство заради извршување ии прикривање на друго кривично дело е одземање на живот на друго лице со цел да се овозможи или олесни извршување на друго кривично дело или да се прикрие претходно сторено кривично дело со остранување на лице како сведок, соучесник или жртва. Ова дело има два аспекти. Првиот тип постои кога човек е лишен од живот за да се отсрани како пречка, кога некое лице на сторителот на делото му пречи за изврпување на планираното кривично дело. Ова второ дело не мора да биде извршено, но неговото извршување мора да претставува поттикнување за извршување на убиство.

Доколку планираното кривично дело е извршњено или имало обид, а за обидот зе казнува, тогаш постои поврзаност помеѓу убиството и тоа друго кривично дело. Друг тип постои кога на друго лице (сведок, жртва или соучесник) се одзема животот за да се отстрани како сведок на претходно извршено кривично дело. За постоењето на делото ирелевантно е дали е откриено или не претходно стореното кривично дело, како и во кое својство сторителот на ова дело учествувал во претходното дело: како сторител или соучесник. Обично убиство или како што законот го нарекува “убиство ” (Totschlag) е предвидено во одредбата од член 212 од КЗ. Ова дело е дефинирано на негативен начин.

Имено, според законското решение, ова кривично дело постои во сите случаи кои не претставуваат тешко убиство (ohne Morder zu sein) или како што вели Законот: „Тој што ќе убие лице, а не е убиец во смисла на член 211. став 1 ќе се казни со лишување од слобода најмалку пет години“. Ова дело исто така се состои од повеќе елементи како што се : со умисла предизвикување смрт со постоење на свест за сите карактеристики на објективната структура на кривичното дело и отсуство на околности кои ја исклучуваат противправноста или вината (согласно одредбите на општиот дел од Кривичниот

законик). Но, покрај основниот облик на убиство, став 2 од член 212 од КЗ предвидува и тешки случаи од ова кривично дело за кои е пропишана доживотен затвор (како и за тешко убиство). Кои се тешките случаи на ова кривично дело, Законот не утврдува, што остава широки можности на судската пракса да го оцени постоењето на овој облик на кривично дело убиство во секој конкретен случај. Тоа, секако, создава и проблеми во однос со правната класификација на кривичната материја во секој конкретен случај и нејзиното разграничување од тешко убиство по член 211 од КЗ.

Германското казнено право предвидува три привилигирани убиства кои се дефинирани во неколку законски одредби. Тие вклучуваат помали случаи на убиство или Minder schwerer Falls des Totschlags - член 213 од КЗ, лишување од живот на барање или Totung auf Verlangen - член 216 од КЗ и лишување од живот поради небрежност или Fahrlassige Тотунг - член 222 од КЗ.[115]

Привилигираното убиство под име „Лесни случаи на убиство" е предвидено во член 213 од КЗ (Minder Schwerer Fall des Totschlag).[116] Станува збор, всушност за испровоцирано убиство за кое е пропишана затворска казна од една до десет години. Постоењето на ова кривично дело бара кумулативно исполнување на следните елементи: дејствието на одземање на животот на друго лице, состојбата на раздразнетост во која се наоѓа сторителот на делото во која е доведен без своја вина. Сторителот во моментот на делото бил во состојба на иритација. Тоа е состојба на зголемена, силна возбуда што влијае на однесувањето, што доведува до афективна состојба со висок степен на ефект, со што доаѓа до ограничување или значително намалување на способноста за управување со своите постапки. Однесувањето на сторителот во оваа состојба е свесно, но не и контролирано. Дали имало состојба на иритација е прашање на кое одговараат наодите и мислењето на стручен лекар од областа на судската психијатрија. Сторителот не по своја вина е доведен во состојба на иритација со провокацијата на убиениот. Станува збор всушност за испровоцирано убиство каде убиениот придонел со претходното дело да биде лишен од живот. Сторителот мора да биде доведен до состојба на раздразнетост доколку тајно не ја предизвикал ситуација што довела до напад или сурово постапување. Тоа значи

[115] U. Ebert, Strafrecht, Heidelberg, 2001. godine, str. 606-609.
[116] J. Burkhard, Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar, 11. Auflage, Berlin, New York, 2000. godine, str. 1123-1135.

дека тој може да предизвика конфликтна ситуација случајно, со комбинација на околностите, но не и прикриено, со претходна навреда или сурово постапување (злоупотреба) на жртвата кон сторителот или неговиот роднина. Сторителот бил доведен во состојба на иритација со напад или сурово постапување кон убиениот, без разлика дали овие дејствија биле насочени лично и директно кон сторителот на делото или кон негов близок роднина.

Нападот е делатност која директно, тесно и реално го загрозува животот или телесниот интегритет на друго лице. Суровото постапување или злоупотреба е активност која предизвикува физичка и психолошка непријатност, страдање и болка на друго лице. За постоење на овој чин, важно е да постои причинско-последична врска помеѓу нападот и суровото постапување од страна на убиениот и состојбата на иритација на сторителот (бес, лудило). Самиот законик во член 11 став 1 го одредил поимот на сродници. Тука спаѓаат следните лица: роднини во правна линија, деца родени од брачен другар во права линија, брачен другар, свршеник, браќа и сестри, браќа и сестри на брачниот другар, без разлика дали е сродство со брачна или вонбрачна врска и дали бракот се уште постои односно дали дошло до престанок на сродство или сродство од страна на свекорот и посвоени деца и преземање на чинот на извршување на местото каде што сторителот бил испоровоциран. Овде местото на преземање на дејствието е елемент на природата на кривичното дело, бидејќи и претходната провокација на убиениот и последователно превземеното дејствие на сторителот што го лишува од животот мора да се преземе на исто место (што укажува и на нивната временска поврзаност). Покрај овие кумулативни елементи дефинирани во Законот, ова привилигирано кривично дело постои и во други “помалку сериозни” случаи.

Кога станува збор за тежок или полесен случај на одземање на животот на друго лице, тоа е фактично прашање што судскиот совет мора да го реши во секој конкретен случај врз основа на сите објективни и субјективни околности на кривичниот предмет. Второто привилигирано убиство во Германското казнено право е предвидено во член 216 од КЗ. Тоа е „лишување од живот на барање“ или Tötung auf Verlangen. Делото се состои во лишување од живот на друго лице (zur Tötung bestimmt worden) по јасно изразено и сериозно барање (молба) на оштетениот. За ова кривично дело е пропишана затворска

казна од шест месеци до пет години. Според изречената законска одредба дури и обидот на ова дело е казнив.[117] Постоењето на ова привилигирано убиство бара кумулативно исполнување на следните елементи: чинот на одземање на животот на друго лице преземен од каква било активност, на кој било начин или со употреба на какви било средства и јасно изразено и сериозно барање на повредениот за лишување на неговиот живот. Според тоа сторителот го презема дејствието на одземање на животот по сериозно и изрично барање на пасивниот субјект.

Воедно, Законот изречно не ја поставува како услов за постоење на ова кривично дело возраста на пасивниот субјект чија одлука, па дури и барањето би биле правно релевантни во оваа смисла. Важно е таквото барање да биде израз на неговата цврста и непоколеблива одлука да биде лишен од живот, без оглед на причините за такво барање (на пример: тешка здравствена состојба итн.). Ова барање може да се даде усно, писмено или на друг начин, но на начин што неговата содржина е позната и докажана и ова барање мора да се даде експлицитно без употреба на сила, закана, измама или било каква друга форма на притисок на волјата што ја исклучува способноста за одлучување на тоа лице.

Последно привилигирано убиство е предвидено во член 222 од Германскиот Кривичен законик. Тоа е лишување од живот преку небрежност (Fahrlassige Totung).[118] Делото се состои во предизвикување смрт на друго лице од небрежност. За ова дело е пропишана казна затвор до пет години или парична казна. Овој привилигиран облика на убиство се карактеризира со поблаг степен на вина (неволно преземање на делото) од страна на сторителот во моментот на преземање на делото на извршување. Интересно е што Германскиот законодавец (меѓу ретките) не го дефинира концептот на намерата (Vorsatz) и небрежноста (Fahrlassigkeit) како облици на појавување на вина.[119] Затоа нивното дефинирање е оставено на правната теорија и судската практика.

---

[117] H. Reudiger, Die Gesinngung im Rahman der vorsaetzlichen Toetungsdelikte, inbesondere beim Mord, Basel, 1966. godine, str. 98-103.
[118] H. W. Laufhuette, R. R. Saan, K. Tiedemann, Strafgesetzbuch, Leipziger Kommentar: Grosskommentar, 12. Auflage, Berlin, 2007. godine, str. 289-294.
[119] A. Schonke, H. Schroeder, T. Lenckner et al., Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, Munchen, 2010. godine, str. 1897-1958.

8.2.3 Италија

Италијанскиот кривичен законик – Codice penale бил објавен во октомври 1930 година од страна на императорот Виторио Емануеле III.[120] Иако беше усвоен пред Втората светска војна, тој се уште е во употреба и денес со голем број измени и дополнувања (вклучувајќи ги и најновите амандмани од 2016 и 2017 година). Овој законик во вториот дел: „Посебен дел" – Parte speciale, во глава дванаесет, во групата на кривични дела против личноста: „Delitti contro la persona" , во глава прва која носи наслов: „Кривични дела против животот и телото " ги пропишува основните, тешките и лесните облици на кривичното дело убиство како основен облик на појави на напад врз животот и телото на човекот. Основното кривично дело против човечкиот живот (или правото на живот) е убиството - L' omicidio.

Тоа е пропишано во одредбите од член 575 од КЗ. Делото се определува на наједноставен начин - со последователна диспозиција. Така, убиството се состои во предизвикување смрт на друго лице[121]. Според тоа, делото на извршување се дефинира како предизвикување смерт на друго лице. Тоа може да се преземе со различни активности од физичка или психолошка природа, со користење на кој било метод или средства, но кои се соодветни, доволни за да доведат до последиците на овој чин- смрт на друго лице. Воедно, Законот не кажува ништо за обликот на вината на сторителот, но со логичко и граматичко толкување на другите одредби поврзани со одземање на живот, може да се заклучи дека ова дело може да се изврши само со умисла, без оглед на неговата форма. За ова дело е пропишана затворска казна до дваесет и една година. Интересна е судската практика на Италијанските судови поврзана со ова кривично дело. [122]Така, според пресудата на Врховниот касационен суд бр.37 352 од 10.10.2007 година, на сторителот на убиството во конкретиот случај не може да му се изрече намалена казна кога се работи на пример за сопруг кој ја лишил од живот својата сопруга од љубомора бидејќи не може да се смета за убиство заради зачувување на честа и општествените вредности во смисла на олеснителна околност пропишана во член 62 став 1 од

[120] Legge 10. Ottombre 1930. No. 1398. Testo coordinate ed aggiornate del Regio Decreto Legge 20. 3. 2016. No. 20 e 8. Marzo 2017. No. 24.
[121] S. Aleo, G. Pica, Diritto penale, Parte speciale, Padova, 2012. godine, str. 389-396
[122] Compendio di Diritto penale, Parte generale e speciale, Napoli, 2008. godine, str. 401-403.

Италијанскиот Кривичен Законик, туку тоа дело претставува „израз на заостанатото разбирање во однос на ставовите што постојат во современото граѓанско општество ”. Но и во случај на убиство, казната на сторителот може да му се намали доколку делото на извршување го презел за „заштита на моралот или одредени општествени вредности”. Членот 576 од КЗ пропишува тешко (квалификувано) убиство, иако законикот тоа не го нарекува така. Имено, името на оваа законска одредба е: „Убиство под отежнувачки околности“ [123]– Circonstanze aggravanti. За ова кривично дело кое се јавува во седум облици е пропишана доживотен затвор (Pena dell’ ergastolo). Така, казна доживотен затвор може да се изрече на лице кое предизвикало смрт на друго лице во присуство на следните отежнувачки околности.[124] Првиот облик на тешко убиство од став 1 член 576 од КЗ на Италија постои доколку делото на извршување на кривично дело е извршено во присуство на една од отежнувачките околности наведени во член 61 став 2 од КЗ. Имено, оваа форма на тешко убиство, кое е оквалификувано според побуди (мотив) на сторителот во моментот на преземање на дејствието на извршувањето[125] (но што не мора да се реализира во секој конкретен случај, иако го претставува мотивот на сторителот да го преземе дејствието одземање на животот на друг) се јавува во повеќе појавни облици. Тоа се : ако делото е сторено заради прикривање на друго претходно сторено кривично дело. Во овој случај, не е важно во кое својство сторителот на убиството учествувал во тоа претходно кривично дело (како сторител, соизвршител, поттикнувач или помагач), како и дали тоа кривично дело е откриено и познато на кривичното обвинителство, властите или не.

Прикривање на претходно кривично дело е целта на одземање на животот на друго лице, без разлика дали делото навистина ќе биде прикриено на таков начин и ако делото е извршено така што сторителот за себе или за друго (физичко или правно) лице оствари (постигни) или обезбеди било каква корист (имотна или неимотна природа) или друга добивка за себе или за друго физичко или правно лице. Оваа придобивка или добивка, односно нејзиното остварување или осигурување не мора да се реализира во секој конкретен случај, но за негово остварување треба сторителот да ја квалификува намерата во моментот на преземањето на дејствието на извршување, односно да биде поттикнувач

[123] K. Himmetreich, C. Krumm, C. Staub, Verkehrsunfallflucht Praxis der Strafverteidingung, 6. Auflage, C. F. Muller, 2013. godine, str. 367-376.
[124] P. Bejlinson, Ubiistva i ih kvalifikaciia, Sociahrum gumbonj Institut, Tallinn, 2007. godine, str. 89-97.
[125] T. Padovani, Diritto penale, Parte speciale, Milano, 2012. godine, str. 441-449.

на сторителот да го преземе дејствието на одземање на животот на друго лице, и ако делото е створено со цел сторителот да избегне одговорност за друго претходно сторено кривично дело без разлика дали неговата одговорност била утврдена од надлежните судски органи или не. Важно е сторителот на убиството претходно да учествувал во извршување на некое кривично дело во кое било својство и со одземање на животот на друго лице (на пример сведок, соучесник или жртва на претходно кривично дело) сака да избегне одговорност за претходно сторено кривично дело. Во член 576 ст.2 од КЗ е предвидено друга форма на тешко убиство. [126]

И ова кривично дело се јавува во повеќе различни облици на манифестирање во зависност од видот, природата и карактерот на квалификациската околност. Така, ова тешко убиство постои во следниве случаи:[127]

- ако дејствието на извршување на кривично дело е преземено спрема одреден пасивен субјект - лице кое има одредена лична карактеристика во однос на сторителот на делото. Така, ова кривично дело се состои во предизвикување смрт на предок или потомок на сторителот (лице кое е во крвно сродство - брачно или вонбрачно - во нагорна или опаѓачка линија),
- ако делото е сторено во присуство. на една од отежнителните околности наведени во член 61 .точка 1-4 СС- тоа кривично дело постои ако делото одземање на животот на друго лице е преземено: од ниски, аморални, нечесни побуди, со цел да се изврши или прикрие друго кривично дело, а сторителот на овој начин ги отстранува пречките со преземање на живот на друг, со цел да прибави корист (имотна или неимотна) за себе или за друго лице која во конкретниот случај воопшто не мора да се прибави, заради избегнување одговорност и казна за друго претходно сторено кривично дело, во посебен специфичен начин- злоупотреба на службена должност и на свиреп начин (со непотребно и прекумерно мачење, осакатување и нанесување на физички и психички повреди, болка и страдање со висок интензитет на пасивен субјект),
- ако смртта на друго лице била предизвикана на особено опасен начин со употреба на отровна материја во цврста, во течна или гасовита форма која со своите

[126] Compendio di Diritto penale, Parte generale e speciale, Napoli, 2008. godine, str. 403-405.
[127] I. Caraccioli, Manuale di diritto penale, Padova, 2005. godine, str. 289-302.

деструктивни хемиски својства влијае на центрлниот нервен систем или на физичкиот интегритет на пасивниот субјект

- ако чинот на егзекуција бил преземен на подмолен (прикриен, таен, лукав) начин при искористување на довербата на жртвата која не очекувала напад врз неговиот живот и
- доколку делото на одземање на животот на друго лице било преземено со особено сериозна форма на вина - со предумисла - dolus preamedi татус (планирано), каде што сторителот претходно мислел, подготвувал, долго го планирал извршувањето на делото.

Според W. Blackstone предумислата е важен критериум што го одделува тешкото убиство од другите облици на убиство. Современите американски и англиски теоретичари забележуваат дека предумислата е вештачки поим, кој подразбира четири психолошки состојби или форми. Тоа се следните намери: да се убие друго лице, да се нанесе тешка телесна повреда на друг, според вредноста на човечкиот живот и да се изврши кривично дело, при чие извршување или обид другото лице е лишено од живот. [128] Во првиот случај, постои т.н. јавно изразена предумисла, а во други конструктивна или имплицирана предумисла. Третиот облик на тешко убиство е пропишан со член 576 ст.3 од КЗ. Ова кривично дело постои доколку дејствието на предизвикување смрт на друг е преземено со цел сторителот на убиството да се скрие (да остане или да стане недостапен за органите на кривичната правда) за да избегне затворска казна или лишење од слобода поради кое било претходно извршено кривично дело, без разлика на видот на кривичното дело и во кое својство сторителот на убиството учествувал во ваквото кривично дело. Во членот 576 ст.4 од КЗ е предвидено тешко убиство, кое се состои во организирано, групно лишување на животот на некое лице. Имено, овде смртта на другото лице настанала со преземање на чин на извршување од повеќе лица кои претходно се здружиле заради извршување на ова дело.

[128] American Law Institute. Model Penal Code and Commentaries. Part II. 1980. godine, str. 14.

Ова дело претставува форма на организиран криминал, каде што акумулацијата на криминална енергија (криминална волја) на повеќе лица претставува квалификациска околност за која законот пропишува построга казна.[129]

Петтиот облик на тешко убиство за кое е пропишана казната доживотен затвор од член 576 ст.5 од КЗ е, всушност, зголемена казна за комбинација на кривични дела, поточно кривично дело убиство (од чл. 575 од КЗ. КЗ) и едно од кривичните дела определени со закон. Затоа, овде нема место да се применуваат правилата за определување на казна за кривични дела во идеална или реална ситуација, туку доаѓа до тешко квалификување на кривичното дело убиство. Така ова тешко убиство се јавува во случај така што ова тешко убиство се случува во случај на манифестација на (идеалното или вистинското) кривично дело убиство и следните кривични дела: [130]злоупотреба на членови на семејството -кривично дело пропишано во член 572 од КЗ, кое се состои во злоупотреба на роднини, лица кои живеат во исто домаќинство со сторителот, подредени лица или лица кои се зависни од сторителот во смисла на учење, обука, надзор или вршење на одредени практики, малолетна проституција - кривично дело пропишано во член 600-бис КЗ кој се состои во регрутирање или убедување лице помладо од осумнаесет години да се занимава со проституција или во поттикнување, искористување, организирање или контролирање на проституција на лице помладо од осумнаесет години или на друг начин стекнување бенефиции на овој начин, помала порнографија - кривичното дело пропишано во член 600-тер. КЗ, кој се состои од лице кое експлоатира лице помладо од осумнаесет години за порнографска изведба или за производство на порнографски материјал, или кое регрутира или убедува лице помладо од осумнаесет години да учествува во порнографска изведба, продукција на порнографски материјал или кој на друг начин има корист од ова начин, сексуална злоупотреба - кривично дело пропишано во член 609-бис. КЗ, што се врши со сила, закана или злоупотреба на овластување со цел да се наведе друго лице да изврши или да претрпи сексуален чин, односно со употреба на ментална или физичка слабост или со измама (водење или држење во заблуда) друго лице со цел да да го поттикне тоа лице да изврши или да страда на полови дејствија, сексуална злоупотреба на малолетни лица - кривично дело пропишано

[129] F. Rammaci, Corso di diritto penale, Torino, 2007. godine, str. 478-485.
[130] D. Pulitano, Diritto penale, Parte speciale, Torino, 2007. godine, str. 612-619.

во членот 609-цит. КЗ кој постои доколку повеќе лица заеднички, здружено го преземаат делото на извршување на кривичното дело сексуална злоупотреба на кој било начин и со какви било активности од член 609-бис КЗ. Ако претходно била предизвикана смрт на друго лице прогонуван (во смисла на кривичното дело пропишано во чл. 612-бис од КЗ) од сторителот, тогаш има тешко убиство, што е предвидено во одредбата од член 576 ст.6 од КЗ, за што се пропишува доживотен затвор. Овде, сторителот презема и чин на извршување во континуитет во два чина, прво прогонство на друго лице, а потоа чин на лишување од живот. Последен облик на на тешко убиство во Италијанското казнено право е предвидена во одредбата од член 576, став 7 КЗ 557.[131] Ова кривично дело е оквалификувано со имотот на пасивен субјект, кој мора да му биде познат на сторителот во моментот на преземање на чин на извршување. Кривично дело во оваа форма постои ако дејствието за извршување е преземено против лице кое има посебна способност - против службеник или агент на правосудната полиција или против припадник на јавната безбедност. Воедно, за постоење на оваа форма на тешко убиство потребно е дејствието на одземање на животот на овие лица да е преземено во одредено време - во времето кога овие лица извршувале задача поврзана со извршување на нивната функција или службена должност (за кое на сторителот му е познато)[132].

Покрај обичните и тешките облици на убиства, Кривичниот законик на Република Италија препознава и поголем број полесни (привилегирани) убиства за кои поради поблаг облик на вина, природа, карактер или помал степен на социјална опасност, се пропишува поблага казна. Овие привилегирани убиства се пропишани во посебни законски одредби. Тоа се: детеубиство (или чедоморство) - член 578 од КЗ, убиство со согласност - член 579 од КЗ и убиство од небрежност - член 589 од КЗ.[133] За разлика од некои други споредбени современи кривични закони, кривичното право на Италија не признава привилегирано убиство во форма на убиства во афект или во состојба на силно ментално пореметување. Првото привилегирано убиство во Италијанското казнено право е чедоморство - Infanticido del consenziente. Тоа е пропишано во член 578 од КЗ. Прекршокот го прави мајката која предизвикува смрт на своето новороденче веднаш по неговото раѓање или плодот при породување или ако смртта на новороденчето настапила

[131] A. Pagliaro,, Trattato di diritto penale, Milano, 2016. godine, str. 298-302.
[132] J. Lišvic, Pravo i pravo čeloveka, Primenenie nakazania, Tallin, 2009. godine, str. 213-219.
[133] A. Fiorella, Questioni Fondamentali della parte speciale del diritto penale, Torino, 2013. godine, str. 489-493.

како резултат на негово материјално и морално запоставување. Ова привилегирано убиство се карактеризира со следните елементи: сторител може да биде само мајката, пасивниот субјект или жртва е двојно алтернативно определен како: новороденче - кога ќе заврши раѓањето и човечки плод (фетус) - кога сè уште трае раѓањето, дејствието на предизвикување смрт е преземено во одредено време (како елемент на постоењето на кривичното дело).[134] Законот прави разлика помеѓу два моменти на извршување. Тоа се: по породувањето и додека се уште трае породувањето и смртта на новороденчето доаѓа од посебни причини (мотиви) од страна на мајката - поради материјално и морално запоставување на новороденчето. Битно е овие причини да постојат од страната на мајката за време и по породувањето. Во исто време, законот не бара никаква посебна „психичка“ состојба на мајката предизвикана или поврзана со породувањето за постоењето на овој чин. За ова дело е пропишана затворска казна од четири до дванаесет години. Но, од криминални и политички причини, законот предвидуваше можност за полесна казна за сторителот - мајката, доколку делото на предизвикување смрт на новороденчето или фетусот се обидело да се спаси животот на мајката.[135] При давањето предност на една од заштитените добра: новороденче или плод или животот на мајката, законодавецот завзел став дека и во таков случај има кривично дело, но може да се казни поблаго. Според тоа, овде „надворешниот интерес“ не е основ кој ја исклучува незаконитоста на стореното кривично дело, туку само основ за ублажување на казната. Тогаш на сторителот може да му се изрече намалена казна од една до две третини од казната пропишана со закон.

Убиство со согласност - L' omicidio del consenziente - е вториот привилегиран облик на убиство пропишан во член 579 од КЗ.[136] Патем, овој чин (под ова име или како милосрдно убивање) е познат и по некои други споредбени законодавства. Делото се состои во предизвикување смрт на друго лице со негова согласност. Затоа, постоењето на сериозна и експлицитна согласност, која слободно се дава како израз на цврста и непоколеблива одлука од страна на возрасен и разумен човек, како пасивен субјект и кој е даден во времето пред преземањето на дејствието, на ова дело му даваат привилегиран карактер и помал степен на општествена опасност, за што законот пропишува поблага

[134] A. Pagliaro, Principi di diritto penale, Padova, 2007. godine, str. 223-229.
[135] F. Mantovani, Diritto penale, Parte generale, Padova, 2011. godine, str. 178-181.
[136] B. Romano, Guida alla parte speciale del diritto penale, 4. edizione, Padova, 2009. godine, str. 411-413.

казна - затворска казна од шест до дванаесет години. Но, ова привилигирано кривично дело не постои, туку кривичното дело убиство (став 2) во случаите посебно пропишани со следниов закон, доколку делото на предизвикување смрт е преземено според: лице кое во моментот на делото бил под осумнаесет години (малолетник), лице со ментално здравје, лице кое во моментот на извршување на делото е во состојба на нарушено расудување или лице под дејство на алкохол или други опојни средства, лице кое во времето на извршувањето на делото се наоѓа во тешки животни околности.[137] Кога има „тешки“ животни околности (материјални, социјални, станбени, здравствени итн. е прашање што судскиот совет го решава во секој конкретен случај) и лице кое навистина дало согласност да предизвика сопствена смрт, но таа согласност не е резултат на неговата слободна волја, туку е веќе принуден со употреба на: сила (физичка, механичка или друга сила на сторителот или на друго лице кон пасивниот субјект, каде што оваа сила може да биде апсолутна или компулсивна), закани (претчувства на злото, вербални или писмени изјави кои му најавуваат на пасивниот субјект било какво зло) или измама.

Убиство од небрежност - L' omicidio colposo - е последната привилегирана форма на убиство во Италијанскиот Кривичен закон пропишан во член 589 од КЗ. [138]Делото се состои во предизвикување смрт на друго лице од небрежност. Привилегираната природа на ова дело му дава поблаг облик на вина - невнимание на сторителот во моментот на преземање на дејствието на извршувањето. Тоа е всушност убиство поради невнимание, непромисленост, погрешно проценување на ситуацијата. За ова дело е пропишана затворска казна од шест месеци до пет години. Меѓутоа, убиството од небрежност има уште две или три форми на манифестација.[139] Првиот облик на ова дело, за кој е пропишана казна затвор од две до седум години, го прави лице кое од небрежност ќе предизвика смрт на друго лице со прекршување на прописите кои го регулираат однесувањето на учесниците во јавниот превоз или прописите за спречување повреди при работа. Ова е посебен, специјален облик на убиство од небрежност кој се врши во одредени области на човековата и социјалната активност : во јавниот сообраќај - со кршење на сообраќајните прописи и во безбедност при работа - со кршење на прописите и техничките правила за примена на професионално безбедносни мерки. Друг облик на

[137] G. Contento, Corso di diritto penale, Laterza, 2006. godine, str. 289-293.
[138] I. Caraccioli, Manuale di diritto penale, Padova, 2005. godine, str. 303-307.
[139] F. Mantovani, Diritto penale, Parte speciale, Padova, 2011. godine, str. 334-348.

несовесно предизвикување смрт, за кој е пропишана казна затвор од три до десет години, постои ако смртта на друго лице е предизвикана од небрежност со кршење на прописите кои го регулираат однесувањето на учесниците во јавниот превоз од страна на сторителот кој бил во состојба на интоксикација (во смисла чл. 186 точка 2) или под дејство на наркотични дроги или психотропни супстанции. Овие состојби на алкохолизам или пијанство на сторителот на кривичното дело во времето на извршувањето на делото се утврдуваат врз основа на наодите и мислењата на судско-психијатрискиот вештак.

Доколку некој од законски пропишаните облици на смрт од небрежност настапил со смрт на две или повеќе лица, тогаш законот дозволува можност за заострување на пропишаната казна до три пати од нормата казна, но најмногу до петнаесет години.

8.3 Компаративни искуства за кривичното дело "Тешка телесна повреда"

8.3.1 Германија

Кривичниот законик на Германија во седумнаесеттата глава под наслов: „Телесна повреда" предвидува повеќе кривични дела со кои се повредува или нарушува телесниот интегритет на едно лице. Првото кривично дело наречено телесна повреда е предвидено во член 223.[140] Ова дело е утврдено на најопшт начин. Тоа се состои со телесно повредување на некое лице или оштетување на неговото здравје. За ова дело е предвидена казна затвор до пет години или парична казна.

„Опасна телесна повреда" од член 223а. постои кога е предизвикана телесна повреда на следниот начин: со употреба на оружје, особено со нож или друго опасно оружје, со подмолен напад, заедно со повеќе лица (во соучесништво) и со други дејствија што ќе го загрози животот на една личност. Квалификациона околност е начинот на преземање на делото злоупотреба или оштетување на здравјето. За ова дело е пропишана затворска казна од три месеци до пет години, со тоа што според изрична законска одредба обидот за ова кривично дело е казнив.

[140] StGB, Strafgesetzbuch, 50. Auflage, Munchen, 2012. godine, str.117-119.

Во членот 224 е предвидена затворска казна од една до пет години за кривичното дело: „Тешка телесна повреда“. Ова кривично дело постои ако со чинот на извршување е предизвикана една од следните последици: дека на повредениот му е одземен важен дел од телото, сетилото за вид на едното или двете очи, сетилото за слух или говор, дека повреденото лице станало неплодно (стерилно), дека повреденото лице станало значително или трајно обезличено и дека на повредениот му е предизвикана долгорочна болест, лишување или ментална болест. Доколку, пак, од преземеното дејствие настанала тешка телесна повреда во „полесен“ случај, тогаш законот предвидува затворска казна од три месеци до пет години. Кога има „полесен“ случај на тешка телесна повреда, факт е дека судскиот совет решава во секој конкретен случај. Членот 225 од Законикот пропишува: „Опасно тешка телесна повреда“. Овој прекршок постои доколку настане тешка телесна повреда сторена од невнимание со следните последици: на повредениот да му биде одземен важен дел од телото, сетилото за вид на едното или двете очи, сетилото за слух или говор, дека повреденото лице станало неплодно (стерилно), дека оштетеното лице значително или трајно се обезличило и дека оштетеното лице претрпело долгорочна болест, лишување или ментална болест. За ова дело е пропишана затворска казна од една до десет години. Доколку делото е сторено во „полесен случај“, тогаш сторителот се казни со затвор од шест месеци до пет години. Потешката форма на ова дело, за која е пропишана казна затвор од две до десет години (а во полесен случај затвор од една до пет години), постои доколку некоја од горенаведените последици по телесниот интегритет на друго лице се нанесени намерно (со директна умисла). „Смртоносна телесна повреда“ (т.е. тешка телесна повреда која се квалификува како смрт) од член 226 постои ако смртта на повредениот била предизвикана со телесна повреда. За ова дело е пропишана затворска казна од најмалку три години. За полесен случај сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години. Германскиот законодавец во член 226а предвидува конкретен облик на тешка телесна повреда. Станува збор за „Телесна повреда со согласност на повредениот“. Прекршок прави лице кое делото нанесување телесна повреда го презема со согласност на оштетениот. Ваквиот чин станува незаконски само доколку делото и покрај дадената согласност е против добриот морал. Што е „добар морал“ и кога е повреден е фактичко прашање што судскиот совет го одлучува за секој конкретен случај. Инаку, нема такво кривично дело.

Согласно член 228, судот, покрај пропишаната затворска казна, на сторителот на сите горенаведени облици на тешки телесни повреди може да му изрече и една или повеќе мерки на ставање под надзор кои се предвидени во член 68 од Законот. Членот 230 предвидува кривична одговорност и казна затвор до три години или парична казна во случај на телесна повреда од небрежност. Според тоа, поблаг облик на вина (неволно извршување на кривично дело) претставува привилегирачка околност. Согласно одредбите од член 232, телесната повреда со умисла и телесно оштетување од небрежност се гонат само по предлог, освен ако органите на кривичното гонење не оценат дека поради посебни јавни интереси е неопходно кривично гонење по службена должност. Доколку кај оштетениот настане смрт по извршувањето на кривичното дело, тогаш правото да поднесе предлог за кривично гонење на намерна телесна повреда преминува на неговите роднини според одредбите од член 77 став 2. Во случај кога едно од кривичните дела повреда на телесниот интегритет е сторено против службено лице, лице со посебни обврски кон јавната служба или воен припадник на Бундесверот, за време на извршувањето на службата или во врска со службата, кривично гонење се презема по предлог на претпоставениот во службата. Истото важи и за лицата кои повеќе служат во црквата или во други верски друштва според јавното право.

И на крај во член 233 од Кривичниот законик на Германија предвидува: „Реципрочно извршување на кривични дела“ (враќање или возвраќање на телесна повреда). Оваа работа постои во следниве случаи:

- ако на физичката повреда оштетениот веднаш му возвратил со истата физичка повреда на напаѓачот;
- ако на навредата му е возвратена физичка повреда на сторителот и
- ако физичката повреда била возвратена со навреда на напаѓачот.

Во овие ситуации, судот е овластен да ја намали казната пропишана со закон за двајцата обвинети или само еден од нив (член 49, став 2) или да се откаже од кривичното гонење. На ист начин, судот може да постапи и во случај на несовесна телесна повреда ако не се предизвикани следните последици: дека на повредениот му е одземен важен дел од телото, сетилото за вид на едното или на двете очи. сетилото за слух или говор, дека оштетеното лице станало неплодно (стерилно), дека оштетеното лице значително или

трајно се обезличило и дека оштетениот претрпел долготрајна болест, лишување или психички заболување.

8.3.2 Руска Федерација

Кривичниот законик на Руската Федерација беше усвоен на 13 јуни 1996 година, а стапи на сила на 1 јануари 1997 година.[141] Оттогаш, тој беше изменет неколку пати. Законот во седмиот дел под наслов : „Кривични дела против лицето“, во глава шеснаесет со наслов: „Кривични дела против животот и здравјето“ предвидува повеќе кривични дела на тешки телесни повреди. Во членот 111 е предвидено кривичното дело: „Со умисла нанесување тешка штета на здравјето“. За ова дело е пропишана затворска казна од две до осум години.

Умислена тешка телесна повреда од член 111 постои ако е:

- намерно предизвикана тешка штета по здравјето на луѓето,
- опасност по животот,
- губење на видот, говорот, слухот или кој било друг орган или губење на функцијата на органите,
- непоправливо обезличување на лицето,
- предизвикување други штети по здравјето опасни по животот на луѓето,
- предизвикување нарушување на здравјето на луѓето, кое е извршено со значително трајно губење на општата работна способност за најмалку една третина или целосно губење на професионалната работна способност;
- прекинување на бременоста,
- ментално растројство и
- болест од зависност од дрога или токсична зависност.

[141] И.Федосова, Т.Скуратова, Уголовниј кодекс Россијској федерации, Москва, 2005. године, стр.78-79.

Потешкиот облик на ова кривично дело (став 2), за кој е пропишана казна затвор од три до десет години, постои доколку се преземе дејствието на извршување:[142]

- на лице кое врши службени или општествени должности или на негово блиско лице
- со особена суровост, исмејување или мачење на жртвата, како и кон лице за кое сторителот знае дека е во беспомошна состојба,
- на општо опасен начин (со употреба на општо опасно средство - ладно или огнено оружје или опасни алатки),
- изнајмување од трето лице,
- од хулигански (силеџиски) мотиви,
- од мотиви на национално, расно или верско непријателство или омраза и
- со цел да се искористат органите или ткивата на жртвата.

Вториот, потешкиот облик на ова кривично дело (став 3), за кој е пропишана казна затвор од пет до дванаесет години, постои ако со умисла е нанесена тешка физичка повреда:

- од група на лица, група на лица со претходен договор или од организирана група,
- кон две или повеќе лица како пасивни субјекти и
- повеќекратно или од лице кое е повратник (кое претходно веќе извршило убиство).

Најсериозната форма на намерно предизвикување сериозна штета на здравјето е предвидена во став 4.

За ова дело е пропишана затворска казна од пет до петнаесет години. Овој прекршок постои ако како резултат на дејствието преземено за извршување на некоја од претходните облици на тешка телесна повреда, смртта на повредениот е предизвикана од невнимание.

[142] А.И.Рарог, Г.А.Есаков, А.И.Чучаев, В.П.Степалин, Уголовнео право России, Части обшаја и особеннаја, Москва ,2007. године, стр.217-219.

Умислено предизвикано средно оштетување на здравјето е предвидено во член 112 од Кривичниот законик на Руската Федерација. И овој чин има повеќе облици на манифестирање за кои се предвидени различни казни.[143]

Основниот облик на ова кривично дело („средна тешка телесна повреда“) постои ако намерно е предизвикано оштетување на здравјето на лице со умерена тежина под следниве услови:

- ако не постоела опасност по животот на повредениот,
- ако тоа не резултира со: губење на видот, говорот, слухот или кој било друг орган или губење на функцијата на органите, непоправливо обезличување на лицето, предизвикување други штети по здравјето опасни по човечкиот живот, предизвикување оштетување на здравјето на луѓето, прекинување на бременоста, ментално растројство и дзависност од дрога или токсична зависност и
- ако нанело долгорочно оштетување на здравјето или
- значителна трајна загуба на општата работна способност помала од една третина.

Ова дело е казниво со самица од три до шест месеци или со затвор до три години.

Во член 113 е пропишано кривичното дело: „Предизвикување штета на здравјето од тешка или умерена тежина во афект“.[144]

Станува збор за привилегирана форма на тешка телесна повреда, за која е предвидена казна затвор до две години. Овој прекршок постои ако оштетувањето на туѓото здравје од тешка или умерена сериозност е намерно предизвикано во состојба на ненадејна емоционална возбуда (афект) што е предизвикано од насилство, потсмев, сериозна навреда од страна на жртвата или други незаконски или неморални дејствија, како и долгорочна психо-трауматска ситуација која настанала во врска со систематско незаконско или неморално однесување на жртвата. Станува збор, всушност, за предизвикана тешка телесна повреда, за чиешто настанување придонела и самата жртва со претходно незаконско или неморално однесување, кое ненадејно предизвикало состојба на емоционална возбуда (афект) или психо-трауматска ситуација кај сторителот.

---

[143] А.И.Рарог, Уголовное право России, Особеннаја част, 2. изданије, Москва, 2008. године, стр. 57-62.
[144] Уголовниј кодекс Россијској федерации, Закони и кодекси, Москва, 2014. године, стр. 47-48. Уголовниј кодекс Россијској федерации, Закони и кодекси, Москва, 2014. године, стр. 47-48.

Последното кривично дело тешка телесна повреда во Руското Кривично законодавство е предвидено во член 114. Тоа е: „Предизвикување тешка или умерена повреда на здравјето“ при пречекорување на границите на потребната одбрана или при пречекорување на мерките неопходни за приведување на лице кое сторило кривично дело". Ова дело има две форми на исполнување.

Првиот облик на делото за кое е пропишана казна ограничување на слободата до две години или затвор до една година постои во случај на намерно предизвикување тешка или средно тешка физичка повреда (оштетување на здравјето) на друго лице, под услов оваа последица да настана при пречекорување на границите на потребната одбрана (тоа е одбрана која е неопходна за сторителот да одбие истовремен незаконски напад од себе или од друг, кога постои симултаност и пропорционалност помеѓу нападот и одбраната) . Ова кривично дело постои во случај на нанесување на тешка телесна повреда во која било форма во интензивна или голема ексцесија.

Вториот облик на ова кривично дело, за кое е пропишана казна ограничување на слободата или затвор до две години, постои кога намерно е нанесена тешка или средно тешка повреда на телесниот интегритет (нанесување штета на здравјето на друго лице) настанала при пречекорување на мерките кои се неопходни за приведување на лице кое било лишено од слобода по сторено кривично дело (дали од полициски службеник или од друго лице).

8.3.3 Италија

Италијанскиот кривичен законик е усвоен на 19 октомври 1930 година и оттогаш е изменет неколку пати. Кривичното дело тешка телесна повреда е предвидено во дванаесеттото поглавје кое носи наслов: „деликти против лицето“.

Овој законик кривичното дело телесна повреда го нарекува лична повреда и според тежината разликува:

- лична повреда,
- сериозна лична повреда и

- многу сериозна лична повреда.

Членот 582 пропишува лична повреда. За неа законодавецот пропишува затворска казна од три месеци до три години. Овој прекршок постои доколку е предизвикана лична повреда на друго лице што резултира со физичка или ментална болест.

Тешка лична повреда како кривично дело за кое е пропишана казна затвор од три до седум години постои доколку од нанесената лична повреда произлезат следните тешки последици:

- болест која го загрозува животот на повредениот;
- болест или неспособност за извршување на секојдневните задачи во период подолг од четириесет дена;
- трајно заболување на сетилата или органите и
- повреда на бремена жена

Многу сериозна лична повреда постои ако, како резултат на повреда на телесниот интегритет, постојат последици во форма на:

- болест која е сигурно или веројатно неизлечива,
- губење на сетилата,
- губење на дел од телото или осакатување што го прави органот неупотреблив,
- губење на способноста за раѓање (стерилност),
- трајни и сериозни тешкотии во говорот,
- деформација или лузна на лицето или
- абортус на повреденото лице.

За ова дело е пропишана затворска казна од шест до дванаесет години.

Членот 587 од Италијанскиот Кривичен законик предвидува конкретно кривично дело. Впрочем, во една законска одредба се криминализирани две кривични дела. Ова дело е инаку познато како: „Убиство поради чест или за одбрана на честа“. Во оваа инкриминација се предвидени две кривични дела и тоа: убиство на миг и лична повреда на миг.

Прекршокот го прави лице кое предизвикува смрт на сопругата, ќерката или сестрата во моментот кога ќе открие дека таа одржува недозволени односи и е во состојба на иритација и повреда на неговата чест и честа на семејството. За ова дело е пропишана затворска казна од три до седум години. Истата казна се изрекува и на лице кое ќе предизвика смрт на лице кое е во недозволена врска со неговата сопруга, сестра или ќерка под наведените околности“. Во случај сторителот во состојба на иритација и повреда на сопствената чест и честа на своето семејство под наведените околности не му го одземе животот на друг, туку само му нанесе телесна повреда (лична повреда), за ова кривично дело пропишаната казна за убиство се намалува за една третина (задолжително ублажување на законските пропишани казни). Покрај намерната лична повреда, законодавецот ја криминализира и личната повреда од небрежност. Затворска казна од три месеци или парична казна е пропишана за тешка телесна повреда од невнимание. Според законот, оваа казна се зголемува во зависност од околностите на конкретниот случај, како што се: дали настанатата повреда е сериозна или многу сериозна, дали е повредено повеќе од едно лице и дали повредата настанала со прекршување на правилата за дисциплина на патниот сообраќај или оние за спречување на сообраќајни несреќи.Според терминологијата на овој законик, личната повреда оквалификувана со смрт се нарекува „Убиство без предумисла“. Ова дело постои кога сторителот со намера да нанесе лична повреда на друг, на истото лице ќе му нанесе смрт. За ова дело е пропишана затворска казна од десет до осумнаесет години.

9 Статистички податоци

Обвинети, осудени и пријавени лица за кривични дела против животот и телото во период од 2012 до 2021 година

Пријавени полнолетни лица според групите на кривични дела

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кривични дела против животот и телото										
Вкупно	1.122	943	1.006	939	898	796	985	970	784	892
Убиство	71	62	60	60	26	37	32	40	33	26
Убиство на миг	/	1	1	/	/	/	/	/	1	1
Убиство од небрежност	4	1	3	/	/	/	/	/	/	/
Противправно прекинување на бременост и присилна стерилизација	/	/	1	/	/	/	/	/	/	/
Убиство на дете при пораѓање	1	1	/	/	/	/	/	/	/	/
Телесна повреда	464	428	461	531	473	435	568	585	455	533
Тешка телесна повреда	318	258	283	199	227	174	183	166	145	179
Учество во тепачка	118	43	64	44	51	40	80	28	28	34
Загрозување со опасно орудие при	139	147	131	98	117	101	117	149	115	117

тепачка или караница										
Останато	7	2	2	7	4	9	5	2	7	2

Табела бр.4: Пријавени полнолетни лица според групите на кривични дела

Извор: Државен завод за статистика – Сторители на кривични дела, МакСтат база на податоци[145]

Во оваа табела извадени се податоци за пријавени кривични дела од 2012 до 2021 година. Според табелата можеме да забележиме дека најмногу пријавени полнолетни лица имало во 2012 година, а во 2016 и 2017 година веќе се гледа падот на пријавени полнолетни лица, за разлика од другите години, но во 2019 повторно се зголемува.

Исто така според податоците можеме да видеме дека најмногу пријави за убиство имало во 2012 година и постепено со текот на годините бројката на пријавени за тоа кривично дело се намалува, но подоцна повторно имаме зголемување, пријавени за убиство на миг имаме само во 2013, 2014, 2020 и 2021 година, по еден случај, а убиство од небрежност најголема бројка на пријави за ова дело има во 2012 година , пријавени полнолетни лица за противправно прекинување на бременост и присилна стерилизација имаме само во 2014 година, за кривичното дело убиство на дете при пораѓање пријавени лица има само по еден случај во 2012 и 2013 година, пријавени лица за телесна повреда најголем процент имаме во 2019 година, и според податоците можеме да видеме дека секоја година е прилично голем бројот на пријави за ова кривично дело, за кривичното дело тешка телесна повреда најмногу пријавени лица имаме во 2012 година, и во текот на следните години можеме да го забележеме опаѓањето на пријави за ова кривично дело, за учество во тепачка најмногу пријави имаме во 2012 година, за загрозување со опасно орудие при тепачка или караница најмголем број на пријави има во 2019 година.

Според овие статистички податоци можеме да заклучиме дека во 2012 година најмногу се гледа насилниот криминалитет со што во скоро сите овие групи на кривилни дела против животот и телото во таа година има најголем пораст на пријавени лица за сторени кривични дела против животот и телото

[145] http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat

Обвинети полнолетни лица според групите на кривични дела

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кривични дела против животот и телото										
Вкупно	1.311	1.505	1.412	1.182	1.079	1.087	1027	648	635	787
Убиство	45	38	39	43	33	25	27	21	14	18
Убиство на миг	/	1	2	/	/	/	/	/	/	/
Убиство од небрежност	/	1	/	/	/	/	/	/	/	/
Убиство на дете при пораѓање	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Телесна повреда	899	1 065	950	827	768	813	722	468	450	564
Тешка телесна повреда	192	228	244	186	162	150	141	97	80	109
Учество во тепачка	85	61	59	43	49	33	60	10	17	28
Загрозување со опасно орудие при тепачка или караница	90	110	117	76	61	64	76	51	/	65
Напуштање	/	/	1	/	/	/	/	/	/	/

на немоќно лице										
Останато	/	1	/	7	6	2	1	1	74	3

Табела бр.5: Обвинети полнолетни лица според групата на кривични дела

Извор: Државен завод за статистика – Сторители на кривични дела, МакСтат база на податоци[146]

Во оваа табела можеме да забележеме дека најмногу обвинети лица за сторени кривични дела против животот и телото имало во 2013 година, а во последните три години од нашето истражување можеме да го забележеме падот на обвинети полнолетни лица за кривични дела против животот и телото, спрема другите години.

Осудени полнолетни лица според групите на кривични дела

[146] http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat

Табела бр.6: Осудени полнолетни лица според групата на кривични дела

Извор: Државен завод за статистика – Сторители на кривични дела, МакСтат база на податоци [147]

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кривични дела против животот и телото										
Вкупно	881	920	924	790	761	664	659	422	464	499
Убиство	37	30	32	32	28	20	16	20	14	17
Убиство на миг	/	1	2	/	/	/	/	/	/	/
Убиство од небрежност	/	1	/	/	/	/	/	/	/	/
Убиство на дете при пораѓање	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Телесна повреда	519	554	526	474	487	423	399	258	291	306
Тешка телесна повреда	173	189	211	169	145	137	124	87	74	93
Учество во тепачка	75	50	49	40	39	24	51	8	17	24
Загрозување со опасно орудие при тепачка или каранница	77	94	103	72	57	58	68	48	68	56
Напуштање на немоќно лице	/	/	1	/	/	/	/	/	/	/
Останато	/	1	/	3	5	2	1	1	/	3

[147] http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat

За кривичното дело убиство најмногу обвинети имало во 2012 година, за убиство на миг најмногу обвинети имало во 2014 година, обвинети за убиство од небрежност имало само во 2013 година. Обвинети за телесни повреди во висок процентуален степен биле во 2013 година, а обвинети за тешки телесни повреди најголем процент имало во 2014 година. Обвинети за учество во тепачка најмногу имало во 2012 година, а обвинети за загрозување со опасно орудие при тепачка или караница најмногу имало во 2014 година. Обвинети за напуштање на немоќно лице имало само во 2014 година.

Според статистичките податоци од државниот завод за статистика осудени лица имало најмногу во 2014 година од кои најмногу осудени лица за кривичното дело убиство имало во 2012, а најмногу осудени за убиство на миг имало во 2014 година, осудени за убиство од небрежност имало само во 2013 година, а осудени лица за убиство на дете при пораѓање немало ниту еден случај во годините кои ги анализираме. Најмногу оудени лица за телесни повреди имало во 2013, а осудени лица за тешки телесни повреди најмногу имало во 2014 година, и според статистичките податоци можеме да забележиме дека во последните три години процентуално се намалува бројката на осудени лица за ова кривично дело. За кривичното дело учество во тепачка најмногу осудени лица имало во 2018 година, а осудени лица за кривичното дело загрозување со опасно орудие при тепачка или караница имало во 2014 година. Осудени лица за кривичното дело напуштање на немоќно лице имало само во 2014 година.

Според статистиката која ја направив можам да заклучам дека телесните повреди и тешките телесни повреди се најчести кривични дела. Исто така можеме да заклучиме и дека најголем вкупен број има во групата на обвинети полнолетни лица .

Тука сакам да споменам дека надвор од оваа статистика има сигурно преголем број и на непријавени кривични дела и од различни причини скриени и не е покренатa кривична постапка и исто така бројот на оние каде што е покренатa кривичната постапка до не довело до пресудување, тоа всушност е така наречената “темна бројка” на криминалот.

Заклучок

Овој магистерски труд се однесува на кривичните дела против животот и телото. Кривичните дела против животот и телото се дел од казненото право. Причините се различни, првенствено почнувајќи од тоа што извршувањето на кривичните дела се разликува по начинот на извршување како и по мотивите кои довеле до извршувањето. Второ, дали е во корелација со други кривични дела. Трето, каков е односот меѓу жртвата и сторителот.

Овие дела припаѓаат на најстарите класични насилни криминални дејствија, кои низ историјата се разликувале во однос на нивната правна регулатива. Во кривичната постапка најголема вредност имаат фактите и доказните материјали кои што се собрани на местото на кое се случило кривичното дело.

Имено, со развојот на модерната технологија, стана полесно да се одземат материјални докази, поточно докази кои човечкото око не може да ги открие. Од вештачењето на доказите зависи самиот исход на кривичната постапка. Секако, со ова прашање се занимаваат многу институции кои меѓусебно соработуваат, како на локално така и на меѓународно ниво, со цел плански и координирано да се спречи зголемувањето на ваквите кривични дела, кои често се во корелација со други кривични дела.

Се разбира, покрај тоа значајна улога играат властите, невладините организации кои ќе ја подигнат свеста за овој проблем врз основа на едукација, креативни работилници и знаење. Исто така за превенирање на овие дела треба да се користат медиумите, да се превенира преку социјалните мрежи, да се прават средби со граѓани во урбаните и во селските средини, да се превенира преку криминалистичката полиција за откривање и расветлување (кога сторителот е познат) и расчистување (кога сторителот не е познат) на кривичните дела, да се превенира со репресија бидејќи тоа е најефикасно средство за да се сузбие криминалитетот, бидејќи репресијата претставува на пример страв од затворска казна. Репресијата и превенцијата меѓусебно се надоврзуваат во борба против криминалот и заедно превенираат во криминалната политика.

Животот и телото како најважни вредности на секој поединец, но исто така и на општеството, претставуваат јадро на основните човекови права. Правото на живот во современиот свет е класифицирано како едно од најважните човекови права кои се заштитени со голем број основни меѓународни и национални документи.

Меѓу делата кои спаѓаат во групата на кривични дела против животот и телото, се издвојуваат некои крвни деликти или според некои автори сите облици на крвни деликти.

Според едно сфаќање крвните деликти ги опфаќаат сите облици на кривични дела кои што резултираат со смрт или телесна повреда, според друго сфаќање, само убиствата

и телесните повреди треба да се класифицираат како крвни деликти, додека некои автори викаат дека крвните деликти вклучуваат имотни деликти кои се вршат со насилни средства како што се разбојништво и разбојничка кражба. Иако не постои единствен став на криминолозите за поимот на крвните деликти, едно е сигурно, а тоа е дека најсериозен и општествено опасен вид на крвни деликти е кривичното дело убиство, имајќи ја во предвид последицата-уништување на животот на некое лице. Но, исто така не треба да го изоставиме и кривичното дело телесна повреда која исто така носи социјална опасност, а посебно кривичното дело тешка телесна повреда која предизвикува големи последици, почнувајќи од можноста за оставање трајни последици по животот и телото на некое лице, до можноста за нанесување на таква тешка телесна повреда која може да заврши трагично.

Според статистичките податоци кои ги имам наведено во овој магистерски труд можеме да забележиме дека проблемот со кривичните дела против животот и телото е скоро секоја година се почест, особено со кривичното дело телесна повреда, кое е најчесто дело. Од кривичните дела против животот и телото не смееме да го занемариме кривичното дело убиство, кое е најтежок облик на кривично дело, а сепак не постои година во која нема жртви. Исто така тука треба да ја споменеме и темната бројка на криминалот која е најголемиот проблем во борбата против криминалот, која никогаш неможе целосно да се открие. Темната бројка се состои од кривични дела кои останале неоткриени и непознати за надлежните органи и таа темна бројка не може да се запише ниту во официјалната статистика. Сигурна сум дека ако таа темна бројка можеше да се открие, процентот на статистичките податоци за кривични дела против животот и телото ќе беше многу поголем.

Со изработката на овој магистерски труд дојдов до заклучок дека животот на човекот е едно од најважните природни, основни, општи цивилизациски човекови права. За сузбивање на овие кривични дела и за решавање на проблемот со борбата против криминалитетот воопшто, најголема улога имаат реформите во правосудството, јавното обвинителство и полицијата, но за жал според статистичките податоци очигледно е дека недоволно помагаат за сузбивање на криминалот во нашата држава.

Користена литература

- А. И. Рарог, Г. А. Есаков, А. И. Чучаев, В. П. Степалин, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја, Курс лекцij, Проспект, Москва, 2007 година
- А. И. Рарог, Г. А. Есаков, А. И. Чучаев, В. П. Степалин, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја.
- А. И. Рарог, Г. А. Есаков, А. И. Чучаев, В. П. Степалин, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја.
- А. И. Рарог, Уголовное право России, Обшаја част, Москва, 2008 година

- American Law Institute. Model Penal Code and Commentaries. Part II. 1980 година
- Арнаудовски. Љупчо. Киминологија, скопје 2007 година
- Б. Краус, Кривична дела против живота и тела, Приручник, Згреб, број 4/1958. Године.
- Б. Петровић, Могући узроци и увјети настанка неких облика организираног криминала у Босни и Херцеговини, Полиција и сигурност, Загреб, број 3/ 2000 година
- Велкова, Татјана, Вовед во криминологијата (авторизирани предавања), ФОН, Скопје, 2008
- Г. А. Есаков, Судебнаја практика по уголовним делам, Москва, 2005 година.
- Г. А. Есаков, Судебнаја практика по уголовним делам, Москва, 2005 година
- Г. Мешко, Б. Петровић, Криминологија, Сарајево, 2008 година
- Д. Радовановић, Деликти насиља, Београд, 2002 година
- Др М. Бошковић, *Криминологија*, Нови Сад, 2015 година, Правни факултет у Новом Саду
- Др Шпиро С. Вуковић, *Крвни деликти у Србији*, Зајечар, Ро за графичко-издравачку делатност
- Ђ. Игњатовић, Криминологија, , Београд, 2005 година.
- Звонимир, Шепаровић, Криминологија и социјална патологија, Загреб 1981
- Ј. Бутуровић, Карактеристике кривичних дела против живота и тела у кривичним законима република и покрајина, Правни живот, Београд, број 8-9/1979 година
- Ј. Бутуровић, Карактеристике кривичних дела против живота и тела, Правни живот, Београд, број 8-9/1979 године, Б. Краус, Кривична дела против живота и тијела, Приручник, Загреб, број 4/1958 година, Стојановић, Право на живот и кривично право, Југословенска ревија за криминологију и кривично право, Београд, број 1/1998. године, Ш. Вуковић, Крвни деликти у Србији, Београд-Зајечар, 1984 година
- Јовашевић, Д. „Кривични дела на убиство“, Белград, 2017.
- Казнено право- посебен дел, петто изменето и дополнето издание, Камбовски Владо, Тупанчески Никола, Скопје, 2011 година
- Казнено право, посебен дел, В. Камбовски, Н. Тупанчески, Скопје, 2011.

- Камбовски Владимир, Кривично право, Студенски Збор, Скопје, 1982.
- Камбовски Владо, Крстаноски Миладин, Казнено право, Универзитет "Св. Климент Охридски" - Битола, Правен факултет-Кичево, Охрид, 2009.
- Котески Марјан, Николовски Марјан, Методика на истражување на општиот криминалитет, Факултет за безбедност, Скопје, 2008.
- Л. Л. Кругликов, Уголовное право России, Част особеннаја, Москва, 2004 година.
- Лазаревић, 2005 година.
- Љ. Лазаревић, Деликти насиља - кривичноправни аспект, Београд, 2002 година
- Љ. Лазаревић, Коментар Кривичног законика, Београд, 2011 година, Правни факултет Универзитета Унион у Београду.
- М. Д. Шаргородскиј, Курс советского уголовного права, Част особеннаја, Ленинград, 1973 година
- М. П. Журавлев, А. В. Наумов, Уголовное право России, Части обшаја и особеннаја, Москва 2003 година.
- Н. И. Загородников, Преступленија против жизни по советскому уголовному праву, Москва, 2000 година.
- Н. С. Таганцев, Русское уголовное право, Част обшаја, Москва, 1994 година.
- О. Д. Ситковскаја, Психологическиј комментариј к Уголовному кодексу РФ, Москва, 2000 година
- Р. Р. Галикабаров, Борба с групповими преступленијами, Краснодар, 2000 година
- Россијскаја газета број: 63/1996. Više: Т. Дегтјарева, А. Дружинец, Уголовниј кодекс Россијској федерации, текст с измененијами и дополнненијами на 1. сентјабрја 2014. година, Москва, 2014 година И. Федосова, Т. Скуратова, Уголовниј кодекс Россијској федерации, Москва, 2005 година.
- С. Константиновић-Вилић, В. Николић-Ристановић, *Криминологија*, Ниш, 2000 година, Студентски културни центар, ЗСО XVII/2.
- С. Никшић, Повреда права на душевни интегритет, Загреб, 2006 година
- Слаћана, Тасева, Криминологија: авториирани предавања, Европски универзитет, Скопје, 2009 година
- Стојановић, Коментар Кривичног законика, 2012, Београд.

- Сулејманов Зоран, Криминологија- второ издание, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2003 година
- Сулејманов, Убиствата во Македонија
- Т. В. Кондрашова, Проблеми уголовној ответственности за преступленија против жизни, здорови, половој свободи и половој неприкосновенности, Екатеринбург, 2000 година
- Т. Дегтјарева, А. Дружинец, Уголовниј кодекс Россијској федерации.
- Ф. Р. Сундурова, Уголовное право России, Обшаја част, Казањ, 2003 година.
- B. Čejović, Krivično pravo, Beograd, 2006 god.
- B. Čejović, Krivično pravo, Beograd, 2006 god.
- B. Petrović, D. Jovašević, Krivično/Kazneno pravo Bosne i Hercegovine, Opći dio, Sarajevo, 2005 god.
- Coleman i Moynihan, 1996; prema De Castelbajac, 2014 god.
- Compendio di Diritto penale, Parte generale e speciale, Napoli, 2008 god.
- E. Schmidhaeuser, Strafrecht, Besonderer teil, 2. Auflage, Tuebingen, 2000 god.
- F. Mantovani, Diritto penale, Parte generale, Padova, 2011 god.
- F. Mantovani, Diritto penale, Parte speciale, Padova, 2011 god.
- F. Rammaci, Corso di diritto penale, Torino, 2007. godine
  D. Pulitano, Diritto penale, Parte speciale, Torino, 2007 god.
- G. Contento, Corso di diritto penale, Laterza, 2006 god.
- H. Reudiger, Die Gesinngung im Rahman der vorsaetzlichen Toetungsdelikte, inbesondere beim Mord, Basel, 1966 god.
- H. W. Laufhuette, R. R. Saan, K. Tiedemann, Strafgesetzbuch, Leipziger Kommentar: Grosskommentar, 12. Auflage, Berlin, 2007 god.
- Horvatić, Ž., Šeparović, Z, Zagreb, 1999 god.
- J. Burkhard, Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar, 11. Auflage, Berlin, New York, 2000 god.
- J. Ćirić, Javno mnenje i krivična dela protiv života i tela, Pravni život, Beograd, broj 9/2001 god.

- J. Lišvic, Pravo i pravo čeloveka, Primenenie nakazania, Tallin, 2009 god.
- K. Himmetreich, C. Krumm, C. Staub, Verkehrsunfallflucht Praxis der Strafverteidingung, 6. Auflage, C. F. Muller, 2013 god.
- M. Babić, I. Marković, Krivično pravo, Posebni dio, Banja Luka, 2013 god.
- M.Babić, I. Marković, Krivično pravo, Posebni dio, Banja Luka, 2013 god.
- Milan Milutinovic. Kriminologija sa osnovama kriminalne politike i penologije, Beograd:Savremena Administracija ,1973 god
- P. Bejlinson, Ubiistva i ih kvalifikaciia, Sociahrum gumbonj Institut, Tallinn, 2007 god.
- Pagliaro, Principi di diritto penale, Padova, 2007 god.
- S. Aleo, G. Pica, Diritto penale, Parte speciale, Padova, 2012 god.
- Schonke, H. Schroeder, T. Lenckner et al., Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, Munchen, 2010 god.
- T. Padovani, Diritto penale, Parte speciale, Milano, 2012 god.
- U. Ebert, Strafrecht, Heidelberg, 2001 god.
- V. Ikanović, D. Jovašević, Krivično pravo, Posebni deo, Apeiron –Banja Luka, 2012 god.
- Zvonimir, Separovic, Viktimologija: studije o zrtvama, Zagreb, 2000 god.

Нормативни акти

- А.И.Рарог, Г.А.Есаков, А.И.Чучаев, В.П.Степалин, Уголовнео право России, Части обшаја и особеннаја, Москва 2007 година
- ЗАКОН ЗА ЈАВНОТО ОБВИНИТЕЛСТВО, Службен весник на РСМ, бр. 42 од 16.2.2020 година
- Закон за полиција – пречистен текст- Скопје, март 2015 година
- Закон за судовите, Бр. 07-1912/1, Скопје, 2006 година
- И.Федосова, Т.Скуратова, Уголовниј кодекс Россијској федерации, Москва, 2005. година

- Казнени закон Републике Хрватске, Народне новине бр.125/11
- Казнени законик Републике Словеније Уредни лист РС 50/2012
- Кривичен Законик на Република Северна Македонија "Службен весник на Република Македонија", 1996 година, Скопје
- Кривични закон Федерације БИХ, Службене новине ФБИХ 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 и 76/14
- Службени гласник Републике Србије број 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.
- Службени лист Републике Црне Горе бр.70/2003
- Стојановић, Коментар Кривичног законика, 2012, Београд
- Уголовниј кодекс Россијској федерации, Закони и кодекси, Москва, 2014 година
- Уставот на Република Македонија, 17 ноември 1991 година, Број 08-4642/1
- Compendio di Diritto penale, Parte generale e speciale, Napoli, 2008. Godine
- Fiorella, Questioni Fondamentali della parte speciale del diritto penale, Torino, 2013 godina
- Fiorella, Questioni Fondamentali della parte speciale del diritto penale, Torino, 2013. godine
- G. Arzt, U. Weber, Strafrecht, Besonderer teil, Lehrbuch, Bielefeld, Gieseking, 2000. godine
- K. Himmetreich, C. Krumm, C. Staub, Verkehrsunfallflucht Praxis der Strafverteidingung, 6. Auflage, C. F. Muller, 2013 godina
- Legge 10. Ottombre 1930. No. 1398. Testo coordinate ed aggiornate del Regio Decreto Legge 20. 3. 2016. No. 20 e 8. Marzo 2017
- Pagliaro,, Trattato di diritto penale, Milano, 2016 godina
- Pagliaro,, Trattato di diritto penale, Milano, 2016. godine
- Romano, Guida alla parte speciale del diritto penale, 4. edizione, Padova, 2009. godine
- Romano, Guida alla parte speciale del diritto penale, 4. edizione, Padova, 2009. godine
- S. Aleo, G. Pica, Diritto penale, Parte speciale, Padova, 2012. godina
- StGB, Strafgesetzbuch, 50. Auflage, Munchen, 2012 godina
- StGB, Strafgesetzbuch, 50. Auflage, Munchen, 2012. godine

- Strafgesetzbuch – StGB je donet 1871. godine (RGBL. S. 127) od kada je više puta noveliran (Strafgesetzbuch – StGB, Deutcher Taschenbuch Verlag, Munchen, 2012. godine).
- K. Curtius, H. Keysers Curtius, Rechtslexikon fur alle, Heidelberg, 1955. Godina

Веб- страни

- http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat
- https://mvr.gov.mk/analiza/kriminal/31
- https://web.archive.org/web/20140607010815/http://www.law.cornell.edu/wex/homicide, "Homicide definition". Cornell University Law School. 30 June 2009